

Ny nettutviklingsprosess for store kraftledningsanlegg

En fremtidsrettet nettutviklingsprosess for klima og kraftløft

sopra  steria



November 2024

Ordliste

Forkortelse	Forklaring
ED	Energidepartementet
Hurtigspor	Små og enkle konsesjonssøknader, som oppfyller gitte krav.
KU	Konsekvensutredning
kV	Kilovolt
NS	Norsk Standard
NVE	Norges vassdrag- og energidirektorat
RME	Reguleringsmyndigheten for energi
Saksgang A	Konsesjonsbehandlingsprosess for i) ledninger med spenning opptil 132 kV, uavhengig av lengde, ii) ledninger med spenning 132 kV eller mer, med lengde under 15 km i ny trasé, iii) transformator-/koblingsstasjoner etc. og iv) andre mindre tiltak på eksisterende ledninger og stasjoner
Saksgang B	Konsesjonsbehandlingsprosess for ledninger med spenning 132 kV eller mer, og lengde over 15 km i ny trasé.
Saksgang C	Konsesjonsbehandlingsprosess for ledninger med spenning 300 kV eller mer, og lengde over 20 km.
TWh	Terawatt-time

Innhold

- 01** Sammendrag
- 02** Mandat, rammer og bakgrunn for prosjektet
- 03** Dagens prosess og identifiserte utfordringer
- 04** Tiltak for ny prosess
- 05** Vurdering av enkelttiltak
- 06** Oppsummering
- 07** Vedlegg

Sammendrag

Ny nettutviklingsprosess for store kraftledningsanlegg – en fremtidsrettet nettutviklingsprosess for klima og kraftløft

Mangelen på kraft og nett hemmer ny næringsutvikling og forsinker nødvendig klimaomstilling av norsk næringsliv. Dette problemet kommer til å vokse i tiden frem mot 2040. EUs og Norges 2030-mål om 55 % reduksjon i klimagassutslipp og medfølgende elektrifisering er *ikke* reflektert i norske myndigheters planer for kraft- og nettutvikling. Dette er godt dokumentert gjennom NHO og LOs «Kraftløftet» og uttrykt tydelig i NVEs egne rapporter. I tråd med at klimamålene strammes inn frem mot 2040 og 2050, vil behovet for utvikling av nett øke.

Tiden det tar fra et kraftbehov identifiseres til store transmisjonsnettanlegg står klare anslås til 15-20 år. Dette er vesentlig lengre enn det tar for en bedrift å planlegge og gjennomføre elektrifisering for å kutte utslipp. Tidsbruken er helt uholdbar for selskaper som vurderer etablering av ny virksomhet med stort kraftbehov.

**Behov
identifisert**



15-20 år

Anlegg i drift

Skal klimagassutslippene reduseres i tråd med nasjonale klimamål og samfunnets mål om tilrettelegging for næringsutvikling oppnås, må nettet planlegges for å nå disse målene. Samtidig må tiden det tar å få gjennomført konsesjonsbehandling av nytt transmisjonsnett drastisk reduseres, uten at muligheten for medvirkning og hensynet til natur og urfolks rettigheter svekkes.

Dette er utgangspunktet for at et konsortium av Sopra Steria og Æge Energy har vurdert forslag til justert nettutviklingsprosess, på oppdrag av Fornybar Norge. Målet for arbeidet har vært å halvere tiden det tar fra behov oppstår til oppstart av bygging av nye store nettanlegg. Med store nettanlegg menes her nettanlegg med spenning 300 kV eller mer, og lengde over 20 km og som krever ekstern kvalitetssikring og politisk behandling av KVU, før melding.

Konsortiet har fem hovedanbefalinger



**Tydelige
styringssignaler**



**Tidlig politisk
forankring**



**Tidlig
involvering**



**Tidsfrister for
alle parter**



**Økt satsing på
digitalisering**

Ny nettutviklingsprosess for store kraftledningsanlegg – en fremtidsrettet nettprosess for klima og kraftløft

Konsortiet har fem hovedanbefalinger for en fremtidsrettet nettutviklingsprosess for klima- og kraftløft



Tydelige styringssignaler – planlegging av nett må legge klima- og næringsmål til grunn



Tidlig politisk forankring av behov sikrer legitimering og forutsigbarhet



Tidlig involvering – økt medvirkning og redusert konfliktpotensial



Tidsfrister - for alle parter - effektiviserer nettutviklingsprosessen



Økt satsing på digitalisering – for økt effektivitet og styrket medvirkning

Sammendrag



Tydelige styringssignaler – planlegging av nett må legge klima- og næringsmål til grunn

Tiden fra lokale nettselskaper melder inn behov for nytt transmisjonsnett til Statnett sender inn konseptvalgutredning (KVU) er svært lang. Aktører har pekt på at behovsfasen, før oppstart og utarbeidelse av KVU kan ta opptil seks år. Vår vurdering er at dette skyldes et opplevd krav, både fra Energidepartementet (ED), NVE og ekstern kvalitetssikrer om at nettutbyggingen skal sannsynliggjøre samfunnsøkonomisk lønnsomhet allerede på KVU-tidspunktet. NVEs basisscenario danner utgangspunktet for vurderingen av behov. Lønnsomhetsvurderingene i KVU-fasen tar i for liten grad hensyn til politisk vedtatte nasjonale mål knyttet til klima- og næringsutvikling.

Vi anbefaler at det gis tydeligere styringssignaler til NVE, RME og Statnett om at *planleggingen* av strømmettet må bygge på NVEs vurderinger av kraftbehov for å nå klima- og andre samfunns mål som næringsutvikling. Dette vil vesentlig redusere terskelen for å igangsette og få godkjent en KVU. En oppdatert vurdering av det faktiske kraftbehovet må foretas ved konsesjonsbehandling og før investeringsbeslutning for å unngå at nett bygges ut for tidlig eller unødige.



Tidlig politisk forankring av behov sikrer legitimering og forutsigbarhet

Konsortiet anerkjenner behovet for og viktigheten av tidlig politisk forankring. Dette har vært et tydelig funn i innsiktsarbeidet. Dagens prosess for store nettanlegg ble utformet nettopp med formål om å sikre tidlig politisk forankring og styring fra start av. Det finnes likevel en rekke utfordringer med dagens ordning som bidrar til å forlenge ledetiden. Vi har derfor vurdert ulike tiltak som ville kunne sikre tidlig politisk forankring på en mer hensiktsmessig måte.

Konsortiet anbefaler at regjeringen utarbeider en stortingsmelding som er en rullerende klima- og energiplan der behovet for nettutvikling inngår, med oppdatering annethvert år. Dette er i tråd med anbefalingene fra NOU 2023:25 Omstilling til lavutslipp – veivalg for klimapolitikken mot 2050. Å utarbeide en slik plan jevnlig er i tråd med praksis i alle EU-land. En stortingsmelding som omhandler regjeringens klima- og energipolitikk, vil tydeliggjøre hvilke behov det er for økt nettutbygging og forankre det i Stortinget. Stortingsmeldingen vil eksempelvis kunne bygge på Statnetts områdeplaner og NVEs innspill og varsle regjeringens vurdering av nødvendig nettutvikling. Ved at klima- og energiplanene oppdateres annethvert år, tar tiltaket høyde for at kraftbehov og tilgjengelig teknologi endrer seg stadig raskere, samtidig som politisk forankring sikres. Med politisk forankring av en klima- og energiplan, er vår vurdering at egen politisk behandling av KVU før et nettutviklingsprosjekt kan startes opp vil kunne utgå.

Sammendrag



Tidlig involvering gjennom regionale råd – økt medvirkning og redusert konfliktpotensial

Konsortiet har identifisert at en av årsakene til den lange ledetiden er tiden som kreves i behovsfasen for å innlede KVVU-prosessen og etterfølgende konsesjonsprosess. For å redusere tiden i behovsfasen foreslår vi å gjennomføre tiltak som styrker tidlig involvering av næringsliv, sivilsamfunn, kommuner og nettselskaper. Vi foreslår å etablere regionale råd for nettutvikling for å identifisere behov tidlig. Dette vil kunne hjelpe Statnett med å komme i gang med KVVU-arbeidet på et tidligere tidspunkt og tidligere vurdere områder som er konfliktfrie ved å utnytte lokalkompetanse i regionale råd.

I tillegg er involvering gjennom hele konsept- og planleggingsfasene av kommuner, nettselskap og sivilsamfunn, vesentlig både for å sikre tidlig identifisering av natur- og andre verdier. Tidlig involvering vil bidra til å unngå forsinkelser og prioritere ivaretagelse av naturverdiene, øke samfunnsaksepten og redusere konfliktpotensialet. Dette er grunnlaget for at konsortiet foreslår å legge til grunn premisset om naturpositivitet, «no go»-soner, tidlig involvering av reindrift og medvirkningstiltak i konsept- og planleggingsfasene. Tidsbesparelsen er usikker, men hovedformålet med tiltaket er å øke vektlegging av natur og medvirkning i de tidlige fasene, slik at det som et minimum veier opp for de tiltakene vi foreslår som vil oppleves å redusere medvirkning.



Tidsfrister - for alle parter - effektiviserer nettutviklingsprosessen

Konsortiet vurderer videre at et av de viktigste tiltakene for å effektivisere nettutviklingsprosessen er å sette tydelige tidsfrister, med klare forventninger til tidsbruk for hver aktivitet. Tidsfristene skal gjelde både Statnett, myndighetene og høringspartene, og de vil gi aktørene forutsigbarhet gjennom hele prosessen. Tidsfrister vil fungere disiplinerende og legger til rette for tilstrekkelig bemanning hos både Statnett, NVE og ED. Tidsfrister for hvert trinn vil sikre bedre overlevering av prosjektet mellom de tre aktørene, og legger til rette for at neste aktør er forberedt. Det vil også fremtvinge at aktørene i større grad må jobbe parallelt med prosjektet i stedet for sekvensielt som i dag. Forutsigbarheten tidsfristene gir, er en sentral faktor for å redusere tidsbruken. Tiltaket om tidsfrister må fungere i samspill med andre tiltak for å oppnå størst effekt.

Sammendrag



Økt satsing på digitalisering – for økt effektivitet og styrket medvirkning

NVE har et pågående arbeid på digitalisering av konsesjonsprosessen. Som en del av NVEs arbeid utvikles blant annet en konseptløsning for visualisering og prosess-støtte til saksbehandling. Det pågående arbeidet på digitalisering er lovende, og NVE har utrettet mye på kort tid. Konsortiet vurderer at digitalisering av nettutviklingsprosessen gjennom en helhetlig digital myndighetsplattform vil kunne gi betydelige fordeler som kan effektivisere prosessen og styrke informasjonsflyten. En helhetlig plattform som sentraliserer data og muliggjør sømløs datadeling, datavisualisering og samhandling mellom myndigheter og saksbehandlere, er sentral for en mer effektiv prosess.

Videre vil kunstig intelligens kunne brukes til å effektivisere en rekke prosesser og kan tas i bruk til både tekstbehandling og analyse. Mye av teknologien er allerede tilgjengelig. Bruk av KI til å sammenstille høringssvar, språkkorrektur og automatisert dokumentgenerering med utgangspunkt i tidligere søknader eller konsesjoner er eksempler på kunstig intelligens-bruk som er mulig å etablere raskt allerede i dag. Konsortiet vurderer også at det er et stort potensial i bruk av kunstig intelligens til å optimalisere trasevalg og prediksjon av fremtidig behov for nett. Kunstig intelligens er en teknologi som utvikler seg i raskt tempo, blir stadig mer moden, og har et betydelig potensial til å effektivisere prosesser, forbedre beslutningstaking og skape verdi på tvers. Ønsker man å realisere verdien ved bruk av kunstig intelligens, er det viktig å starte tidlig med å teste ut løsninger, lære av erfaringer og tilpasse teknologien til organisasjonens behov og mål.

For å lykkes med digitalisering i offentlig sektor er det avgjørende å sikre helhetlig samspill mellom teknologi, kompetanse, organisering og finansiering, samt ledelse og styring. Vår erfaring er at manglende helhetlig samspill er grunnen til at en del offentlige digitaliseringsprosjekter ikke lykkes med å oppnå ønskede gevinster. Digitalisering vil først ha effekt om også underliggende prosesser endres, derfor er det viktig at NVEs digitaliseringsarbeid støttes opp om og tilføres tilstrekkelig ressurser til arbeidet. På bakgrunn av dette vurderer konsortiet at det er essensielt at NVE viderefører og styrker sitt digitaliseringsarbeid. Digitalisering er en langsiktig prosess, men den vil være avgjørende for å styrke samhandlingen mellom aktørene, effektivisere nettutviklingsprosessen og gi store muligheter for å styrke innsyn og medvirkning.

Avslutning

Med utgangspunkt i disse fem hovedanbefalingene vurderer konsortiet at de samlede tiltakene vil redusere den tiden fra behov identifiseres og til et anlegg har nødvendige tillatelser fra inntil 16 år og ned til drøyt 6 år. Vi mener at disse tiltakene i tillegg til reduserte ledetider, sikrer medvirkning og ivaretagelse av naturverdier minst på dagens nivå og kan brukes for å etablere en ny fremtidsrettet nettutviklingsprosess for klima og kraftløft.



Tydelige styringssignaler – planlegging av nett må legge klima- og næringsmål til grunn

Proessen for å utvikle transmisjonsnett er svært omfattende med lang nedetid

Behov
identifisert

15-20 år

Anlegg i drift

I Norge anslås det å kunne ta 15 til 20 år fra behov identifiseres til nettanlegg som store kraftledninger i transmisjonsnettet står klart. Dette er betydelig lengre enn tiden det tar å realisere klima-, industri- og i noen grad, kraftprosjekter. Et for lavt tempo i utviklingen av nett i Norge er i dag til hinder for næringslivets omstilling for å nå nasjonale klima og industrimål.

Norske myndighetsorganer planlegger ikke for nok kraft og nett til å nå norske klimamål

I motsetning til alle våre naboland og EU-land planlegger ikke i norske myndighetsorganer for nok kraft og nett til å nå norske klimamål. Innsiktsarbeidet i dette prosjektet peker på at det blant annet er en konsekvensen av at NVE/RME ikke planlegger for og heller ikke pålegger Statnett å utarbeide en plan til å skaffe til veie nok nett til å nå klima- og næringsutviklingsmålene i samarbeid med kraftprodusenter, nettselskaper og industri. Per i dag er det også lite i de dirkte styringssignalene til Statnett som tilsier at de kan planlegge kapasitetsøkninger i forkant av behov, til å oppnå klimamål eller andre vedtatte samfunns mål som forsyningssikkerhet og næringsutvikling. Konsekvensen er at det planlegges reaktivt og med for lite kraftproduksjon og nettoutbygging til å nå politisk vedtatte mål.

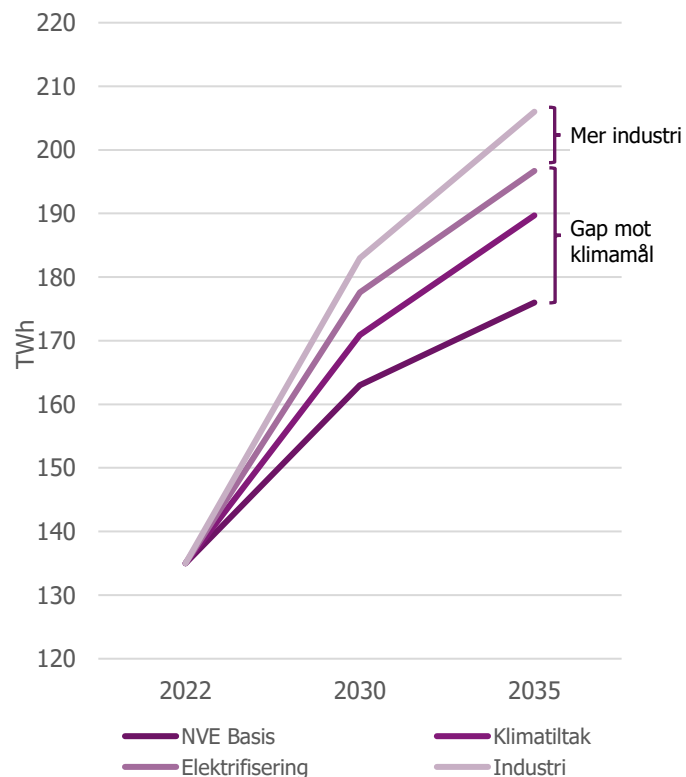
Det er nødvendig med tydelige styringssignaler

Konsortiet argumenterer for at det er nødvendig med tydelige styringssignaler som reflekterer dagens virkelighetsforståelse med tanke på både klima, forsyningssikkerhet, næringsutvikling og beredskapshensyn for å kunne planlegge det nettet vi trenger.



Tydelige styringssignaler – planlegging av nett må legge klima- og næringsmål til grunn

Kraftforbruk frem mot 2035 sett opp mot klima- og næringsutviklingsmål



Kilde: NVE

I NVEs Langsiktig kraftmarkedsanalyse 2023 («LA23») er det utarbeidet en basisbane for utviklingen i kraftmarkedet fram mot 2040, gitt eksisterende virkemidler og fundamentale drivere. Basisbanen brukes til konsesjonsbehandling av energianlegg og kraftnett, og som underlag for å gi faglige råd og besvare oppdrag fra Energidepartementet. I basisbanen legges det ikke til grunn at politiske mål, som for eksempel norske klimamål, oppfylles. Samtidig er det forutsatt en betydelig vekst i kraftforbruk knyttet til elektrifisering.

Kraftforbruket i Klimatiltak samsvarer med at alle tiltakene Miljødirektoratet har utredet for utslippskutt under innsatsfordelingsforordningen (ESR) blir gjennomført. Det er anslått at utslippskuttene fra tiltakene, sammen med fleksibilitetsmekanismen i ESR, er tilstrekkelige til å oppfylle Norges klimaforpliktelse for 2030.

I scenarioet Elektrifisering øker kraftbehovet ytterligere, siden det forutsettes at også alle tiltak Miljødirektoratet utreder rettet mot kvotepliktige utslipp (EU ETS) gjennomføres i Norge. Scenarioet illustrerer dermed en utstrakt elektrifisering av den norske økonomien, og en utviklingsbane som gir større reduksjon av klimagassutslipp i Norge enn i Klimatiltak.

I sensitivitetsanalysene legger vi til grunn at forbruket øker mer enn i scenarioene over. I tillegg til tiltakene i Klimatiltak og Elektrifisering, etableres ny kraftkrevende industri som hydrogenproduksjon, batterifabrikker og datasentre. Vi kaller denne sensitiviteten for Mer industri. Det nye forbruket kan ikke knyttes til konkrete prosjekter, og vi kjenner heller ikke til planer som kan øke forbruket like mye i perioden.

NVE har ikke laget scenario for hva som skal til for å nå regjeringens omstillingsmål om 55 % reduksjon i klimagassutslipp innen 2030 sammenliknet med 1990-nivå.



Tydelige styringssignaler – planlegging av nett må legge klima- og næringsmål til grunn

Flere av tiltakene vi foreslår kan fremskynde oppstarten av kraftledningsprosjekter og KVU. Dette vil fremme proaktiv nettplanlegging i tråd med nasjonale mål.

- #47** Tiltaket om å inkludere klimamål og samfunns mål i energilovens formålsparagraf (#47) er ment å skape incentiver for tidligere igangsetting, noe som vil bidra til å møte ønsket samfunnsutvikling.
- #51** Tiltaket om å oppdatere mandat og tildelingsbrev/oppdragsbrev til NVE, RME og Statnett har også som formål å intensivere planlegging av nok kraft til å nå vedtatte klima- og andre samfunns mål (#51).
- #46** Videre kan det være kraftfullt dersom kraftledningen inngår i en overordnet klima- og energiplan (#46), hvilket sikrer Statnett trygghet til å sette i gang formelle prosesser.
- #18** I tillegg foreslås tiltak 18 der analysene i KVU-en bygger på ønsket utvikling basert på klima- og andre samfunns mål, høyscenarioer for forbruk og produksjon og helhetlig energisystemplanlegging. Det bør kunne aksepteres større usikkerhet gjennom nettutviklingsprosessen, så lenge kraftledningen blir vurdert som samfunnsmessig rasjonell når ED gir sin endelige konsesjon og Statnett vedtar bygging. Dette muliggjør at Statnett kan starte tidligere med KVU og kraftledningsprosjekt og dermed utvikle nettanlegg mer i forkant.

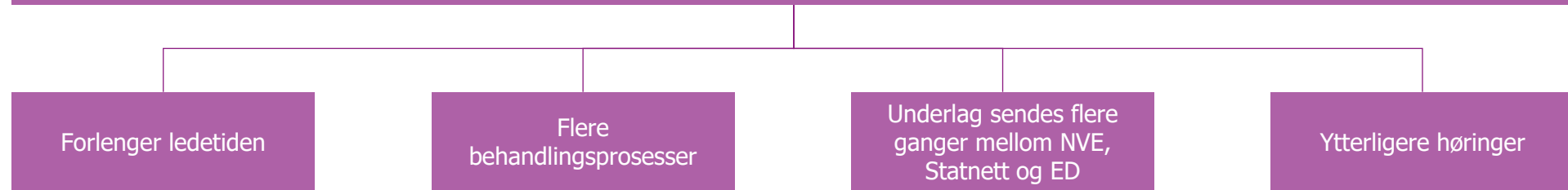


Disse tiltakene vil vesentlig redusere terskelen for å igangsette og få godkjent en KVU. Tiltakene anslås å kunne redusere behovsfasen ned mot 0,5 til 1 år. Tilsvarende vil tiden det tar å utarbeide og få godkjent en KVU kunne reduseres fra over 2 år til under 1 år.



Tidlig politisk forankring av behov sikrer legitimering og forutsigbarhet

Dagens prosess for politisk forankring bidrar til å skape flere utfordringer for utviklingen av store kraftledningsanlegg



Dagens regelverk krever en egen særskilt nettutviklingsprosess for større transmisjonsnettledninger over 20 km. Ordningen er ny og ble til i 2012 etter konflikten rundt utbyggingen av transmisjonsnettet i Hardanger (Sima-Samnanger). Hensikten med en egen særskilt ordning er å involvere myndighetene for valg av riktig konsept. Med riktig konsept menes hvilken kraftledning som skal bygges fra et sted til et annet. Først når Energidepartementet har godkjent konseptet kan Statnett melde et prosjekt til NVE. Dagens praksis sikrer den politiske forankringen gjennom at den samfunnsøkonomiske analysen ut fra KVU-en behandles av ED med ekstern kvalitetssikring.

Tidligere ble ikke ED involvert før ved klagebehandling av konsesjon. Det er en stor fordel at ED er kjent med konseptet i en tidlig fase, ettersom de senere skal gi konsesjon. Det er lite handlingsrom for større endringer sent i prosjektet. Forankringen bidrar dermed til å redusere usikkerheten for Statnett om riktig konsept er valgt.

Konsortiet anerkjenner behovet for tidlig politisk forankring ved utviklingen av store kraftledningsanlegg. Samtidig vurderer vi at det er en rekke utfordringer ved dagens ordning som bidrar til å forlenge ledetiden. I noen tilfeller har det gått over 2-3 år ekstra på å utarbeide KVU og behandle den i ED. Dette er altså medgått tid før Statnett kan starte planleggingsfasen og utarbeide melding til NVE.

Andre svakheter er at den tidlige politiske forankringen slik den fungerer i dag bidrar til flere behandlingsprosesser, at underlag sendes flere ganger mellom NVE, Statnett og ED, ytterligere høringer. Flere behandlingpunkter øker kompleksiteten i prosessen.



Tidlig politisk forankring av behov sikrer legitimering og forutsigbarhet

Konsortiet har vurdert flere alternativer som søker å sikre tidlig politisk forankring og samtidig reduserer ledetiden

Vår vurdering er at det oppstår forsinkelser grunnet høye krav til analyser av samfunnsøkonomisk lønnsomhet tidlig i prosessen. Kravene til positive analyser kommer i KVVU-fasen til tross at bygging vil skjer på langt senere tidspunkt med endrede forutsetninger. Omverden endrer seg raskt i konkrete nettutviklingsprosjekter.

Da ordningen med godkjenning av KVVU i ED ble innført var det relativt få store kraftledningsprosjekt. De seneste år har saksmengden økt, og i 2023 og 2024 ble det sendt tre KVVU-er til ED. Dette antallet vil øke gitt Statnetts mål i systemutviklingsplanen og områdeplanene. Samtidig kan også videre planer om havvind, nytt industriforbruk og elektrifisering øke saksmengden ytterligere.

På bakgrunn av dette har konsortiet vurdert flere alternativer som søker å sikre tidlig politisk avklaring og samtidig kutte ledetid.

Konsortiet har vurdert tidsbesparelse ved tiltak som er varianter av avvikling av dagens ordning eller større justeringer

#11 Samordne KVVU-en med områdeplan og konsesjonssøknad

#58 Erstatte saksgang C med saksgang B

#24 Etablere kriterier for å flytte over saker til vanlig konsesjonsprosess hos NVE.

Tiltakene som har med avvikling og større justeringer blir vurdert som juridisk og organisatorisk krevende. De er av den grunn ikke anbefalt av konsortiet

Vi har også vurdert et alternativ til avvikling gjennom å utvide KVVU-en til en områdeplan

#15 Gjennomføre KVVU på områdenivå for å kunne vurdere flere tiltak om gangen og innenfor et større område.

Fordelen med tiltaket er at det tar høyde for den økte saksmengden og er en videreutvikling av Statnetts områdeplaner. Utfordringen ligger i at dagens områdeplaner mangler tilstrekkelig detaljnivå og ikke inkluderer fullverdige samfunnsøkonomiske vurderinger. Dette bidrar til økt kompleksitet når KVVU-ene blir større.



Tidlig politisk forankring av behov sikrer legitimering og forutsigbarhet

Energi- og klimaplan

#46 Konsortiet har sett til andre land som har utviklet en energi- og klimaplan som ser de langsiktige behovene for klimamål sammen med kraftsystem. Dette er bakgrunnen for tiltak #46. Consortiet anbefaler at regjeringen utarbeider en stortingsmelding som er en rullerende klima- og energiplan der behovet for nettvikling inngår, med oppdatering annethvert år. En stortingsmelding som omhandler regjeringens klima- og energipolitikk, vil tydeliggjøre hvilke behov det er for økt nettvikling og forankre det i Stortinget. Stortingsmeldingen vil eksempelvis kunne bygge på Statnetts områdeplaner og NVEs innspill og varsle regjeringens vurdering av nødvendig nettvikling. Ved at klima- og energiplanene oppdateres annethvert år, tar tiltaket høyde for at kraftbehov og tilgjengelig teknologi endrer seg stadig raskere, samtidig som politisk forankring sikres.

Vi vurderer at dette er tiltaket som best sikrer tidlig politisk forankring. Etter vår vurdering gir en slik overordnet klima og energiplan mer hensiktsmessig forankring av et nettviklingsprosjekt enn dagens ordning med godkjenning av KVVU i Energidepartementet.

#52 Med politisk forankring av behovet gjennom en klima- og energiplan, vil det være mindre behov for politisk behandling av KVVU, og prosessen med ekstern kvalitetssikring og politisk behandling kan utgå (#52).



Konsortiet anslår at en klima- og energiplan, kombinert med å fjerne kravet om å utarbeide en KVVU for godkjenning av nettviklingsprosjekter, kan bidra til å redusere samlet behovs- og konseptfase med 1-2 år.



Tidlig involvering – økt medvirkning og redusert konfliktpotensial

Ved å styrke tidlig involvering kan KVVU-prosessen og prosjektutviklingen starte tidligere

Konsortiet har identifisert at en av årsakene til den lange ledetiden er tiden som kreves for å innlede KVVU-prosessen og etterfølgende kraftledningsprosjekter. Det vil si tiden det tar å starte den formelle delen av nettutviklingsprosessen. Gjennom innsiktsarbeidet har vi funnet eksempler der det i verste fall har tatt opptil 6 år før Statnett formelt startet KVVU-arbeidet. Konsortiet argumenterer derfor for at tiltak som styrker tidlig involvering med formål å avdekke behovet for nett kan bidra til komme raskere i gang med KVVU og prosjektutvikling.

#25

Det er grunnlaget for tiltak #25 tidlig involvering gjennom regionale råd for nettutvikling. De regionale rådene skal involvere næringsliv, sivilsamfunn, kommuner og nettselskap. Deres innspill bør fanges opp og bidra til områdeplanarbeidet til Statnett og annen prosjektoppstart. Målet med dette tiltaket å synliggjøre behov regionalt og få innspill på et tidligere stadium, og da vil det være avgjørende med tett og regelmessig kontakt med regionale råd for nettutvikling. Det er avgjørende at innspillene fra rådene blir tatt til følge.

Konsortiet argumenterer for at de regionale rådene vil kunne hjelpe Statnett med å komme i gang med KVVU-arbeidet på et tidligere tidspunkt og tidligere vurdere områder som er konfliktfrie ved å utnytte lokalkompetanse i regionale råd.



Tidlig involvering – økt medvirkning og redusert konfliktpotensial

Økt involvering i konseptfasen kan bidra til økt samfunnsaksept og redusert konfliktpotensialet senere i prosessen

Gjennom prosjektets innsiktsarbeid har det også kommet frem at økt involvering i konseptfasen vil kunne bidra til å øke samfunnsaksept og redusere konfliktpotensialet i senere i prosessen. Fra konseptfasen av og gjennom resten av planfasen foreslås det derfor å introdusere flere tiltak for å styrke medvirkning fra ulike interessenter og oppnå best mulig beslutningsgrunnlag.

- #26** Oppstart av den prosjektspesifikke referansegruppen har som mål å styrke medvirkning og sikre best mulig løsninger.
- #28** Tidlig kartlegging av konfliktsoner
- #29** Prinsipp om naturpositivitet
- #30** Avholdelse av folkemøter, samt dialog med lokale interessenter
- #31** Utarbeidelse av en kommunikasjonsplan med medvirkningsstrategi for hele prosessen
- #59** Etablering av No-Go soner for utbygging
- #27** Faste møter med reindrift



En ønsket effekt av tiltakene er å redusere tidkrevende tilleggsutredninger når NVE behandler konsesjonssøknaden. Samtidig sikrer tiltakene at hensynet til natur og medvirkning holdes på minst samme nivå som tidligere, selv om enkelte andre av tiltakene isolert sett reduserer medvirkning.



Tidsfrister – for alle parter – effektiviserer nettutviklingsprosessen



Et av de viktigste tiltakene for å effektivisere nettutviklingsprosessen er å sette tydelige tidsfrister med klare forventninger til hver aktivitet (#50). Tidsfristene skal gjelde for Statnett, myndighetene og høringspartene for å skape økt forutsigbarhet under hele prosessen. Fristene vil bidra til bedre planlegging og sikre riktig ressurs- og kompetansebruk hos ED, NVE og Statnett. I tillegg vil tidsfristene drive aktørene til å sette av nok ressurser til å holde tidsplanen.

#50

Innsiktsarbeidet i dette prosjektet har avdekket at saksbehandlingskøene hos NVE som en vesentlig utfordring. I dag oppleves begrenset bemanning for å håndtere konsesjonssaker i NVE og Energidepartementet som en delårsak for lang saksbehandlingstid. Dette er ikke en holdbar situasjon og en urimelig forskjellsbehandling, all den tid RME er tydelig overfor nettselskapene på at bemanningsutfordringer ikke kan regnes som et «grunnet opphold» for forsinkelser. Tidsfristene legger opp til en strammere tidsplan enn behandlingstidene for nåværende konsesjonsbehandling. Det er derfor nødvendig med parallellarbeid og tettere samhandling mellom Statnett, ED og NVE. Tydelige tidspunkt for vekslinger vil gjøre at det unngås kø når NVE behandler meldingen og konsesjonssøknaden.

Tidsfrister for hver del av prosessen må være klart definert for å sikre forutsigbarhet underveis i prosessen og muligheter for å redusere usikkerhet før byggestart etter innvilget konsesjon og detaljplan.



Forutsigbarheten tidsfristene gir, er en sentral faktor for å redusere tidsbruken. Sammen med andre tiltak, anslår konsortiet at konseptfasen kan reduseres fra over to år og ned til under ett år og at planleggingsfasen kan reduseres fra 7-10 år til drøyt 5 år. Tydelige tidsfrister er et kraftfullt tiltak og har full effekt først når de fungerer sammen med andre tiltak.





Økt satsing på digitalisering – for økt effektivitet og styrket medvirkning

NVE har et pågående arbeid på digitalisering av konsesjonsprosessen. Her foregår det mye bra. Blant annet utvikles en konseptløsning for visualisering og prosess-støtte til saksbehandler. Konsortiet vurderer at det er essensielt at NVEs digitaliseringsarbeid videreføres og styrkes og at NVE fortsettes å bli støttet opp om dette arbeidet. Det er konsortiets vurdering at digitaliseringstiltak er avgjørende for å effektivisere nettutviklingsprosessen og redusere ledetiden. Digitaliseringstiltakene som foreslås i denne rapporten samsvarer til dels med pågående arbeid i NVE.



Samlet sett anslår konsortiet at digitaliseringstiltakene vil spare opptil 3 år. Denne tidsbruken må ses i sammenheng med andre tiltak vi foreslår.

Gevinstene ved digitalisering av nettutviklingsprosessen

#35

Konsortiet vurderer at digitalisering av nettutviklingsprosessen gjennom en helhetlig digital myndighetsplattform vil kunne gi betydelige fordeler som kan effektivisere prosessen og styrke informasjonsflyten. En helhetlig plattform som sentraliserer data og legger til rette for sømløs deling og samarbeid mellom myndigheter og saksbehandlere er avgjørende for en mer effektiv prosess. Data som registreres én gang, kan enkelt gjenbrukes på tvers. Dette reduserer behovet for manuell databehandling og sikrer pålitelighet og presisjon i saksbehandlingen. Plattformen kan støtte digital samhandling gjennom meldingssystemer, revisjonsspor og automatiske varslingssystemer, noe som sikrer sporbarhet og at alle involverte myndigheter og interessenter holdes oppdatert.

En digital plattform kan samle visualisert prosjektinformasjon, inkludert interaktive kart hvor ulike traseer og planer – som naturkartlegging, arealplaner, klimaplaner og reguleringsplaner – kan ses i sammenheng. Plattformen kan inneholde visualiseringer av påvirkningen av ulike naturinngrep og sammenstille nettplaner. Dette gir et bedre grunnlag for å forstå prosjektets konsekvenser, samtidig som prosessen blir mer effektiv og transparent.



Økt satsing på digitalisering – for økt effektivitet og styrket medvirkning

Gevinstene ved digitalisering av nettutviklingsprosessen

#36

Kunstig intelligens (KI) med fokus på tekstbehandling kan generere dokumenter og rapporter basert på standardmaler og historiske eksempler, som sparer tid og sikrer konsistens i utforming av søknader og konsesjoner. I tillegg kan KI brukes til språkkorrektur, noe som forbedrer kvaliteten på tekstbaserte dokumenter ved å rette feil og forbedre lesbarhet. Saksbehandlere kan også benytte KI til å sammenstille og kategorisere store mengder hørings svar, noe som gir myndighetene et effektivt overblikk over de viktigste temaene og interessentenes innspill.

#42

KI-basert analyse åpner opp for dypere innsikt i geospasiale data for optimalisering av trasevalg. Ved å analysere disse dataene kan KI vurdere miljøpåvirkning, kostnader og samfunnsforhold for å foreslå de mest bærekraftige og minst kostnadskrevene traseene. KI kan bidra til grundig gjennomgang av saksunderlag og identifisere relevant informasjon som ellers kunne blitt oversett. Ved å automatisk avdekke mangler i saksdokumenter kan KI sikre at alle nødvendige data er på plass før dokumentene når saksbehandleren. Med utgangspunkt i historiske data av eksempelvis kraftforbruk, værdata og sesongvariasjoner, nettmodeller og demografiske faktorer, samt konkrete infrastrukturplaner som for eksempel Statnetts målnett vil man kunne bruke KI til å predikere det fremtidige behovet for nett. En slik løsning vil kunne brukes som beslutningsunderlag på hvor man bør bygge ut nett, hvordan type nett og når. Målet med en slik KI-løsning er å redusere usikkerheten, jobbe mer proaktivt, effektivisere eksisterende arbeid med nettplanlegging og bidra høyere kvalitet i dette arbeidet.



Kunstig intelligens er en teknologi som utvikler seg i raskt tempo, blir stadig mer moden, og har et betydelig potensial til å effektivisere prosesser, forbedre beslutningstaking og skape verdi internt og eksternt. Ønsker man å realisere verdien av KI, er det viktig å starte tidlig med å teste ut løsninger, lære av erfaringer og tilpasse teknologien til organisasjonens behov og mål.



Økt satsing på digitalisering – for økt effektivitet og styrket medvirkning

Digitalisering er krevende og derfor er det en nødvendighet med nok ressurser for å lykkes med arbeidet

Sopra Steria erfarer på tvers av sektorer at det krever stor innsats å digitalisere og realisere gevinster. Digitalisering i seg selv øker ikke nødvendigvis effektiviteten dersom de underliggende prosessene forblir uendret. For å oppnå de fulle gevinstene av digitalisering er det avgjørende å endre arbeidsprosesser.

Uten prosessuelle endringer kan digitalisering ende opp med å opprettholde eller til og med forsterke ineffektive arbeidsmønstre, og dermed sterkt begrense gevinsten av investeringen i digital teknologi. Dersom man evner å utvikle og tilpasse arbeidsprosesser og –metoder vil store gevinster av digitalisering kunne oppnås.

Digitalisering i offentlig sektor åpner for spennende muligheter til å transformere arbeidsprosesser og forbedre tjenesteleveransen. Offentlig sektors arbeidsdeling og hierarkiske strukturer ble historisk utformet med tanke på minimal koordinering på tvers. Vellykket digitalisering krever helhetlig nytenkning av arbeidsprosesser gjennom å identifisere optimale arbeidsfordelinger og oppgaveflyt på tvers av tidligere organisasjonsenheter og tradisjonelle siloer.

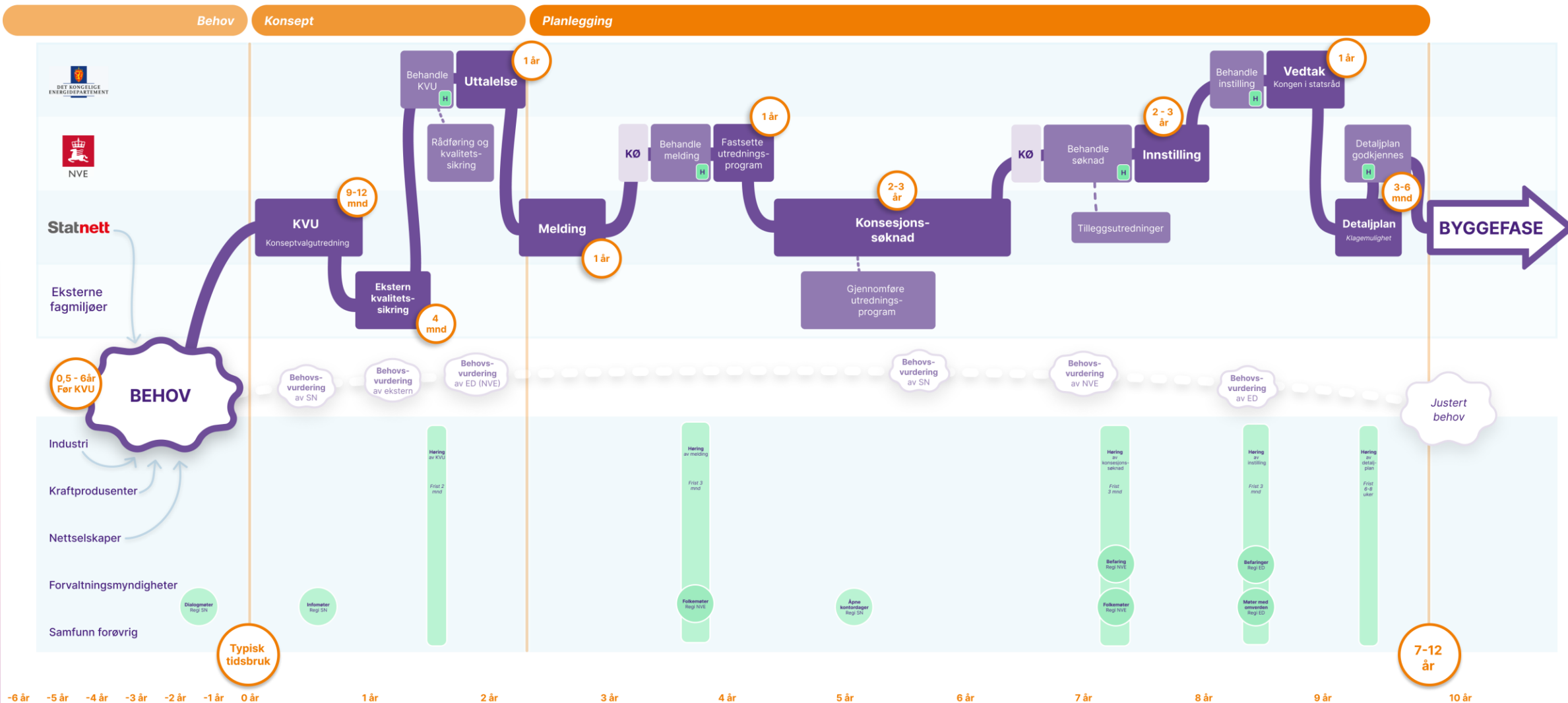
Dette kan midlertid utfordre rollefordeling i et saksbehandlingsløp, etablerte maktstrukturer, og sektorielle løsninger i det offentlige (Krokan, 2020). Samtidig åpner digitalisering for innovasjon og gir anledning til å skape bedre samarbeid, mer fleksible strukturer og mer brukervennlige tjenester. Digitalisering kan styrke offentlig sektor og gjøre den bedre rustet til å møte fremtidens krav og forventninger.

For å lykkes med digitalisering i offentlig sektor er det avgjørende å sikre helhetlig samspill mellom teknologi, kompetanse, organisering, finansiering og ledelse og styring.

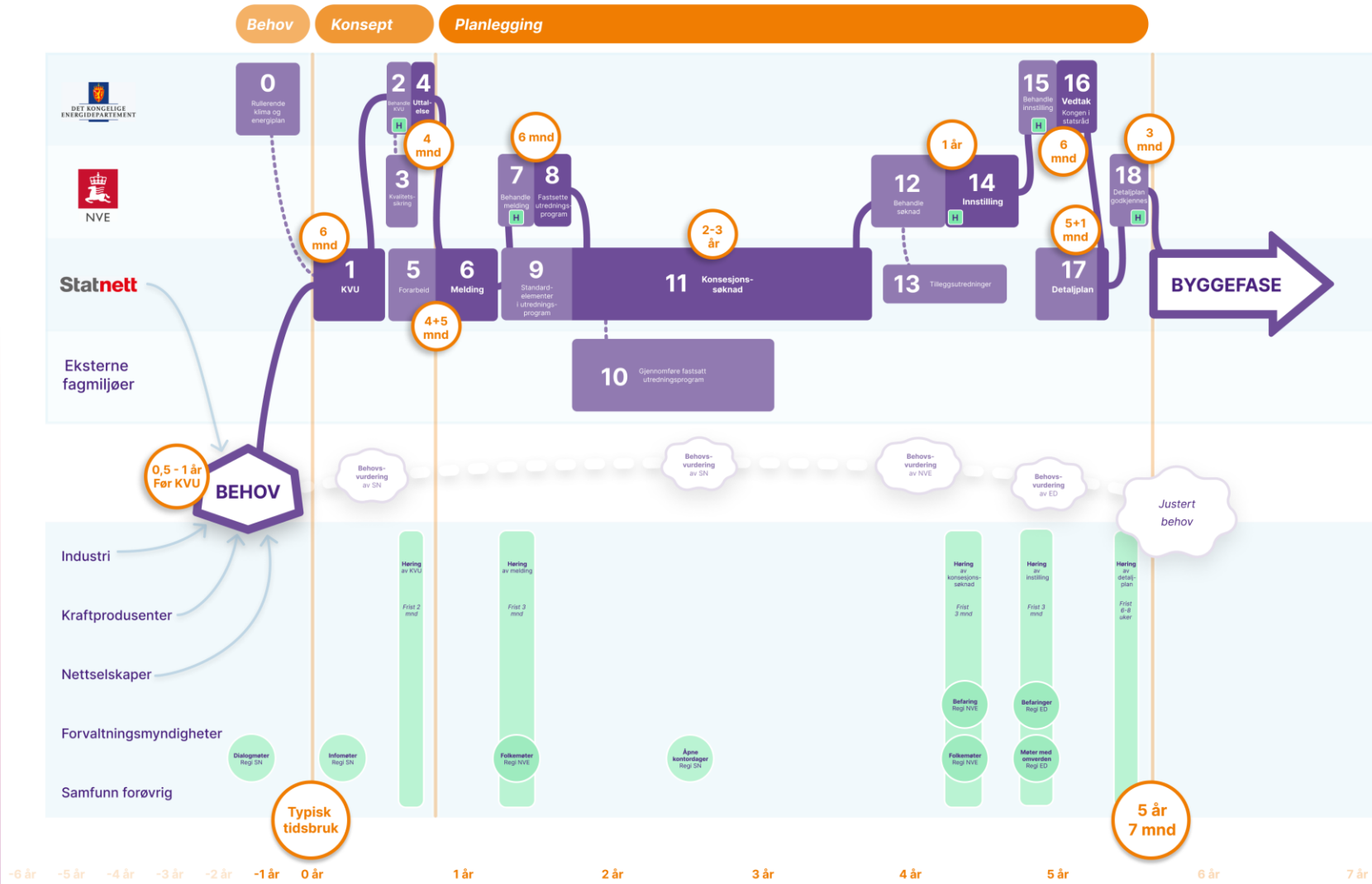
Sopra Steria erfarer at de som lykkes med digitalisering er de virksomhetene som investerer tid og penger i å jobbe med endring langs disse dimensjonene, slik man sikrer at gamle, ineffektive arbeidsprosesser ikke forfølger ny teknologi og muliggjør gevinstrealisering.



Visualisering av dagens prosess



Visualisering av ny fremtidsrettet nettutviklingsprosess



Behovsfase

- 0 Rullerende klima- og energiplan

Konseptfase

- 1 KVU
- 2 Behandle KVV
- 3 Kvalitetssikring
- 4 Uttalelse

Planleggingsfase

- 5 Forarbeid til utredningsprogram
- 6 Melding
- 7 Behandle melding
- 8 Fastsette utredningsprogram
- 9 Standard utredningsprogram
- 10 Gjennomføre utredningsprogram
- 11 Konesjonssøknad
- 12 Behandle søknad
- 13 Tilleggsutredninger
- 14 Innstilling
- 15 Behandle innstilling
- 16 Vedtak
- 17 Detaljplan
- 18 Godkjenne detaljplan

02 Mandat, rammer og bakgrunn for prosjektet

Fornybar Norge har for perioden august-november 2024 igangsatt et prosjekt med ekstern bistand fra Sopra Steria og Æge Energy med mål om å foreslå endringer på nettutviklingsprosessen for store kraftledningsanlegg. Ambisjonen for prosjektet har vært å samle inn, vurdere og få frem tiltak som kan la seg gjennomføre hver for seg, og til sammen halvere tiden det tar fra et behov oppstår til detaljplanen for prosjektet er godkjent. Prosjektet har vært avgrenset til behovs-, konsept- og planleggingsfasen.

Bakgrunnen for prosjektet er at norsk og europeisk klimapolitikk styrer mot at nær alle utslipp (90 prosent) fra blant annet industri, petroleumsvirksomhet og transport skal være fjernet rundt 2040. Dette vil i stor grad måtte skje gjennom elektrifisering, siden reduksjoner i klimagassutslipp i all hovedsak handler om å erstatte fossile innsatsfaktorer med fornybare.

Dagens nettutviklingsprosess har tidligere tjent Norge godt. Nettutvikling og kraftproduksjon henger imidlertid i dag etter de vedtatte målene. NVEs planlegging og konsesjonsbehandling, som tar utgangspunkt i NVEs sitt basialternativ, bidrar til problemet. Basialternativet forutsetter langt lavere forbruk, produksjon og nettutvikling, enn det som er nødvendig for å nå både klima- og industrimål. Konsekvensen er derfor økt press på dagens nettutviklingsmodell.

Utgangspunktet for prosjektet er at det er for lang ledetid for store kraftledningsanlegg i transmisjonsnett. et kan ta et sted mellom 15 og i noen tilfeller opptil 20 år fra behovet først identifiseres til anlegg er satt i drift. Det er betydelig asymmetri mellom tiden det tar å utvikle nytt nett og tiden det tar å realisere klima-, industri- og i noen grad, kraftprosjekter. Prosessen for å utvikle nye transmisjonsnett er svært omfattende og legger opp til en reaktiv, sekvensiell og lite tidseffektiv utviklingsprosess. Et sterkt transmisjonsnett er helt avgjørende for å kutte utslipp, etablere ny industri og ny kraftproduksjon. Uten tilgang på nett blir ikke prosjektene realisert.

For mer informasjon om mandat, rammer og bakgrunn for prosjektet – se vedlegg.



03 Dagens prosess og identifiserte utfordringer

Dagens nettutviklingsprosess for store kraftledninger er delt opp i flere deler. Dette arbeidet har vært avgrenset til å vurdere tre deler av prosessen: behovsfasen, konseptfasen og planleggingsfasen.

I behovsfasen pågår det dialog mellom Statnett, regionale nettaktører, industri og kraftleverandører om behovet for nettoppgradering.

På bakgrunn av behovsfasen identifiserer Statnett en utfordring i nettet og adresserer dette gjennom å vurdere ulike løsningsalternativer i en konseptvalgutredning (KVU). Denne sendes via pålagt ekstern kvalitetssikring, til Energidepartementet som enten gir klarsignal til Statnett om å melde et kraftledningsprosjekt, ber om justeringer eller sier nei.

Konsortiets utgangshypotese var at størsteparten av tidsbesparelsen i nettutviklingsprosessen vil kunne oppnås i behovs- og konseptfasene. Konsortiet har avdekket at disse to fasene samlet kan ta opp til 10 år, fordi nettutvikling skjer reaktivt, det er usikkerhet knyttet til behovene og fordi selve utarbeidelse av KVU, ekstern kvalitetssikring og behandling i ED tar tid.

Etter Statnett har fått klarsignal fra Energidepartementet setter de i gang et nettutviklingsprosjekt. Planleggingsfasen starter med at Statnett sender inn en melding til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) der de skisserer alternativer for nettutviklingen, får fastsatt et konsekvensutredningsprogram av NVE, leverer konsesjonssøknad til NVE som innstiller overfor regjeringen. Konsesjonen gis av Kongen i statsråd, og deretter søkes det om godkjenning av detaljplan til NVE, som vedtas med mulighet for påklaging og endelig godkjennes av ED. Underveis i konseptfasen og planleggingsfasen er det til sammen fire høringer og klageadgang på godkjenning av detaljplan.

Konsortiets utgangshypotese var at det også var potensiale for å spare tid i planleggingsfasen. Innsiktsarbeidet viser at arbeidet skjer sekvensielt og i liten grad parallelt, det er lite forutsigbarhet i vekslingspunktene, kødannelse, mange saker og knapphet på ressurser og for lite samhandling og effektivitet mellom ulike statlige aktører underveis i prosessen. I tillegg er det uttrykt behov for tidligere og bedre involvering av øvrige interessenter, behov for sterkere vektlegging av naturhensyn og hensyn til reindrift.

I dette kapittelet presenteres en redegjørelse for dagens prosess, inkludert en visualisering. I tillegg går det nærmere inn på utfordringer og smertepunkter ved nåsituasjonen.



Tiden nettutviklingen tar og konsekvensene det har

Det er Statnett som eier, utvikler og drifter transmisjonsnettet. Transmisjonsnettet er kraftledningene som har høyest spenning og er bærebjelken i kraftsystemet. Transmisjonsnettet frakter kraft over lengre avstander og mellom landsdeler.

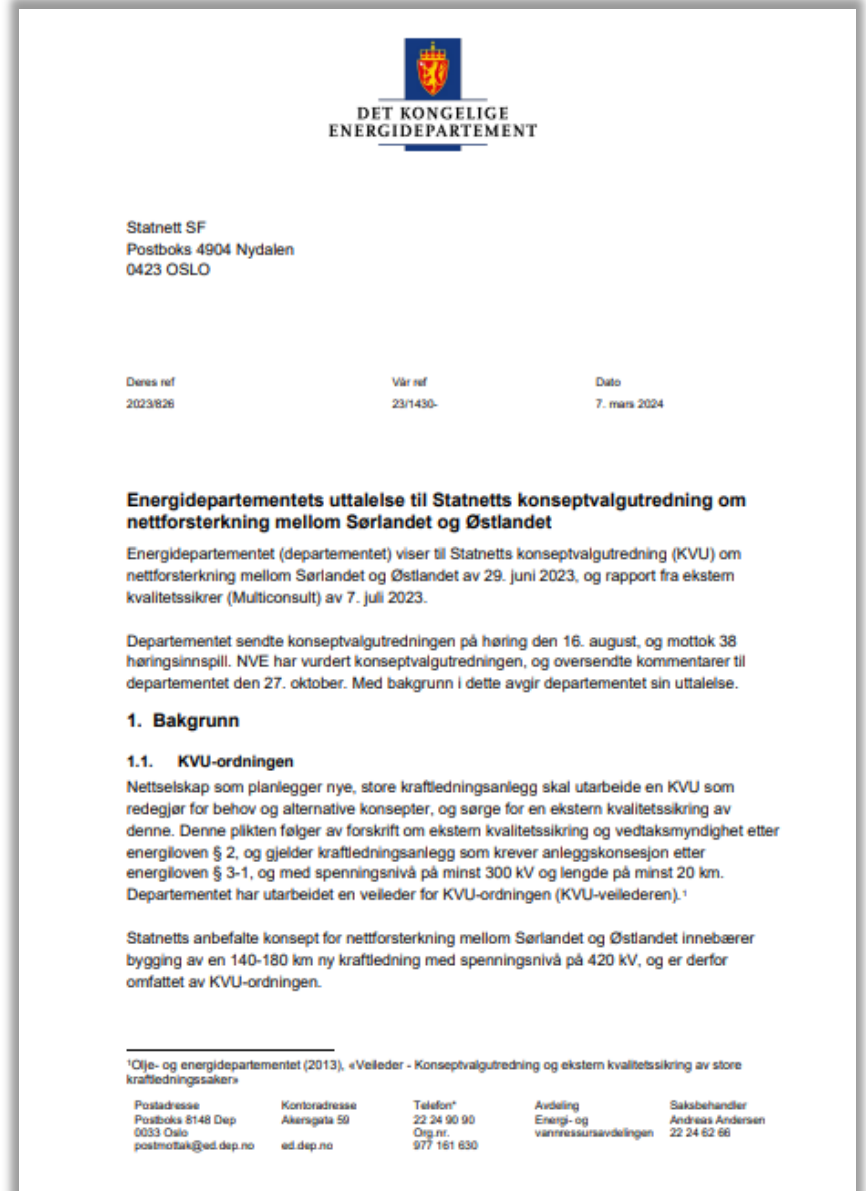
Statnetts egen strategi legger opp til å etablere et målnett innen 2040 (Statnett, 2024). Målnettet skal gi betydelig økt overføringskapasitet, redusere flaskehalsen og tilrettelegge for produksjons- og forbruksvekst over hele landet. Planen omfatter spenningsoppgradering av eksisterende infrastruktur til 420 kV, samt å etablere flere nye kraftledninger på 420 kV. Det forventes at målnettet vil føre til flere nye kraftledningsprosjekter fremover. Samtidig er det usikkert om målnettet kan realiseres innen 2040 grunnet den lange ledetiden.

Samfunnsmessig rasjonell utvikling og tydelig avklart behov for å få konsesjon

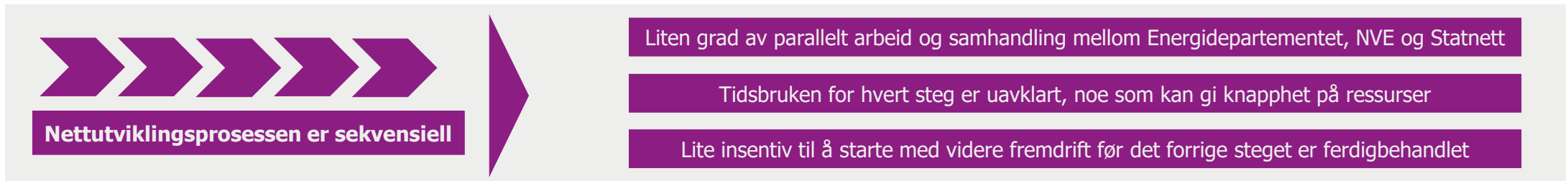
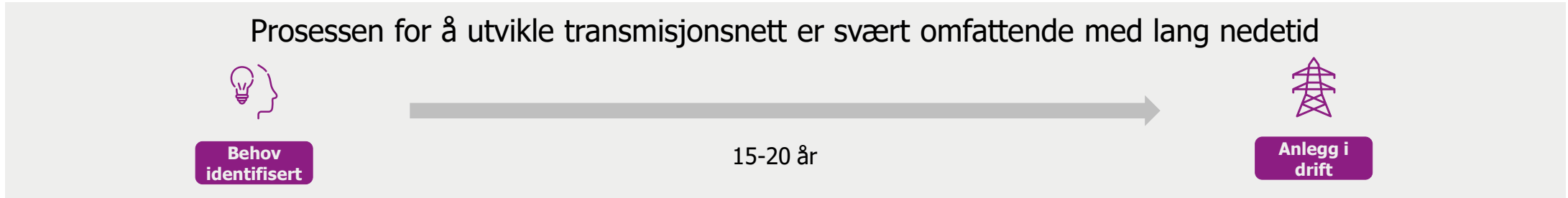
Statnett har som formål å utvikle nett i tråd med målet om et samfunnsmessig rasjonelt energisystem, som beskrevet i energilovens formålsparagraf. Dette innebærer at nettet skal utvikles etter samfunnsøkonomiske prinsipper.

Nye transmisjonsnettledninger er store investeringer som enten helt eller delvis finansieres gjennom nettleien. Reguleringen er derfor utformet for å sikre at prosjektene gir en positiv samfunnsnytte. Dette prinsippet har bidratt til en reaktiv tilnærming til nettutvikling, noe som kan forsinke Statnetts prosjektutvikling.

Behovet for å bygge kraftledninger skal vurderes nøye og behovet være fullstendig avklart. Behovsvurderingen skjer i flere omganger og gjennomgår flere runder med kvalitetssikring i konseptfasen. Det finnes få insentiver for å ta beslutninger om utbygging når det er usikkerhet knyttet til behovet. Konsesjon gis først når myndighetene er helt sikre på at behovet for nett eksisterer. Det er begrensede muligheter til å gi konsesjon til økt kapasitet i kraftsystemet før behovet er identifisert, ettersom nye ledninger forutsetter et godt avklart behov med involvering av myndigheter på flere nivåer.



Tiden nettutviklingen tar og konsekvensene det har



Saksgang C: Store kraftledningsanlegg med godkjenning fra departementet

Proessen, kalt «Saksgang C» gjelder nye transmisjonsnettledninger over 20 km og 300 KV. «Saksgang C» omfatter i praksis alle nye kraftledninger i nye traseer. Først utarbeides en KVU, deretter en konsesjonssøknad. KVU-en og konsesjonssøknaden behandles sekvensielt. Statnett må prioritere internt og vil starte ikke et kraftledningsprosjekt uten Energidepartementets tilslutning. Statnett må først få godkjent en KVU av ED før de starter et fullverdig utbyggingsprosjekt. Proessen er omfattende og krever presisjon, noe som gjør terskelen for å starte kraftledningsprosjekter høy. Samtidig som Statnetts analyse og prosjektportefølje øker, tar det tid før KVU og senere ledningsprosjektet kan starte opp.

En fullverdig konsesjonssøknad krever at det gjennomføres undersøkelser og utarbeides et grundig underlag. Dette arbeidet er omstendelig, men viktig for samfunnsaksepten av kraftledningsprosjekter. Det er tydelige føringer, lover og regler som krever medvirkning og utredninger i forbindelse med nettutvikling. Konsekvensutredningene er grundige, og konsekvensene av å bygge kraftledninger skal belyses.



Tiden nettutviklingen tar og konsekvensene det har

Naturinngrep kan frembringe motstand og lite samfunnsaksept



Kraftledningsprosjekter er kontroversielle og inngripende i naturområder. Naturinngrep kan frembringe motstand blant lokalsamfunn og naturvernere. Motstand gjør det krevende å oppnå samfunnsaksept for nye nettanlegg. Der samiske interesser er involvert kan kraftledningsprosjekter skape interessemotsetninger. Hele prosessen vektlegger at interessenter høres både gjennom folkemøter og skriftlige høringer. For samiske interesser arrangeres det egne konsultasjoner. Disse tiltakene er ment for å styrke beslutningsgrunnlaget og bidra til økt samfunnsaksept for konklusjonene som trekkes.

Komplisert fagspråk skaper avstand til allmennheten



Mye av dokumentasjonen i forbindelse med store kraftledningssaker er på et krevende fagspråk som gjør den mindre tilgjengelig for allmenheten.

Tilleggsutredninger forlenger ledetiden



Tilleggsutredninger tar tid fordi det kreves høy kvalitet. Statnett blir ofte bedt gjøre ekstra utredninger sent i prosessen, noe som kan forlenge ledetiden med år. De siste årene har det også oppstått kø for saksbehandling, særlig hos NVE. Selv om Statnett har klargjort underlaget, hindrer køene kraftledningsprosjektet i å ha en effektiv fremdrift.

Tradisjonell saksbehandling forsinker fremdriften



Det er tre involverte aktører i hele nettutviklingsprosessen: Energidepartementet, NVE og Statnett. Mye av kommunikasjonen mellom aktørene foregår på tradisjonelle metoder som e-post og møter. Fagrapporter og konsesjonssøknader fungerer i stor grad som konvensjonelle fagrapporter i et tradisjonelt format. I transmisjonsnettsaker er dokumentasjonen omfattende og prosessen lite digitalisert. De senere år der gjort noe arbeid med digitalisering ved bruk av verktøy som PlanNett.

Tiden det tar og konsekvensen det har

Grønn omstilling krever satsing på nett og elektrifisering

Norsk og europeisk klimapolitikk styrer mot at nær alle utslipp (90 prosent) fra blant annet industri, petroleumsvirksomhet og transport skal være fjernet innen 2040 ([EU Comission, 2024](#)). Elektrifisering blir avgjørende for å erstatte fossile ressurser med fornybare. Regjeringen har satt mål om et grønt industriløft med investeringer i grønne industrier, som batterier, hydrogen og CO2-håndtering ([Nærings- og fiskeridepartementet, 2023](#)). Kombinasjonen av klimaomstilling, satsing på grønn industri og økt behov for dataprosessering og –lagring skaper et stort behov for mer kraft og nettkapasitet. Som en konsekvens er det planlagt store investeringer i nett framover ([Statnett, 2024](#)).

Nettutviklingen henger etter behovene i det grønne skiftet

Nettutviklingen og kraftproduksjonen henger etter behovene i det grønne skiftet. Dette er konklusjonen til både Energikommisjonen ([NOU 2023: 3](#)), Strømnettutvalget ([NOU 2022: 6](#)) og Statnetts egne områdeplaner. De konkrete konsekvensene beskrives godt i NVEs analyse av den kortsiktige kraftbalansen (2024-2028): «*Det er mange grunner til at store kraftkrevende prosjekter blir forsinket, eller avlyst. Flere av prosjektene krever nye kraftledninger for å få nok kraft og som tidligere skrevet vil trolig mye av den planlagte nye nettkapasiteten først stå ferdig etter 2028. Mangel på kraft og høye kraftpriser i ulike deler av landet kan også bidra til at kraftkrevende prosjekter blir utsatt, eller flyttet til andre land*» ([NVE, 2024](#)).

NVE legger ikke klimamål til grunn for nettutviklingen

NVEs basisbane ligger lavere enn regjeringens mål om klimagassreduksjon og forventet kraftbehov fra industrisatsingen. NVE dokumenterer at kraftbehovet summerer seg til 14 TWh ekstra i 2030 og 21 TWh ekstra i 2035 utover basisbanen ([Ådnes, et al., 2024](#)). Basisbanen danner grunnlaget for NVEs behovsvurdering og konsesjonsbehandling. Når NVEs basisbane er lavere enn regjeringens mål kan det resultere i at NVE planlegger for en nettutvikling og kraftproduksjon som ikke er i tråd med politisk fastsatte mål.

Ny nettutvikling tar lengre tid enn bedrifters omstilling

Ledetiden for nettanlegg, især store nettanlegg i transmisjonsnett, er svært lang. Ledetiden er vesentlig lengre enn ledetiden for elektrifiseringsprosjektene i industri og petroleumssektoren, som NVE har vist i sin kortsiktige kraftmarkedsanalyse. De negative samfunnsøkonomiske konsekvensene av den lange ledetiden blir ikke tilstrekkelig vurdert i nye nettanlegg, noe som bidrar til å forsinke utviklingen av nettet.

Tre faser med nettutvikling før byggingen starter

Nettutviklingsprosessen er delt inn i flere faser, hvorav prosjektet fokuserer på tre:

1

Den første fasen, før Statnett starter utarbeidelse av Konseptvalgsutredning (KVU), kalles **behovsfasen**.

2

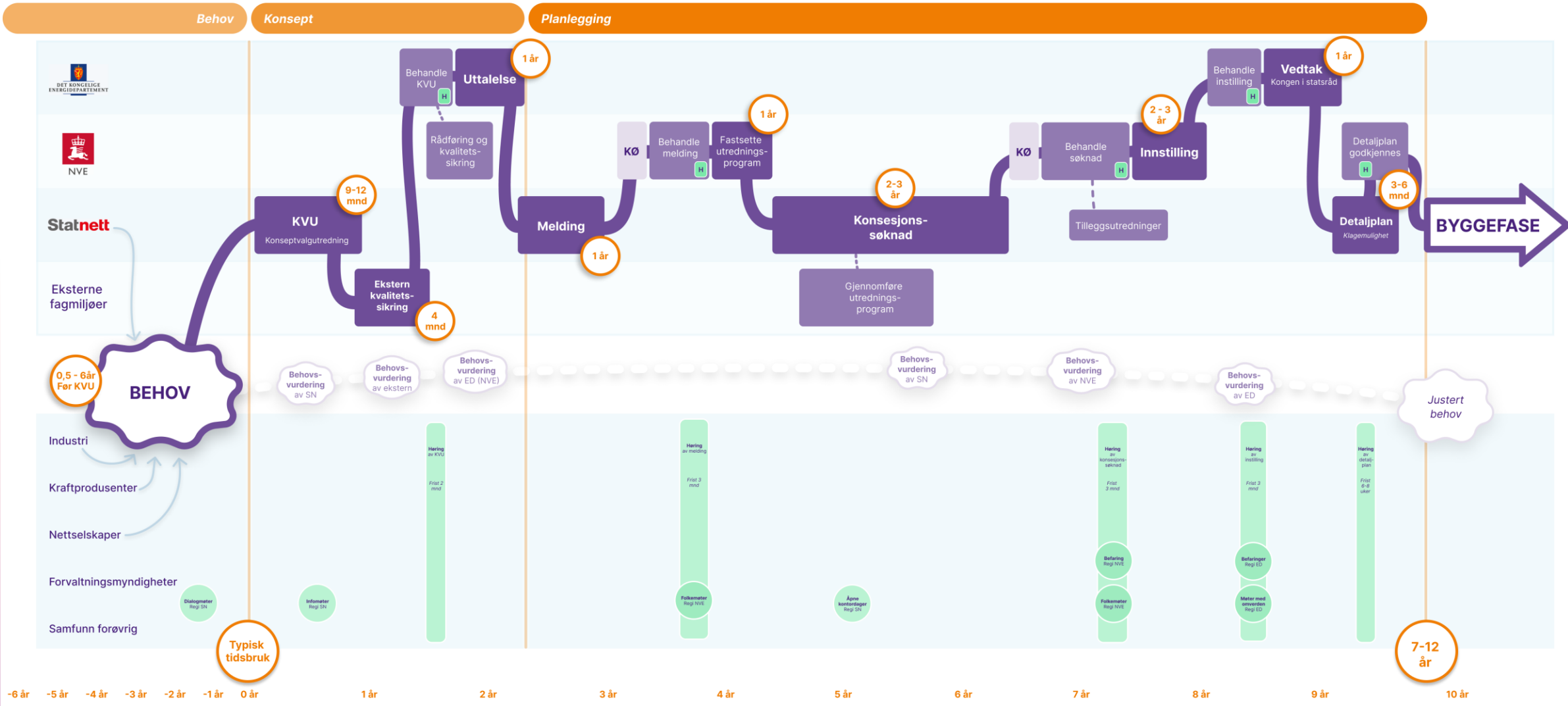
Fasen hvor Statnett utarbeider Konseptvalgsutredning (KVU) med ekstern kvalitetssikring og behandling av Energidepartementet (ED) kalles **konseptfasen**.

3

Fasen hvor melding, konsesjonssøknad og detaljplan blir utarbeidet av Statnett og behandlet av NVE og Energidepartementet (ED) behandlet kalles **planleggingsfasen**.

Dagens prosess

Her er dagens prosess visualisert med utgangspunkt i konsortiets kartlegging. På de etterfølgende sidene redegjøres det for de tre aktuelle fasene i dagens prosess i detalj.



Behovsfasen – Høy terskel for å starte KVU og mange grunnlagsstudier

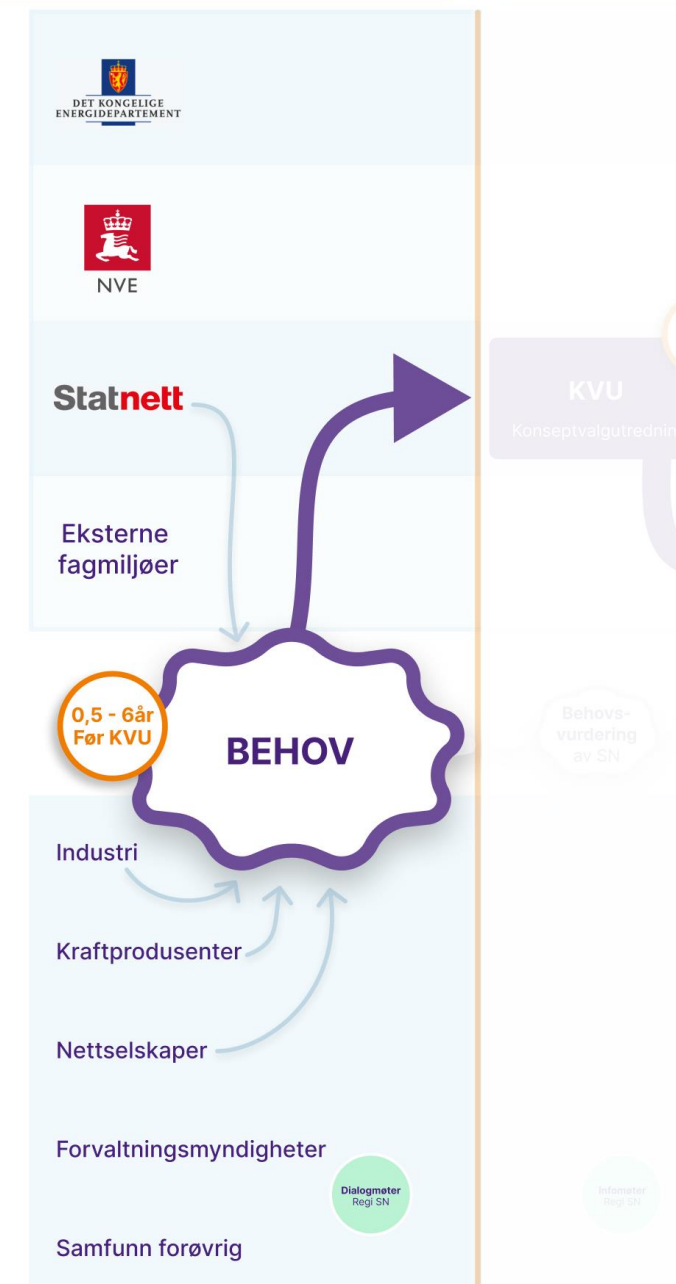
En sentral utgangshypotesene i dette prosjektet er at det er mye å hente på å redusere tid brukt i behovsfasen, siden behovsvurderingen er omstendelig og gjentas flere ganger gjennom den samlede nettutviklingsprosessen. Dette omfatter tiden brukt forut for formell oppstart av KVU. Det er helt avgjørende for å redusere ledetiden å få ned tiden det tar å starte en KVU og komme seg videre til konseptfasen.

Utarbeidelse av grunnlagsstudier for vurdering av behov

Det gjennomføres flere prosesser før Statnett starter sitt arbeid med en KVU. Statnetts planlegging og analysemiljø utarbeider grunnlagsanalyser som områdeplaner, markedsanalyser og transportkanalanalyser. De utfører vurderinger og analyser av kraftsystemet, også tilknytningsanalyser av økt kraftproduksjon og forbruk. Driftsenhetene i Statnett kan også melde tilbake om tilstand og flaskehals i driften av transmisjonsnettene som bør analyseres. Behovene som meldes inn og grunnlagsanalysene kan samlet sett avgjøre om det startes arbeid med en KVU. I noen tilfeller initieres KVU av spesifikke kundebehov, slik som i tilfelle med KVU Indre Sogn hvor industrien har varslet at de planlegger å øke effektforbruket.

Det er høy terskel for å starte KVU

Et funn er at terskelen for å starte KVU er høy og det er krevende å komme i forkant med nettutviklingsprosessen. Dette bidrar til å forlenge ledetiden for store kraftledningsanlegg. Mye av KVU-metodikken legger til grunn en detaljanalyse som bygges opp nedenifra fremfor å planlegge ut fra en ønsket utvikling basert på vedtatte samfunns mål. Det må typisk være helt konkrete planer om tilknytning eller andre behov ut fra dagens situasjon. En KVU startes typisk ikke ut fra ønsket utvikling med samfunns mål om grønt industriløft eller klima. Videre kan kravet om å levere KVU med høy presisjon være en bidragsyter til at terskelen for oppstart er høy.



Konseptvalgutredningen (KVU) – valg av riktig konsept

En konseptvalgutredning (KVU) er en større samfunnsøkonomisk analyse med mål å velge riktig konsept for å løse et behov. Valget av konsept innebærer en overordnet løsning som kan inkludere kraftledning mellom to punkter og andre tiltak. KVU-en har som oppgave å fastsette det mest rasjonelle og samfunnsøkonomiske konseptet. Dette kan også gjelde større områder hvor det utredes flere tiltak som må sees i sammenheng, for eksempel Bergen og omland og Nettplass Stor-Oslo.

Kravene til innholdet i en KVU for større kraftledninger er beskrevet i en egen veileder utgitt av Energidepartementet (ED). Metodikken er i stor grad basert på statens prosjektmodell og DFØs veileder for samfunnsøkonomiske analyser.

De fem delene i en KVU:

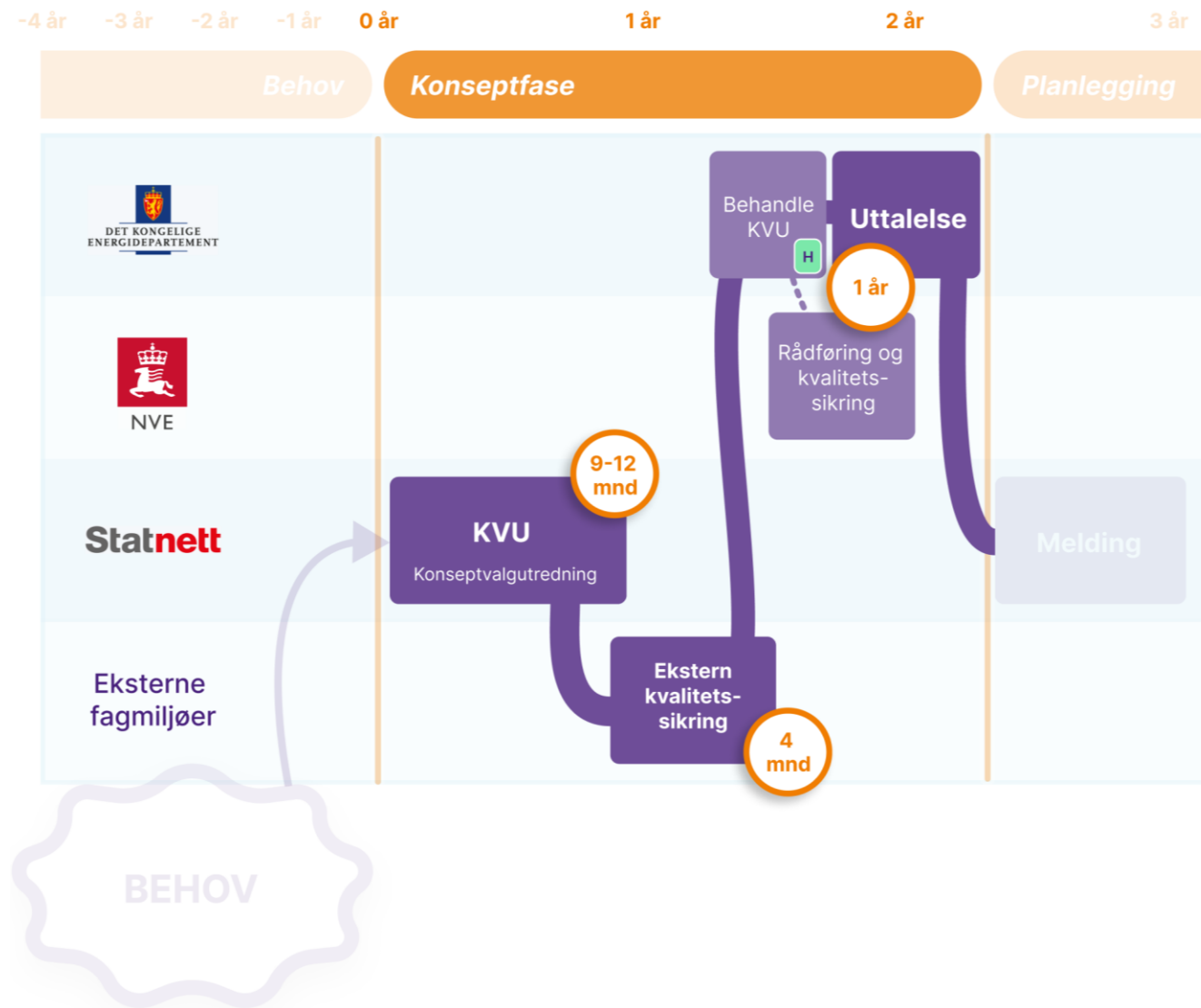
- 1 **Behovsanalyse:** Redegjør for hvilke behov som utløser kraftledningen.
- 2 **Mål og rammer:** Beskrivelse av målene som søkes oppnådd gjennom KVU-en, for eksempel samfunns mål, tilknytning forbruk og produksjon, mulighet for vedlikehold, og forsyningssikkerhet.
- 3 **Mulighetsstudie:** Beskrivelse av alle aktuelle konsepter, inkludert et nullalternativ.
- 4 **Alternativ analyse:** Analyse av prissatte og ikke-prissatte virkninger av aktuelle konsepter, samt usikkerhetsanalyse og anbefaling av konsept.
- 5 **Føringer for neste fase:** Beskrivelse av videre planlagte prosesser og tiltak Statnett skal søke konsesjon på.

Konseptfasen – fra KVVU til prosessledende uttalelse fra ED

Etter ferdigstilling skal KVVU-en gjennomgå en ekstern kvalitetssikring for å sikre at kravene er oppfylt, riktig valg av konsept, og høy kvalitet på arbeidet. Statnett anskaffer selv ekstern kvalitetssikring, men må velge en leverandør med egnet kompetanse innen samfunnsøkonomi, kvalitetssikring av kompliserte beslutningsprosesser og kjennskap til kraftsektoren. Eksempler på slike leverandører er Multiconsult og Oslo Economics.

Deler av KVVU-arbeidet og kvalitetssikringen går parallelt, slik at disse blir ferdigstilt omtrent samtidig. Etter ferdigstilling sendes KVVU-en til ED, som sender dokumentene på høring. ED behandler deretter KVVU-en og kan rådføre seg med NVE for ytterligere behovsvurdering, kvalitetssikring og faglig rådføring. Når behandlingen er fullført, sender ED ut en prosessledende uttalelse som ikke er et vedtak. Denne uttalelsen gir sin avvisning eller tilslutning til kraftledningskonseptet fra KVVU-en, med eventuelle tilleggsmærknader. Først etter dette kan Statnett sende inn melding for den aktuelle ledningen. Det har vært eksempler behandlingstider av KVVU-en i ED på om lag 1,5 år. De siste behandlingene to siste år har imidlertid tiden gått noe ned til i underkant av ett år. ED har egen målsetning om 9 måneders behandlingstid.

I samtlige KVVU-er som har blitt behandlet, har ED tilsluttet konseptet som Statnett har utredet. Uttalelsen vurderer om riktig konsept er valgt for å løse behovene beskrevet i behovsanalysen og kan inneholde merknader. Alle tidligere KVVU-er for store kraftledninger har fått tilslutning fra ED med noen merknader.

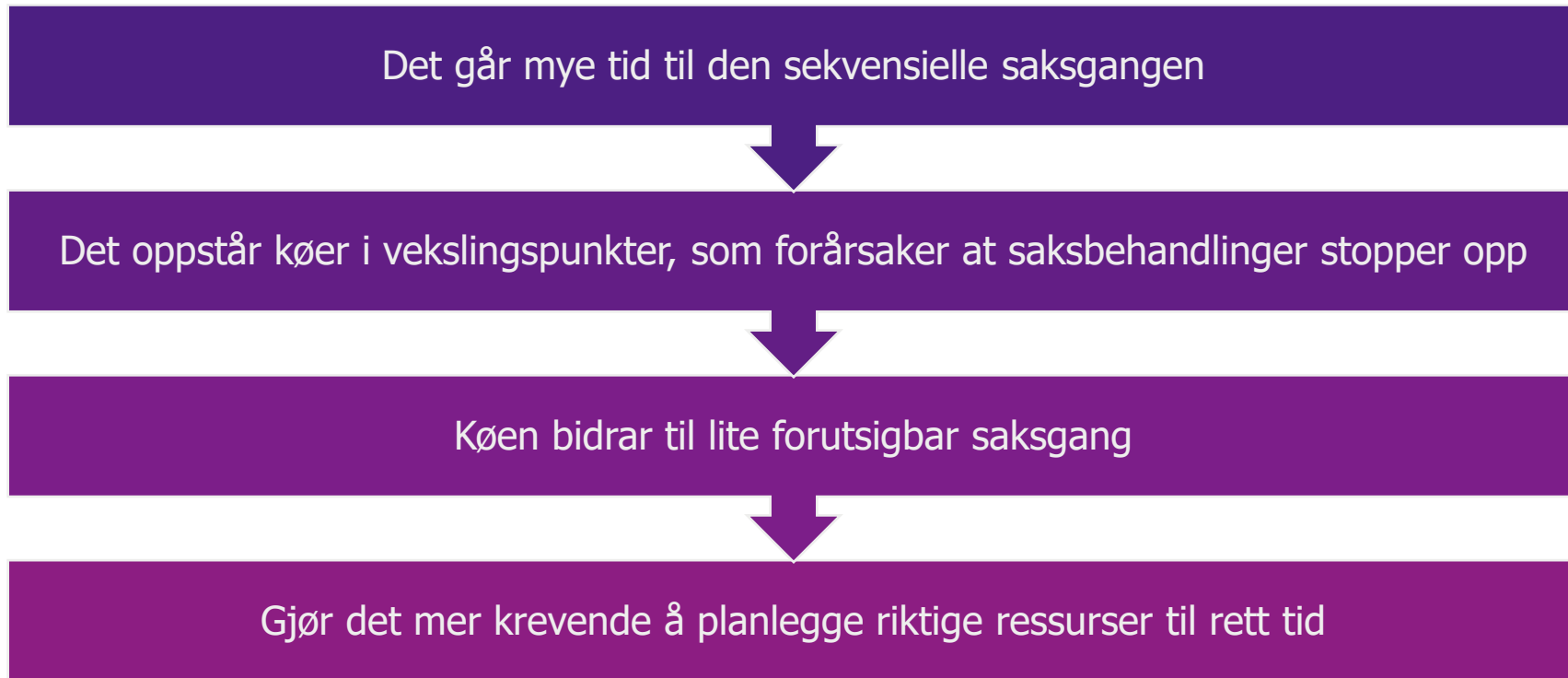


Planleggingsfasen og potensialet for tidsbesparelse

Planleggingsfasen omhandler prosessen fra arbeidet med meldingen til innvilget konsesjon og ferdig behandlet detaljplan. Etter ferdig behandlet detaljplan kan byggearbeidene kan starte.

Prosesen for store kraftledningsanlegg er NVEs «Saksgang C». Prosessen har felles elementer med saksgang B som er det vanlige planleggingsprosessen for kraftledninger. Hovedforskjellen mellom C og B i planleggingsfasen, er at NVE innstiller i konsesjonssaken i stedet for å gi konsesjon. Konsesjon gis av Kongen i statsråd. Adgangen til å klage på gitt konsesjon er derfor erstattet av en høring på NVEs innstilling.

En utfordringen med dagens praksis og prosess har vært at de senere år har det oppstått flere saksbehandlingskøer hos NVE. Dette har gjort at det har tatt tid å komme i gang med behandling av både melding og konsesjonssøknad. I følge konsortiets utgangshypoteser er det også mulig å spare tid i denne delen av prosessen:



Planleggingsfasen – steg for steg

Statnett starter typisk et kraftledningsprosjekt etter at behovsfasen er over og ED har gitt tilslutning til valg av konsept. Dette er i henhold til Statnetts interne prosjektmodell. Nettutviklingsprosjektet eies deretter av prosjektavdelingen til Statnett, men får fortsatt støtte fra planleggingsmiljøet gjennom alle stegene.

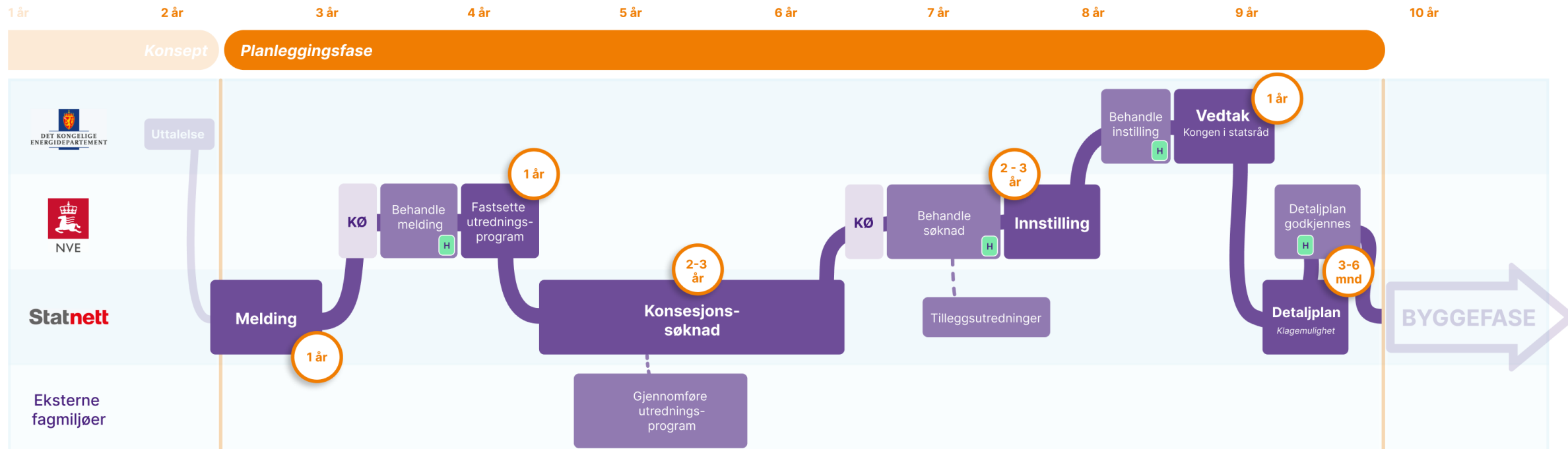
Utarbeidelsen av melding

Den første delen innebærer at Statnett utarbeider en melding. Denne meldingen er et relativt overordnet dokument som gir en prosjektbeskrivelse. Formålet er å informere interessenter om prosjektets overordnede planer. En annen viktig del er å gi en oversikt over mulige traseer og foreslå et utredningsprogram. Utredningsprogrammet beskriver hvordan konsekvensutredningen for kraftledningen skal gjennomføres.

Gjennom høringen er det mulig for omverdenen å gi sine innspill. NVE kan ta disse til følge når de utformer et konsekvensutredningsprogram. NVE har som mål å fastsette programmet 12 uker etter at høringen er ferdig.

Konsekvensutredning av anleggets påvirkning på miljø og samfunn

Konsekvensutredningens mål er å avdekke og dokumentere hvordan miljøet og samfunnet blir påvirket av kraftledningen. Det er flere temaer som reinbeite, støy, naturmangfold, kulturminner, etc. Gjennomføringen av programmet kan typisk gå over en toårs periode og gjennomføres av en ekstern leverandør på oppdrag fra Statnett. Dokumentasjon på gjennomført konsekvensutredning legges ved konsesjonssøknaden, som normalt inneholder et sammendrag av konsekvensutredningen.



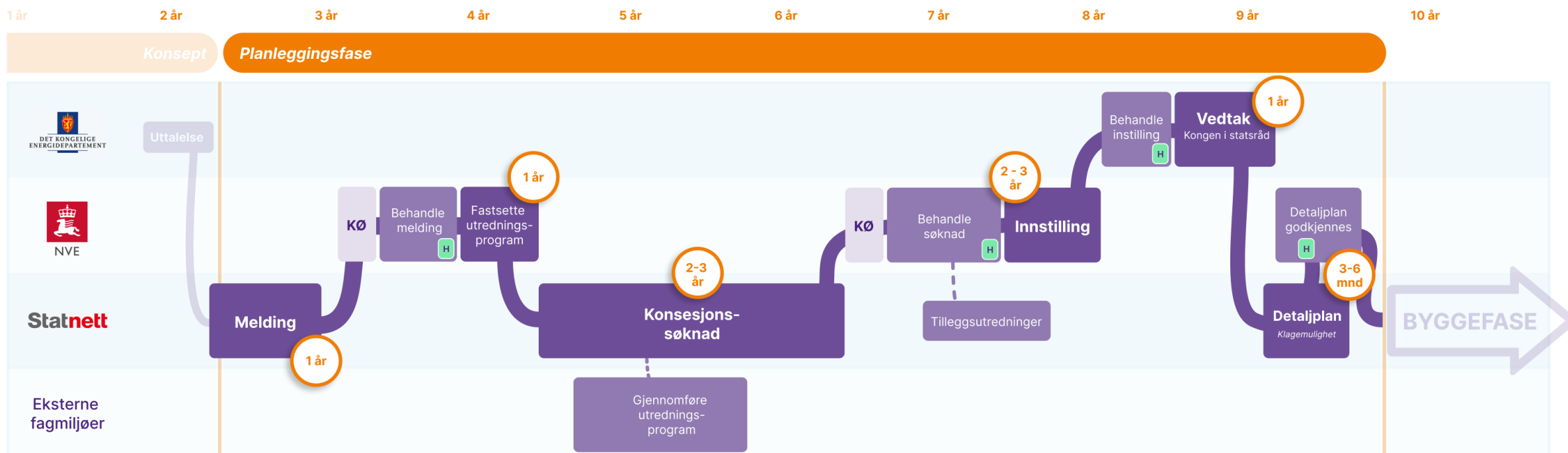
Planleggingsfasen – steg for steg

Statnett utarbeider konsesjonssøknad

Innholdet i konsesjonssøknaden følger også en bestemt form med faste punkter som NVE beskriver i sin veileder. Konsesjonssøknaden må inneholde et grundig underlag som beskriver behovet for kraftledningen, beskrivelse av tiltaket i seg selv, og mye annet. Den skal også inneholde et kapittel om forholdet til grunneiere og andre rettighetshavere, altså en beskrivelse av hvordan Statnett går frem for å skaffe nødvendige rettigheter til å bygge kraftledningen. Konsesjonssøknaden kan også inneholde en søknad om ekspropriasjon og forhåndstiltredelse.

NVEs behandling av konsesjonssøknad

Statnett sender inn konsesjonssøknaden til NVE, og NVE sender den på høring og starter også behandling av søknaden. NVE vurderer høringsinnspillene i behandlingen. NVE kan også be om tilleggsvurderinger fra Statnett under behandlingen av konsesjonssøknaden, for eksempel alternative traseer eller sjøkabelalternativer. NVEs vurdering dokumenteres i form av en innstilling. Disse tilleggsutredningene er med forlenge konsesjonsbehandlingstiden. I noen saker har også kabel blitt utredet selv om regelverket er tydelig på at kraftledning i luft skal være hovedregelen.



Planleggingsfasen – steg for steg

Innstilling som endelig behandling av konsesjonssøknaden

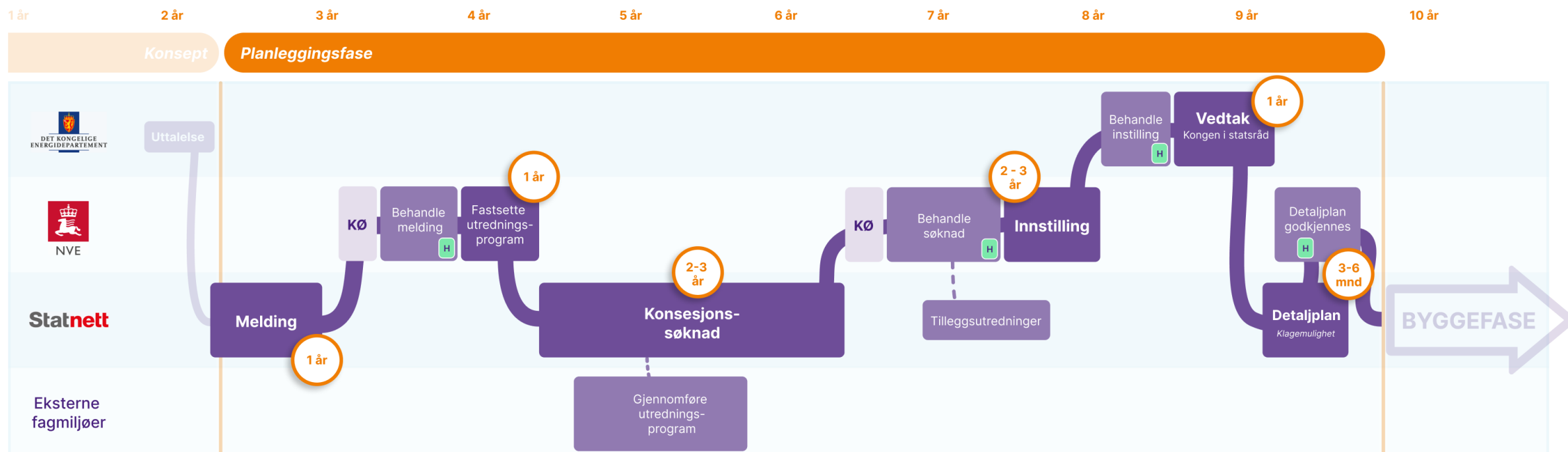
Innstillingen sendes til ED for departementets endelige behandling. ED gjennomfører en egen høring for denne behandlingen og kan be om oppdaterte vurderinger fra Statnett. Eksempelvis nye forbruksprognoser og behovsvurderinger. Når ED har behandlet innstillingen ferdig, fremlegger de et vedtak om konsesjon for Kongen i Statsråd. Dette vedtaket kan ikke påklages.

Medvirkning i planleggingsfasen

NVE gjennomfører folkemøter og befaringer under planleggingsfasen, i tillegg til høringer. Statnett gjennomfører åpne kontordager i noen tilfeller. ED arrangerer egne møter og befaringer. Folkemøtene bidrar med korrekt informasjon samt forklarer berørte hvilke rettigheter de har. Dersom kraftledningsprosjektet berører samiske interesser, vil det bli gjennomført egne konsultasjoner med reinbeitedistrikter og andre berørte. Konsultasjonsmøtene gjennomføres som egne møter.

Detaljplan – organisering av anleggsarbeidet

Som vilkår i konsesjonen kan Statnett, måtte utarbeide en detaljplan før de kan starte byggingen. Detaljplanen beskriver hvordan anleggsarbeidet skal ta hensyn til miljø og organiseres. Denne planen sendes også ut på høring og behandles av NVEs miljøtilsyn, ikke samme myndighet som behandler konsesjonssøknaden. Detaljplanen kan påklages også. Dersom klagen blir tatt til følge, må denne også behandles av ED. Dette kan igjen føre til at ledetiden blir lenger og at byggingen utsettes ytterligere. Etter planen er godkjent, starter Statnett byggearbeidet, forutsatt at de har tatt investeringsbeslutning og gjort nødvendige forberedelser.



04 Tiltak for ny prosess

Gjennom innsiktsarbeidet har det kommet frem at nettplanleggingen i stor grad planlegges ut fra samfunnsøkonomisk lønnsomhet og ikke helhetlig ut fra klima og industrimål. Derfor går det med betydelig med tid til både behovsfasen og konseptfasen.

I tillegg har innsiktsarbeidet belyst at det går betydelig tid med i planleggingsfasen på grunn av sekvensiell og tidsineffektiv behandling i forvaltningen, for lite løpende dialog som gir rom for avklaringer og knapphet på kritiske ressurser.

Tiltakene som konsortiet foreslår adresserer disse problemstillingene, samtidig som det fremmes forslag som styrker medvirkning og ivaretagelse av miljø, også for å balansere innstramminger som følge av andre tiltak.

Etter konsortiets vurdering er de fem viktigste grepene som foreslås:

- Tydelige styringssignaler – planlegging av nett må legge klima- og næringsmål til grunn
- Tidsfrister – for alle parter - effektiviserer nettutviklingsprosessen
- Økt satsing på digitalisering – for økt effektivitet og styrket medvirkning
- Tidlig involvering – økt medvirkning og redusert konfliktpotensial
- Tidlig politisk forankring av behov sikrer legitimering og forutsigbarhet

Alle tiltak har blitt vurdert på gjennomførbarhet og tidsbesparelse. Vurderingen av tiltakene presenteres i kapittel 5.

Summen av foreslåtte tiltak anslår konsortiet vil redusere tiden for behovs-, konsept- og planleggingsfasen fra opptil 15-20 år til omlag 5 år og 7 måneder.

I dette kapittelet redegjøres det for de fem viktigste grepene og sumvirkningene alle foreslåtte tiltak. I tillegg visualiseres ny prosess og ses i sammenheng med dagens prosess.



Fem hovedanbefalinger for en fremtidsrettet nettutviklingsprosess for klima og kraftløft

Som presentert i kapittel 1 anbefaler konsortiet fem hovedgrep for å effektivisere nettutviklingsprosessen. For å nå ambisjonen om å halvere ledetiden for utbygging av nye nettanlegg er det, i tillegg til de fem skisserte hovedgrepene, nødvendig med en rekke andre tiltak. Derfor foreslår konsortiet en tiltakspakke bestående av enkelttiltak som kan gjennomføres uavhengig av hverandre.

Tiltakspakken inneholder alle tiltakene som er vurdert med høy tidsbesparing og høy gjennomførbarhet og alle tiltakene vurdert som lav tidsbesparing og høy gjennomførbarhet. På grunn av høy gjennomførbarhet anbefaler konsortiet at myndighetene iverksetter tiltakene raskest mulig.

Tillegg foreslås å prioritere å gjennomføre tre av tiltakene i kategorien «høy tidsbesparing og lav gjennomførbarhet». Videre trekkes det frem fire tiltak med lav tidsbesparing og lav gjennomførbarhet. Tiltakene som foreslås presenteres på neste side.



Tydelige styringssignaler



Tidlig politisk forankring



Tidlig involvering



Tidsfrister for alle parter



Økt satsing på digitalisering



Samlet sett anslår konsortiet at ledetiden fra konseptfase til endt planleggingsfase kan reduseres til 5 år og 7 måneder, og behovsfasen til 6-12 måneder.

Foreslåtte tiltak for ny prosess

Behovsfasen	Konseptfasen	Planleggingsfasen	Øvrige tiltak
#25 Tidlig involvering med regionale råd for nettutvikling	#2 Overlate kvalitetssikringen av KVU til NVE	#1 Statnett begynner arbeidet med melding tidligere slik at de kan sende melding inn rett etter uttalelse fra ED	#14 Erstatte anleggsbidrag i masket nett med tilknytningsavgift
#46 Rullerende klima- og energiplan der nettutvikling inngår, med oppdatering annethvert år	#18 Statnett starter KVU og kraftledningsprosjekt tidligere gjennom å tillate større usikkerhet	#4 Statnett påbegynner utredning av det som er standardelementer i KU-programmet før det er satt og det settes føringer for hva som er standard	#50 Tydelige tidsfrister gjennom hele nettutviklingsprosessen
#51 Oppdatere mandatene og styringssignaler til NVE, RME og Statnett slik at de bidrar til oppnåelse av vedtatte samfunns mål	#21 Inkludere kostnaden for forsinket utvikling og manglende tilgang til nett i samfunnsøkonomisk analyse	#6 Forbedret prosess for detaljplan	#26 Referansegruppe for nettutviklingsprosessen
#24 Etablere kriterier for å flytte over saker fra saksgang C til B	#28 Tidlig kartlegging av konfliktsoner	#10 Samkjøring av behandling konsesjonssøknad mellom NVE og ED	#27 Bedre samarbeid og koordinering med reindrift
	#30 Legge til føringer i KVUen om å gjennomføre folkemøter og dialog med lokalområder	#23 Grundigere utredninger av aktuelle alternativer til trasevalg i melding/planleggingsfasen	#31 Etablere kommunikasjons- og medvirkningsstrategi for KVU og planleggingsfase
		#54 Innføring av gebyr for konsesjonsbehandling i NVE (Selvkost)	#36 Bruk av kunstig intelligens i tekstbehandling
		#59 No-go soner for nettutvikling	#35 Digital myndighetsportal som felles plattform for utveksling, sammenstilling og presentasjon av data
		#29 Legge til grunn prinsipp om naturpositivitet for å skape større samfunnsaksept for nettutvikling	#47 Legge til klimamål og eventuelt andre samfunns mål i formålsparagrafen, § 1-2, til Energiloven
			#42 Bruk av kunstig intelligens i analyse
			#44 Tydeligere føringer for valg mellom kabel og luftledning
			#48 Øke konsesjonsfrihet for mindre nettanlegg for å frigjøre ressurser til større anlegg

Ulik farge beskriver hvordan tiltakene er vurdert. Nærmere beskrivelse presenteres i kapittel 5.

Høy tidsbesparing og høy gjennomførbarhet	Lav tidsbesparing og høy gjennomførbarhet	Høy tidsbesparing og lav gjennomførbarhet	Lav tidsbesparing og lav gjennomførbarhet
---	---	---	---

Sumvirkninger av tiltakene for ny prosess

Behovsfasen

- Tiltakene som foreslås kan bidra til å fremskynde oppstarten av kraftledningsprosjekter og KVU, og dermed fremme proaktiv nettutvikling i tråd med nasjonale mål
 - Andre tiltak foreslås med formål om å synliggjøre behov og få innspill på et tidligere stadium enn i dag, og dermed redusere ledetiden i behovsfasen
- Samlet sett anslår konsortiet at disse tiltakene kan redusere behovsfasen fra 0,5-6 år til 0,5-1 år.

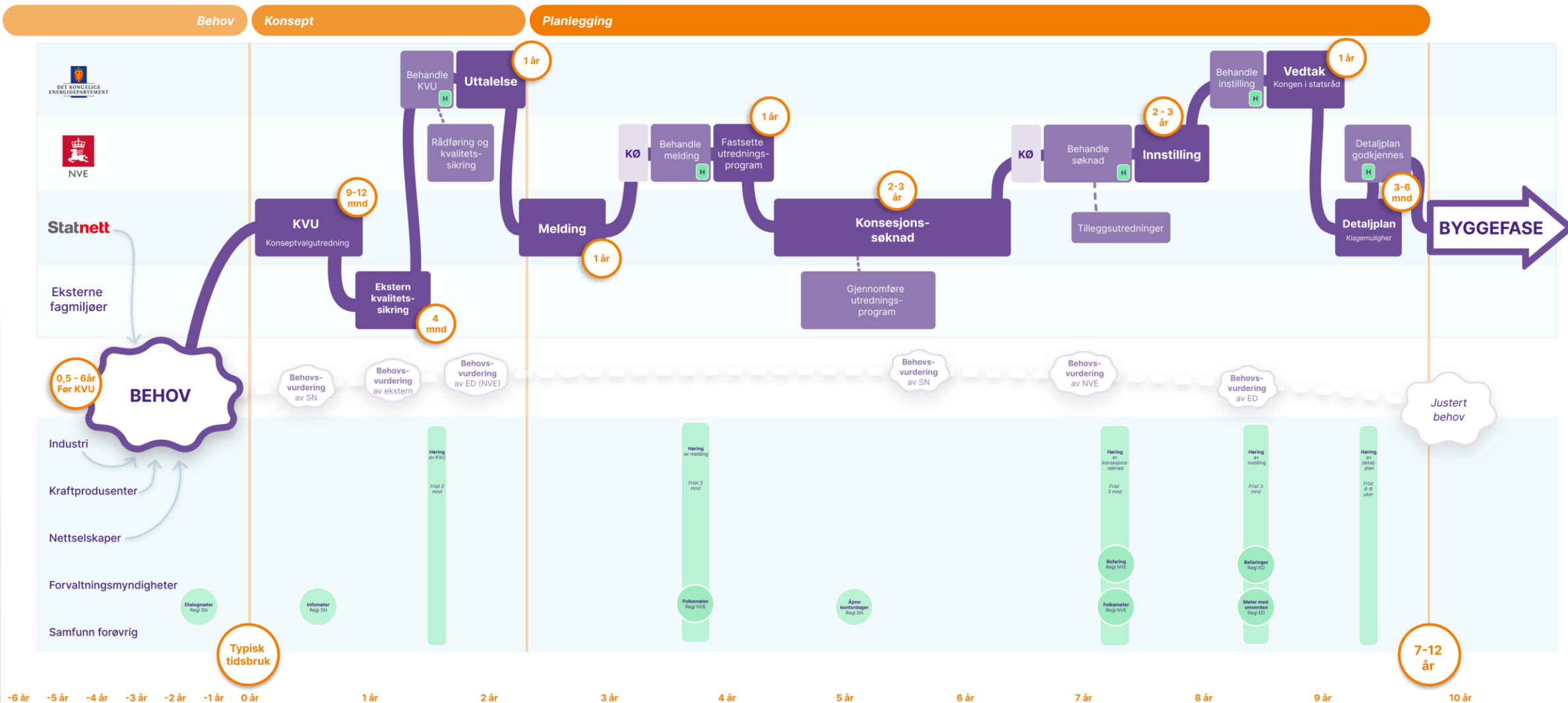
Konseptfasen

- Digitaliseringstiltak foreslås for å effektiviseres samhandling, kommunikasjon og saksbehandling
 - Forutsigbarheten med å innføre tidsfrister i prosessen er en sentral faktor for å redusere tidsbruken i konseptfasen
 - Det introduseres flere medvirkningstiltak for å styrke medvirkning fra ulike interessenter og oppnå best mulig beslutningsgrunnlag. Det er et mål at økt involvering i tidlige faser skal øke samfunnsaksept og redusere konfliktpotensialet i senere faser
 - I tillegg foreslås tiltak for å justere krav til presisjon og dobbeltarbeid.
- Samlet sett anslår konsortiet at konseptfasen kan reduseres fra over to år og ned til ett år

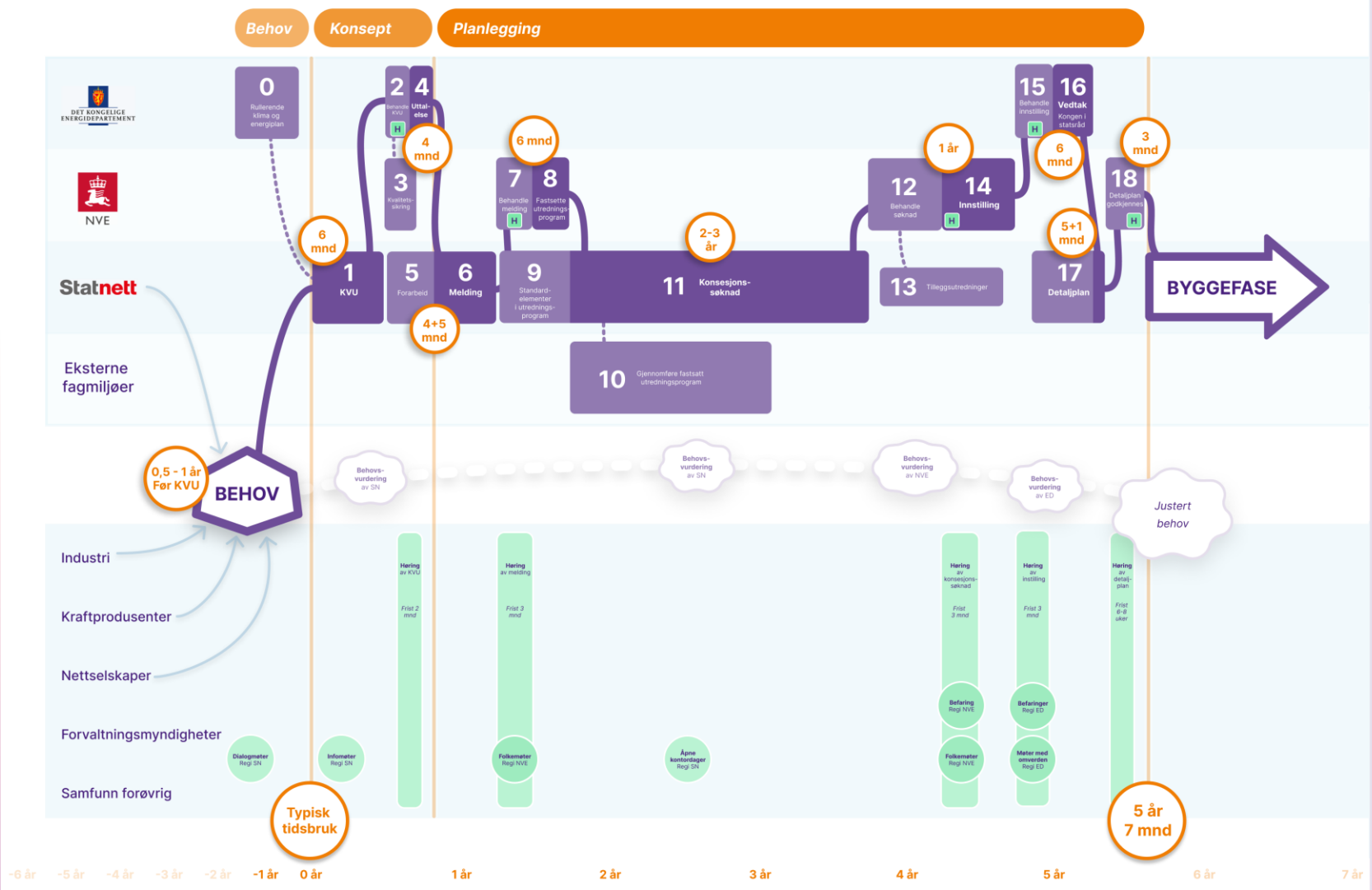
Planleggingsfasen

- Konsortiet anbefaler flere tiltak som påvirker planleggingsfasen av nettutviklingsprosessen, hvorav mange også er omtalt i behovsfasen. Særlig gjelder dette tiltak som skal sikre bedre medvirkning og økt samfunnsaksept. Med redusert konfliktpotensial og økt samfunnsaksept kan antallet tilleggsutredninger reduseres
 - Også i planleggingsfasen er tidsfrister i prosessen og digitalisering sentrale faktorer for å redusere tidsbruken
 - For å redusere ledetiden i planleggingsfasen foreslås det også en rekke tiltak som handler om parallell arbeid, fremfor sekvensielle oppgaveflyter som i dagens prosess
 - I tillegg foreslås tiltak som har som formål å redusere saksmengde hos NVE gjennom kunne frigjøre saksbehandlerkapasitet, redusere køen og sikre en tidseffektiv fremdrift
- Samlet sett anslår konsortiet at planleggingsfasen kan reduseres fra 6-10 år til 5 år og 7 måneder

Visualisering av dagens prosess



Visualisering av ny fremtidsrettet nettutviklingsprosess



Behovsfase

- 0 Rullerende klima- og energiplan

Konseptfase

- 1 KVA
- 2 Behandle KVA
- 3 Kvalitetssikring
- 4 Uttalelse

Planleggingsfase

- 5 Forarbeid til utredningsprogram
- 6 Melding
- 7 Behandle melding
- 8 Fastsette utredningsprogram
- 9 Standard utredningsprogram
- 10 Gjennomføre utredningsprogram
- 11 Konsesjonssøknad
- 12 Behandle søknad
- 13 Tilleggsutredninger
- 14 Innstilling
- 15 Behandle innstilling
- 16 Vedtak
- 17 Detaljplan
- 18 Godkjenne detaljplan

05 Vurdering av tiltak

Gjennom denne prosessen har konsortiet fått innspill om totalt 59 tiltak. Noen av tiltakene har vært overlappende, likelydende eller tiltak som i stor eller noen grad er igangsatt per i dag. Konsortiet har derfor sammenstilt og bearbeidet tiltakene, og evaluert totalt 36 tiltak.

Hensikten med evalueringen er å kunne vurdere hvilke tiltak som anses å ha høyest gjennomførbarhet og høyest tidsbesparelse.

Tiltakene grupperes i fire kategorier:

Tiltak i kategorien *høy tidsbesparing og høy gjennomførbarhet* er tiltak som scorer høyt på gjennomførbarhet og har en gjennomsnittlig estimert tidsbesparing på mer enn et halvt år. Dette er tiltak som vil være naturlige å prioritere.

Tiltak i kategorien *lav tidsbesparing og høy gjennomførbarhet* er tiltak som vurderes til å ha mindre tidsgevinst, men som normalt vil være ønskelige å prioritere, fordi de scorer høyt på gjennomførbarhet.

Tiltak som er kategorisert og vurdert som *høy tidsbesparing og lav gjennomførbarhet* er tiltak som scorer lavere på gjennomførbarhet, men har en gjennomsnittlig estimert tidsbesparing på mer enn et halvt år. Tiltak i denne kategorien er tiltak som konsortiet vurderer vil ha store tidsgevinster, men som er mer utfordrende å realisere. Dette er tiltak der gevinstene vil kunne være store, men er mer krevende og mer langsiktig å nå. Dette vil være tiltak som vil kunne være aktuelle å vurdere for et lengre løp.

Tiltak i kategorien *lav tidsbesparing og lav gjennomførbarhet* er tiltak som vurderes til å ha mindre tidsgevinster, og som samtidig er utfordrende å realisere. Tiltak i denne kategorien vil normalt nedprioriteres.

I dette kapittelet vil samtlige evaluerte tiltak presenteres. Dette inkluderer en overordnet og prosesskategorisert oversikt over tiltakene, en visuell fremstilling av tiltakene i en prioriteringsmatrise, samt en sammenfattet presentasjon av tiltakene i de fire prioriteringskategoriene.



Alle evaluerte tiltak

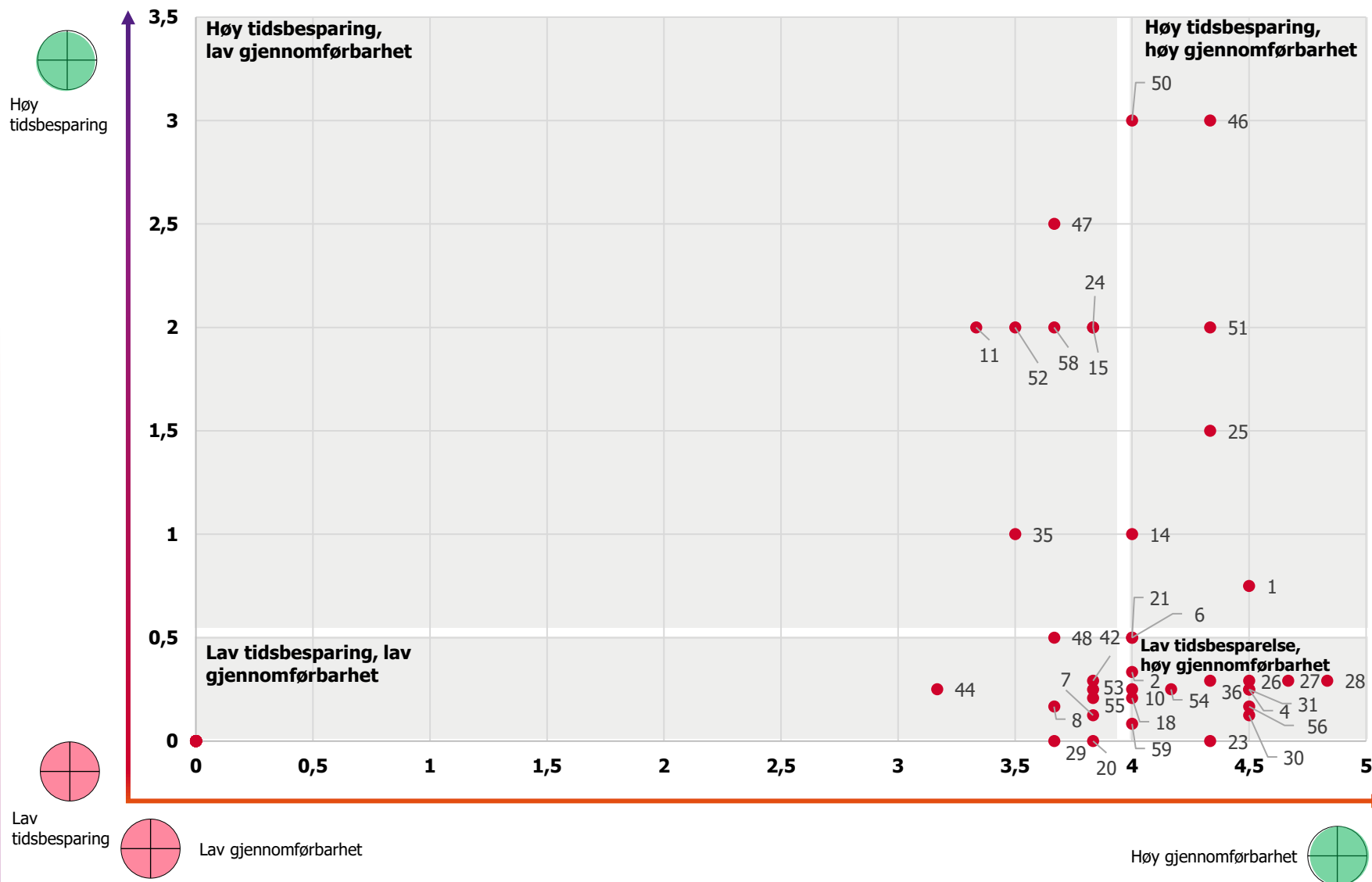
Gjennom denne prosessen har konsortiet fått forslag på totalt 59 tiltak. Noen av disse har vært overlappende, duplikater og tiltak som i stor grad allerede pågår (For oversikt over disse tiltakene – se side 44). Konsortiet har videre bearbeidet og sammenstilt, og på bakgrunn av dette og totalt evaluert 36 tiltak. I tabellen under her finner dere de 36 tiltakene. Ikke alle 36 tiltak blir foreslått som en del av ny prosess. Dette er det flere ulike grunner til. Noen tiltak er motstridende satt sammen i en totalprosess, og måtte derfor avveies opp mot hverandre. Andre tiltak har blitt vurdert til å være enten for krevende å gjennomføre, ha for liten tidsbesparelse eller av andre grunner som ikke-verdiskapende.

På neste side presenteres den overordnede vurderingen og grupperingen av tiltakene i en prioriteringsmatrise. Her vil dere se at de fleste tiltak vurderes å ha høy gjennomførbarhet og færre tiltak vurderes å ha lav gjennomførbarhet. Dette er et naturlig resultat av at man ikke foreslår tiltak som ikke er konstruktive.

Behovsfase	Konseptfasen	Planleggingsfasen	Øvrige tiltak
#24 Etablere kriterier for å flytte over saker fra saksgang C til B	#2 Overlate kvalitetssikringen av KVVU til NVE	#1 Statnett begynner arbeidet med melding tidligere slik at de kan sende melding inn rett etter uttalelse fra ED	#14 Erstatte anleggsbidrag i masket nett med tilknytningsavgift
#25 Tidlig involvering med regionale råd for nettutvikling	#8 Avvikle høring for KVVU	#4 Statnett påbegynner utredning av det som er standardelementer i KU-programmet før det er satt og det settes føringer for hva som er standard	#26 Referansegruppe for nettutviklingsprosessen
#46 Rullerende klima- og energiplan der nettutvikling inngår, med oppdatering annethvert år	#11 Samordne KVVU-en med områdeplan og konsesjonssøknad	#6 Forbedret prosess for detaljplan	#27 Bedre samarbeid og koordinering med reindrift
#51 Oppdatere mandatene og styringssignaler til NVE, RME og Statnett slik at de bidrar til oppnåelse av vedtatte samfunns mål	#15 Gjennomføre KVVU på områdenivå for å kunne vurdere flere tiltak om gangen	#7 Avvikle høring for detaljplan	#31 Etablere kommunikasjons- og medvirkningsstrategi for KVVU og planleggingsfase
#52 Statnett får mandat til å melde prosjekt uten prosessledende uttalelse fra ED	#18 Statnett starter KVVU og kraftledningsprosjekt tidligere gjennom å tillate større usikkerhet	#10 Samkjøring av behandling konsesjonssøknad mellom NVE og ED	#35 Digital myndighetsportal som felles plattform for utveksling, sammenstilling og presentasjon av data
	#20 Inkludere naturforhold i samfunnsøkonomisk analyse i KVVU	#23 Grundigere utredninger av aktuelle alternativer til trasevalg i melding/planleggingsfase	#36 Bruk av kunstig intelligens i tekstbehandling
	#21 Inkludere kostnaden for forsinket utvikling og manglende tilgang til nett i samfunnsøkonomisk analyse	#29 Legge til grunn prinsipper om naturpositivitet for å skape større samfunnsaksept for nettutvikling	#42 Bruk av kunstig intelligens i analyse
	#28 Tidlig kartlegging av konfliktsoner	#54 Innføring av gebyr for konsesjonsbehandling i NVE (Selvkost)	#44 Tydeligere føringer for valg mellom kabel og luftledning
	#30 Legge til føringer i KVVUen om å gjennomføre folkemøter og dialog med lokalområder	#59 No-go soner for nettutvikling	#47 Legge til klimamål og eventuelt andre samfunns mål i formålsparagrafen, § 1-2, til Energiloven
			#48 Øke konsesjonsfrihet for mindre nettanlegg for å frigjøre ressurser til større anlegg
			#50 Tydelige tidsfrister gjennom hele nettutviklingsprosessen
			#53 Bedre lønn for ansatte i Statnett, NVE og ED
			#58 Erstatte saksgang C med saksgang B



Overordnet vurdering og gruppering av tiltak



- #1 Statnett begynner arbeidet med melding tidligere slik at de kan sende melding inn rett etter uttalelse fra ED
- #2 Overlate kvalitetssikringen av KVVU til NVE
- #4 Statnett påbegynner utredning av det som er standardelementer i KVU-programmet før det er satt og det settes føringer for hva som er standard
- #6 Forbedret prosess for detaljplan
- #7 Avvikle høring for detaljplan
- #8 Avvikle høring for KVU
- #10 Samkjøring av behandling konsesjonssøknad mellom NVE og ED
- #11 Samordne KVU-en med områdeplan og konsesjonssøknad
- #14 Erstatte anleggsbidrag i masket nett med tilknytningsavgift
- #15 Gjennomføre KVU på områdenivå for å kunne vurdere flere tiltak om gangen
- #18 Statnett starter KVU og kraftledningsprosjekt tidligere gjennom å tilatte større usikkerhet
- #20 Inkludere naturforhold i samfunnsøkonomisk analyse i KVU
- #21 Inkludere kostnaden for forsinket utvikling og manglende tilgang til nett i samfunnsøkonomisk analyse
- #23 Grundigere utredninger av aktuelle alternativer til trasevalg i melding/planleggingsfase
- #24 Etablere kriterier for å flytte over saker fra saksgang C til B
- #25 Tidlig involvering med regionale råd for nettvikling
- #26 Referansegruppe for nettviklingsprosessen
- #27 Bedre samarbeid og koordinering med reindrift
- #28 Tidlig kartlegging av konfliktsoner
- #29 Legge til grunn prinsipp om naturpositivitet for å skape større samfunnsaksept for nettvikling
- #30 Legge til føringer i KVU-en om å gjennomføre folkemøter og dialog med lokalområder
- #31 Etablere kommunikasjons- og medvirkningsstrategi for KVU og planleggingsfase
- #35 Digital myndighetsportal som felles plattform for utveksling, sammenstilling og presentasjon av data
- #36 Bruk av kunstig intelligens i tekstbehandling
- #42 Bruk av kunstig intelligens i analyse
- #44 Tydeligere føringer for valg mellom kabel og luftledning
- #46 Rullerende klima- og energiplan der nettvikling inngår, med oppdatering annethvert år
- #47 Legge til klimamål og eventuelt andre samfunns mål i formålsparagrafen, § 1-2, til Energiloven
- #48 Øke konsesjonsfrihet for mindre nettanlegg for å frigjøre ressurser til større anlegg
- #50 Tydelige tidsfrister gjennom hele nettviklingsprosessen
- #51 Oppdatere mandatene og styringssignalene til NVE, RME og Statnett slik at de bidrar til oppnåelse av vedtatte samfunns mål
- #52 Statnett får mandat til å melde prosjekt uten prosessedende uttalelse fra ED
- #53 Bedre lønn for ansatte i Statnett, NVE og ED
- #54 Innføring av gebyr for konsesjonsbehandling i NVE (Selvkost)
- #58 Erstatte saksgang C med saksgang B
- #59 No-go soner for nettvikling

Sammenfattet presentasjon av tiltak med høy tidsbesparing og høy gjennomførbarhet

Tiltak som er gruppert og vurdert å ha *høy tidsbesparing og høy gjennomførbarhet* er tiltak som scorer høyt på gjennomførbarhet og har en gjennomsnittlig estimert tidsbesparing på mer enn et halvt år. Tiltak i denne gruppen er tiltak som bør være mulig å gjennomføre raskt uten motstand og innebærer betydelige tidsgevinster.

Dette er tiltak som vil være naturlige å prioritere.

Tiltak	Tid spart*	Score på gjennomførbarhet	Kort beskrivelse av tiltaket
#1 Statnett begynner arbeidet med melding tidligere slik at de kan sende melding inn rett etter uttalelse fra ED	9 måneder	4,50	Statnett sender melding til NVE umiddelbart etter at prosesslende uttalelsen gis fra ED. Dette krever at meldingsarbeidet starter samtidig som KVVU-en utarbeides eller behandles.
#14 Erstatte anleggsbidrag i masket nett med tilknytningsavgift	1 år	4,00	En fast tilknytningsavgift som kan betales inn ved faste beslutningsporter etter tilknytningsprosessen og prosjektmodellen til Statnett. Tilknytningsavgiften kan beregnes som en kostnad per MW effekt i nettavtalen. En fast tilknytningsavgift vil bidra til minske kompleksitet og øke forutsigbarheten for kunden og for Statnett.
#18 Statnett starter KVVU og kraftledningsprosjekt tidligere gjennom å tillate større usikkerhet	0-2 år	4,00	Tiltaket betyr at KVVU-utarbeidelsen og selve prosjektutviklingen til Statnett starter tidligere. Statnett starter KVVU etter hvert prosjekt basert på klimamål eller andre samfunns mål, med fokus på helhetlig kraftsystemplanlegging. Terskelen for Statnett å starte prosjekt og KVVU går ned. Myndighetene gir endelig konsesjon når prosjektet er samfunnsmessig rasjonelt.
#25 Tidlig involvering med regionale råd for nettutvikling	1,5 år	4,33	Etalering av regionale råd for nettutvikling med ulike aktører, som fylkeskommunen, kommuner, interessenter innen natur og miljø, urfolk, kulturminneaktører, industri m.m. Rådene skal være en arena for dialog om det fremtidige behovet i regionen, etter føringer fra NVE. Der regionale nettutviklingskoordinatorene leder og oppnevner medlemmer til rådene, og forbereder møter i tett samarbeid med Statnett. Statnett må få ha en aktiv og forpliktende rolle i disse rådene slik at behov og innspill fra rådet følges opp.
#46 Rullerende klima- og energiplan der nettutvikling inngår, med oppdatering annethvert år	3 år	4,16	Energidepartementet og Klima- og miljødepartementet med innspill/samarbeid med NVE, Miljødirektoratet og Statnetts innspill utarbeider en stortingsmelding i form av en energi- og klimaplan (tilsvarende Nasjonal Transportplan), slik at samfunnets behov for klimakutt og økt nettkapasitet ses i sammenheng. En slik klima og energiplan gir også mulighet for regjering og forvaltning til å få foretatt nødvendige avklaringer i Stortinget, som å gå videre med lovarbeid eller legge føringer for forskriftsendringer, samt varsle Stortinget om fremtidig utvikling av særlig transmisjonsnett.
#50 Tydelige tidsfrister gjennom hele nettutviklingsprosessen	3 år	4,00	Tiltaket innebærer at det settes tidsfrister for de ulike stegene i prosessen og på den måten bidra til mer forutsigbarhet for alle parter. Dette vil gjøre det enklere å påbegynne arbeid tidligere og muligheten for flere parallelle prosesser, da man har tydelige tidshorisonter å forholde seg til. I tillegg henger det tett sammen med mer et interaktivt samarbeid mellom Statnett, NVE og ED for å muliggjøre større grad av parallelle prosesser.
#51 Oppdatere mandatene og styringssignaler til NVE, RME og Statnett slik at de bidrar til oppnåelse av vedtatte samfunns mål	2 år	4,33	Tiltaket innebærer å gi NVE/RME et ansvar for å legge til rette for tilstrekkelig kraftproduksjon og nettkapasitet til å nå alle Norges klimamål og eventuelle andre samfunns mål. Dette gjøres gjennom EDs tildelingsbrev og videre styringsdialog. NVE/RME skal rapportere på status, samt løpende foreslå endringer av regelverk og andre tiltak for å nå målet om tilstrekkelig kraftproduksjon og nettkapasitet. Overordnet styring av Statnett endres også.

*Gjennomsnittlig estimert tidsbesparelse

Sammenfattet presentasjon av tiltak med lav tidsbesparing og høy gjennomførbarhet

Tiltak som er gruppert og vurdert å ha *lav tidsbesparing og høy gjennomførbarhet* er tiltak som scorer høyt på gjennomførbarhet og har en gjennomsnittlig estimert tidsbesparing på et halvt år eller mindre. Tiltak i denne kategorien er tiltak som konsortiet vurderer vil ha mindre tidsgevinster, men som normalt vil være ønskelige å prioritere, fordi de scorer høyt på gjennomførbarhet.

Tiltak	Tid spart*	Score gjennomførbarhet	Kort beskrivelse av tiltaket
#2 Overlate kvalitetssikringen av KVU til NVE	4 måneder	4,00	Tiltaket innebærer at man overlater den eksterne kvalitetssikringen til NVE fremfor at dette gjøres både av NVE, Statnett og ekstern kvalitetssirkler. NVE har et sterkt fagmiljø som kan gjøre dette arbeidet.
#4 Statnett påbegynner utredning av det som er standardelementer i KU-programmet før det er satt og det settes føringer for hva som er standard	3 måneder	4,50	Med tydelig føringer for hva som er standard i et konsekvensutredningsprogram, så vil Statnett kunne starte dette arbeidet tidligere. Slike faste føringer vil også kunne effektivisere planleggingen av gjennomføringer av undersøkelser og lignende.
#6 Forbedret prosess for detaljplan	6 måneder	4,00	Detaljplan utvikles av Statnett parallelt med utvikling og behandling av konsesjonssøknaden.
#10 Samkjøring av behandling konsesjonssøknad mellom NVE og ED	3 måneder	4,00	Tiltaket innebærer at aktivitetene til ED og NVE i større grad gjennomføres parallelt i stedet for sekvensielt, noe som vil kreve økt interaksjon mellom partene.
#21 Inkludere kostnaden for forsinket utvikling og manglende tilgang til nett i samfunnsøkonomisk analyse	6 måneder	4,00	Tiltaket er å tallfeste verdien av forsinket nettilknytning i de samfunnsøkonomiske analysene som Statnett lager. Dette har blitt omtalt som en ikke prissatt virkning. Det bør utvikles en metode for synliggjøre og beregne kostnadene.
#23 Grundigere utredninger av aktuelle alternativer til trasevalg i melding/planleggingsfase	Ingen tid spart	4,33	Flere alternative traseer tas med videre i konsesjonssøknaden, noe som betyr at flere alternativer vurderes etter meldingsfasen.
#26 Referansegruppe for nettutviklingsprosessen	3,5 måned	4,50	En referansegruppe som er saks spesifikk og ad hoc for kraftledningen Statnett eller nettselskapet søker konsesjon for. Formålet med referansegruppen er å få innspill og rådgivning på temaer som trasevalg og annen prosjektutvikling.
#27 Bedre samarbeid og koordinering med reindrift	3,5 måned	4,66	Etablere faste møter med reindriftsnæringen, slik de får en reell påvirkningsmulighet i en tidligfase. Dersom reindriftsnæringen tidlig får et helhetsbilde, vil det være lettere å gå i dialog om konkrete prosjekter og alternative løsninger.
#28 Tidlig kartlegging av konfliktsoner	3,5 måned	4,83	Statnett bør tidlig kartlegge det konkrete prosjektets konfliktsoner gjennom dialog med kommuner, fylkeskommuner og regionale nettselskap som alle har lokalkunnskap. Dette gir mulighet til å få innsikt i konfliktsoner og finne alternative traseer og løsninger.
#30 Legge til føringer i KVUen om å gjennomføre folkemøter og dialog med lokalområder	1,5 måned	4,50	Selv om det i noen grad er praksis at Statnett gjennomfører folkemøter og dialog med lokalområder, er dette et tiltak for å standardisere denne prosessen og gjøre det til et krav for gjennomføring av KVU.
#31 Etablere kommunikasjons- og medvirkningsstrategi for KVU og planleggingsfase	3 måneder	4,50	Statnett etablerer en tydelig kommunikasjons- og medvirkningsstrategi for KVU og planleggingsfase for å standardisere prosessen for formidling og medvirkning ut ifra beste praksis.
#36 Bruk av kunstig intelligens i tekstbehandling	3,5 måned	4,33	Bruk av KI til automatisert dokumentgenerering, språkkorrektur, oppsummering av innhold i ulike dokumenter og sammenstilling av høringsvar.
#54 Innføring av gebyr for konsesjonsbehandling i NVE (Selvkost)	3 måneder	4,16	Tiltaket innebærer gebyrfinansiering av planleggingsfasens ulike ledd, slik at tiltakshavere finansierer kostnaden ved saksbehandlingen. Hensikten er å redusere saksbehandlingskøen.
#59 No-go soner for nettutvikling	1 måned	4,00	Definere særlig verdifulle naturtyper og verdier som no-go soner for utbygging av store kraftledningsanlegg. Tiltaket innebærer at det tas større hensyn til natur og naturmangfold tidlig i prosessen enn i dag. Traseer i no-go-soner blir forkastet tidlig.

*Gjennomsnittlig estimert tidsbesparelse

Sammenfattet presentasjon av tiltak med høy tidsbesparing og lav gjennomførbarhet

Tiltak som er gruppert og vurdert å ha *høy tidsbesparing og lav gjennomførbarhet* er tiltak som scorer lavere på gjennomførbarhet og har en gjennomsnittlig estimert tidsbesparing på mer enn et halvt år. Tiltak i denne kategorien er tiltak som konsortiet vurderer vil ha betydelige tidsgevinster, men som er mer utfordrende å realisere.

At tidsgevinstene er mer krevende å realisere i denne kategorien handler om at det er lengre tidshorisonter på grunn av henholdsvis juridisk, organisatorisk og teknologisk endringskompleksitet og fordi tiltakene innebærer mindre grad av hensyn til natur og opplevd evne til medvirkning i forhold til dagens prosess. For tiltakene som er skissert under i det størst grad den juridiske og organisatoriske endringskompleksiteten som innvirker på det lengre tidsperspektivet for gjennomføring og gevinstrealisering.

Dette er tiltak der gevinstene vil kunne være store, men er mer krevende og mer langsiktig å nå. Dette vil være tiltak som vil kunne være aktuelle å vurdere for et lengre løp.

Tiltak	Tid spart*	Score gjennomførbarhet	Kort beskrivelse av tiltaket
#11 Samordne KVV-en med områdeplan og konsesjonssøknad	2 år	3,33	Arbeidet som i dag utføres i KVV-en, kan overføres til områdeplanen og den samfunnsøkonomiske analysen i konsesjonssøknaden. Arbeidet vil fortsatt kunne gjennomgå en form for kvalitetssikring og forankring i ED, for eksempel parallelt med NVEs behandling av konsesjonssøknaden. Dette innebærer i praksis at en KVV leveres samtidig som konsesjonssøknaden, og det må gjøres en samordnet vurdering av ED og NVE.
#15 Gjennomføre KVV på områdenivå for å kunne vurdere flere tiltak om gangen	2 år	3,83	Det åpnes for at KVV-ene omfatter flere større kraftledningsprosjekter. Det gis mulighet at KVV-en omfatter større områder f.eks. hele landsdeler. Dette kan sees på som en naturlig videre utvikling av områdeplanene til Statnett. KVV-en kan på den måten utrede tiltak ligger lengre frem i tid og et kraftsystem med trinnvis utvikling.
#24 Etablere kriterier for å flytte over saker fra saksgang C til B	2 år	3,83	En ordning der utvikling av store kraftledningsanlegg flyttes fra saksgang C til saksgang B ved hjelp av bestemte kriterier. Disse kriteriene kan for eksempel være at tiltaket åpenbart er samfunnsøkonomisk lønnsomt, konseptet er avklart, eller at tiltaket er initiert av en kunde som har forpliktet seg til å betale anleggsanleggsbidrag.
#35 Digital myndighetsportal som felles plattform for utveksling, sammenstilling og presentasjon av data	1 år	3,50	En helhetlig digital myndighetsplattform bør støtte integrasjon og datadeling med once-only-prinsippet og tilby en interaktiv kartløsning for sanntidsvisualisering av kraftledningstraseer. Plattformen bør inkludere verktøy for digital samhandling, som meldingssystemer og varslingsfunksjoner, og sikre sporbarhet med revisjonsspor. Automatiserte arbeidsflyter kan forenkle saksbehandlingen og inkludere maler for dokumentproduksjon samt verktøy for tidsstyring. En brukervennlig selvbetjeningsportal gir eksterne interessenter tilgang til prosjektinformasjon og høringsmuligheter, samt mulighet til å gi innspill.
#47 Legge til klimamål og eventuelt andre samfunns mål i formålsparagrafen, § 1-2, til Energiloven	2,5 år	3,66	Tiltaket innebærer en endring av energilovens § 1-2 som kan endres til "Loven skal sikre at produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte og i tråd med nasjonale og internasjonale klimamål , herunder skal det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt»
#52 Statnett får mandat til å melde prosjekt uten prosessledende uttalelse fra ED	2 år	3,50	Statnett kan selv velge når de kan melde et kraftledningsprosjekt. Tiltaket legger opp til en større prosessendring for saksgang C. Statnett melder prosjektet når de selv er klar for det. Forslaget legger ikke opp til å fjerne KVV-biten av prosessen, men ser på alternativ behandling av denne. Som f.eks. parallell behandling av KVV og konsesjon.
#58 Erstatte saksgang C med saksgang B	2 år	3,66	KVV-ordningen med ekstern kvalitetssikring avvikles. Statnett sender konsesjonssøknad og melding for kraftledningen som i saksgang B. Dette betyr ikke at arbeidet med å utarbeide KVV forsvinner ettersom Statnett uansett er forpliktet til utarbeide KVV på grunn av forskrift om energiutredninger (FoE). KVV-en legges ved som den del av den samfunnsøkonomiske analysen til konsesjonssøknaden.

*Gjennomsnittlig estimert tidsbesparelse

Sammenfattet presentasjon av tiltak med lav tidsbesparing og lav gjennomførbarhet

Tiltak som er gruppert og vurdert å ha *lav tidsbesparing og lav gjennomførbarhet* er tiltak som scorer lavere på gjennomførbarhet og har en gjennomsnittlig estimert tidsbesparing på et halvt år eller mindre. Tiltak i denne kategorien er tiltak som konsortiet vurderer vil ha mindre tidsgevinster, og som samtidig er utfordrende å realisere. At tidsbesparelsen er mer krevende å realisere på tiltakene i denne kategorien handler om at det er lengre tidshorisoner for å realisere tiltakene på grunn av henholdsvis store økonomiske kostnader, juridisk, organisatorisk og teknologisk endringskompleksitet og eventuell motstand mot tiltaket fordi de innebærer mindre grad av hensyn til natur og opplevd evne til medvirkning enn dagens prosess.

Tiltak i denne kategorien vil normalt nedprioriteres. Noen av tiltakene vil være egnet for å teste ut i mindre skala eller på sikt som for eksempel bruk av kunstig intelligens i analyse (#42). Selv om lønnsselementet i tiltak #53 anses som krevende kan være aktuelt å vurdere andre tiltak for å redusere turnover i nøkkelroller.

Noen tiltak velger vil å foreslå som en del av ny tiltakspakke på bakgrunn av sterke ønsker fra bransjen som eksempelvis øke konsesjonsfriheten for mindre anlegg (#48) og tydeligere føringer for valg mellom kabel og luftledning (#44). Med utgangspunkt i et ønske om å øke ivaretagelse av natur og øke samfunnsaksepten for utbygging av nett kan være aktuelt å legge til grunn prinsipp om naturpositivitet også (#29).

Tiltak	Tid spart*	Score på gjennomførbarhet	Kort beskrivelse av tiltaket
#7 Avvikle høring for detaljplan	2,5 måned	3,83	Høringsprosessen for detaljplan blir fjernet. Statnett organiserer involvering av berørte på alternative måter gjennom dialog under utarbeidelse av detaljplan.
#8 Avvikle høring for KVVU	2,5 måned	3,67	Avvikle høringen for KVVU. ED behandler KVVU-en uten høring.
#20 Inkludere naturforhold i samfunnsøkonomisk analyse i KVVU	Ingen tid spart	3,83	Tilordne en økonomisk verdi til ulike typer areal avhengig av miljøkvaliteter som kan gå inn i de samfunnsøkonomiske lønnsomhetsvurderingene. Å sette virkningene på areal og miljø som prissatte effekter kan bidra til økt samfunnsaksept. I tillegg kan det være en nyttig øvelse for Statnett, ED og NVE å sørge for at traseer og alternativer med lav naturrisiko velges.
#29 Legge til grunn prinsipp om naturpositivitet for å skape større samfunnsaksept for nettutvikling	Ingen tid spart	3,66	Lovgiver eller øvrige myndigheter etablerer prinsippet om arealnøytralitet/naturnøytralitet eller at naturregnskapet skal gå i pluss for all kraft- og nettutvikling. Vurderingen skal være basert på prinsippene i tiltakshierarkiet og føringer fra Miljødirektoratet. Tiltaket inneholder bestilling om utarbeidelse av Norsk Standard for arealnøytralitet/naturnøytralitet og et oppdrag til Miljødirektoratet om å bidra med å velge ut areal for naturrestaurering (kompensering).
#42 Bruk av kunstig intelligens i analyse	3,5 måned	3,83	Bruk av KI til geospatial analyse og traseoptimering, gjennomgang av ny informasjon i saksunderlag, avklaring av mangler i saksdokumenter og interessentanalyse.
#44 Tydeligere føringer for valg mellom kabel og luftledning	3 måneder	3,16	Det bør tas en tydeligere prinsipiell avgjørelse om valg mellom kabel og luftledning for å unngå at Statnett må utføre tilleggsutredninger ifm. med konsesjonsbehandlingen. Det bør tydeliggjøre hvilke avveininger Statnett skal gjøre i løsningsvalget.
#48 Øke konsesjonsfrihet for mindre nettanlegg for å frigjøre ressurser til større anlegg	6 måneder	3,66	Ved å forenkle andre behandlingsløp av andre typer nettanlegg, kan dette frigjøre ressurser hos NVE. NVEs saksbehandlere kan da bruke mer ressurser på større og mer inngripende anlegg som store kraftledningsanlegg i saksgang C.
#53 Bedre lønn for ansatte i Statnett, NVE og ED	3 måneder	3,83	Tiltaket er en sammensetning av en rekke tiltak for å bedre lønns- og arbeidsforhold. Her inkludert høyere lønn og andre ansattgoder for å beholde de ansatte i den offentlige sektoren, samt ulike tiltak for å bedre arbeidsmiljøet i de ulike selskapene.

*Gjennomsnittlig estimert tidsbesparelse

06 Oppsummering



Oppsummering

Ny nettutviklingsprosess for store kraftledningsanlegg – en fremtidsrettet nettutviklingsprosess for klima og kraftløft

Mangelen på kraft og nett hemmer ny næringsutvikling og forsinker nødvendig klimaomstilling av norsk næringsliv. Dette problemet kommer til å vokse i tiden frem mot 2040. EUs og Norges 2030-mål om 55 % reduksjon i klimagassutslipp og medfølgende elektrifisering er *ikke* reflektert i norske myndigheters planer for kraft- og nettutvikling. Dette er godt dokumentert gjennom NHO og LOs «Kraftløftet» og uttrykt tydelig i NVEs egne rapporter. I tråd med at klimamålene strammes inn frem mot 2040 og 2050, vil behovet for utvikling av nett øke.

Tiden det tar fra et kraftbehov identifiseres til store transmisjonsnettanlegg står klare anslås til 15-20 år. Dette er vesentlig lengre enn det tar for en bedrift å planlegge og gjennomføre elektrifisering for å kutte utslipp. Tidsbruken er helt uholdbar for selskaper som vurderer etablering av ny virksomhet med stort kraftbehov.

**Behov
identifisert**



15-20 år

Anlegg i drift

Skal klimagassutslippene reduseres i tråd med nasjonale klimamål og samfunnets mål om tilrettelegging for næringsutvikling oppnås, må nettet planlegges for å nå disse målene. Samtidig må tiden det tar å få gjennomført konsesjonsbehandling av nytt transmisjonsnett drastisk reduseres, uten at muligheten for medvirkning og hensynet til natur og urfolks rettigheter svekkes.

Dette er utgangspunktet for at et konsortium av Sopra Steria og Æge Energy har vurdert forslag til justert nettutviklingsprosess, på oppdrag av Fornybar Norge. Målet for arbeidet har vært å halvere tiden det tar fra behov oppstår til oppstart av bygging av nye store nettanlegg. Med store nettanlegg menes her nettanlegg med spenning 300 kV eller mer, og lengde over 20 km og som krever ekstern kvalitetssikring og politisk behandling av KVU, før melding.

Konsortiet har fem hovedanbefalinger



**Tydelige
styringssignaler**



**Tidlig politisk
forankring**



**Tidlig
involvering**



**Tidsfrister for
alle parter**



**Økt satsing på
digitalisering**

Oppsummering



Tydelige styringssignaler – planlegging av nett må legge klima- og næringsmål til grunn

Tiden fra lokale nettselskaper melder inn behov for nytt transmisjonsnett til Statnett sender inn konseptvalgutredning (KVU) er svært lang. Aktører har pekt på at behovsfasen, før oppstart og utarbeidelse av KVU kan ta opptil seks år. Vår vurdering er at dette skyldes et opplevd krav, både fra Energidepartementet (ED), NVE og ekstern kvalitetssikrer om at nettutbyggingen skal sannsynliggjøre samfunnsøkonomisk lønnsomhet allerede på KVU-tidspunktet. NVEs basisscenario danner utgangspunktet for vurderingen av behov. Lønnsomhetsvurderingene i KVU-fasen tar i for liten grad hensyn til politisk vedtatte nasjonale mål knyttet til klima- og næringsutvikling.

Vi anbefaler at det gis tydeligere styringssignaler til NVE, RME og Statnett om at *planleggingen* av strømmettet må bygge på NVEs vurderinger av kraftbehov for å nå klima- og andre samfunns mål som næringsutvikling. Dette vil vesentlig redusere terskelen for å igangsette og få godkjent en KVU. En oppdatert vurdering av det faktiske kraftbehovet må foretas ved konsesjonsbehandling og før investeringsbeslutning for å unngå at nett bygges ut for tidlig eller unødige.



Tidlig politisk forankring av behov sikrer legitimering og forutsigbarhet

Konsortiet anerkjenner behovet for og viktigheten av tidlig politisk forankring. Dette har vært et tydelig funn i innsiktsarbeidet. Dagens prosess for store nettanlegg ble utformet nettopp med formål om å sikre tidlig politisk forankring og styring fra start av. Det finnes likevel en rekke utfordringer med dagens ordning som bidrar til å forlenge ledetiden. Vi har derfor vurdert ulike tiltak som ville kunne sikre tidlig politisk forankring på en mer hensiktsmessig måte.

Konsortiet anbefaler at regjeringen utarbeider en stortingsmelding som er en rullerende klima- og energiplan der behovet for nettutvikling inngår, med oppdatering annethvert år. Dette er i tråd med anbefalingene fra NOU 2023:25 Omstilling til lavutslipp – veivalg for klimapolitikken mot 2050. Å utarbeide en slik plan jevnlig er i tråd med praksis i alle EU-land. En stortingsmelding som omhandler regjeringens klima- og energipolitikk, vil tydeliggjøre hvilke behov det er for økt nettutbygging og forankre det i Stortinget. Stortingsmeldingen vil eksempelvis kunne bygge på Statnetts områdeplaner og NVEs innspill og varsle regjeringens vurdering av nødvendig nettutvikling. Ved at klima- og energiplanene oppdateres annethvert år, tar tiltaket høyde for at kraftbehov og tilgjengelig teknologi endrer seg stadig raskere, samtidig som politisk forankring sikres. Med politisk forankring av en klima- og energiplan, er vår vurdering at egen politisk behandling av KVU før et nettutviklingsprosjekt kan startes opp vil kunne utgå.

Oppsummering



Tidlig involvering gjennom regionale råd – økt medvirkning og redusert konfliktpotensial

Konsortiet har identifisert at en av årsakene til den lange ledetiden er tiden som kreves i behovsfasen for å innlede KVVU-prosessen og etterfølgende konsesjonsprosess. For å redusere tiden i behovsfasen foreslår vi å gjennomføre tiltak som styrker tidlig involvering av næringsliv, sivilsamfunn, kommuner og nettselskaper. Vi foreslår å etablere regionale råd for nettutvikling for å identifisere behov tidlig. Dette vil kunne hjelpe Statnett med å komme i gang med KVVU-arbeidet på et tidligere tidspunkt og tidligere vurdere områder som er konfliktfrie ved å utnytte lokalkompetanse i regionale råd.

I tillegg er involvering gjennom hele konsept- og planleggingsfasene av kommuner, nettselskap og sivilsamfunn, vesentlig både for å sikre tidlig identifisering av natur- og andre verdier. Tidlig involvering vil bidra til å unngå forsinkelser og prioritere ivaretagelse av naturverdiene, øke samfunnsaksepten og redusere konfliktpotensialet. Dette er grunnlaget for at konsortiet foreslår å legge til grunn premisset om naturpositivitet, «no go»-soner, tidlig involvering av reindrift og medvirkningstiltak i konsept- og planleggingsfasene. Tidsbesparelsen er usikker, men hovedformålet med tiltaket er å øke vektlegging av natur og medvirkning i de tidlige fasene, slik at det som et minimum veier opp for de tiltakene vi foreslår som vil oppleves å redusere medvirkning.



Tidsfrister - for alle parter - effektiviserer nettutviklingsprosessen

Konsortiet vurderer videre at et av de viktigste tiltakene for å effektivisere nettutviklingsprosessen er å sette tydelige tidsfrister, med klare forventninger til tidsbruk for hver aktivitet. Tidsfristene skal gjelde både Statnett, myndighetene og høringspartene, og de vil gi aktørene forutsigbarhet gjennom hele prosessen. Tidsfrister vil fungere disiplinerende og legger til rette for tilstrekkelig bemanning hos både Statnett, NVE og ED. Tidsfrister for hvert trinn vil sikre bedre overlevering av prosjektet mellom de tre aktørene, og legger til rette for at neste aktør er forberedt. Det vil også fremtvinge at aktørene i større grad må jobbe parallelt med prosjektet i stedet for sekvensielt som i dag. Forutsigbarheten tidsfristene gir, er en sentral faktor for å redusere tidsbruken. Tiltaket om tidsfrister må fungere i samspill med andre tiltak for å oppnå størst effekt.

Oppsummering



Økt satsing på digitalisering – for økt effektivitet og styrket medvirkning

NVE har et pågående arbeid på digitalisering av konsesjonsprosessen. Som en del av NVEs arbeid utvikles blant annet en konseptløsning for visualisering og prosess-støtte til saksbehandling. Det pågående arbeidet på digitalisering er lovende, og NVE har utrettet mye på kort tid. Konsortiet vurderer at digitalisering av nettutviklingsprosessen gjennom en helhetlig digital myndighetsplattform vil kunne gi betydelige fordeler som kan effektivisere prosessen og styrke informasjonsflyten. En helhetlig plattform som sentraliserer data og muliggjør sømløs datadeling, datavisualisering og samhandling mellom myndigheter og saksbehandlere, er sentral for en mer effektiv prosess.

Videre vil kunstig intelligens kunne brukes til å effektivisere en rekke prosesser og kan tas i bruk til både tekstbehandling og analyse. Mye av teknologien er allerede tilgjengelig. Bruk av KI til å sammenstille høringssvar, språkkorrektur og automatisert dokumentgenerering med utgangspunkt i tidligere søknader eller konsesjoner er eksempler på kunstig intelligens-bruk som er mulig å etablere raskt allerede i dag. Konsortiet vurderer også at det er et stort potensial i bruk av kunstig intelligens til å optimalisere trasevalg og prediksjon av fremtidig behov for nett. Kunstig intelligens er en teknologi som utvikler seg i raskt tempo, blir stadig mer moden, og har et betydelig potensial til å effektivisere prosesser, forbedre beslutningstaking og skape verdi på tvers. Ønsker man å realisere verdien ved bruk av kunstig intelligens, er det viktig å starte tidlig med å teste ut løsninger, lære av erfaringer og tilpasse teknologien til organisasjonens behov og mål.

For å lykkes med digitalisering i offentlig sektor er det avgjørende å sikre helhetlig samspill mellom teknologi, kompetanse, organisering og finansiering, samt ledelse og styring. Vår erfaring er at manglende helhetlig samspill er grunnen til at en del offentlige digitaliseringsprosjekter ikke lykkes med å oppnå ønskede gevinster. Digitalisering vil først ha effekt om også underliggende prosesser endres, derfor er det viktig at NVEs digitaliseringsarbeid støttes opp om og tilføres tilstrekkelig ressurser til arbeidet. På bakgrunn av dette vurderer konsortiet at det er essensielt at NVE viderefører og styrker sitt digitaliseringsarbeid. Digitalisering er en langsiktig prosess, men den vil være avgjørende for å styrke samhandlingen mellom aktørene, effektivisere nettutviklingsprosessen og gi store muligheter for å styrke innsyn og medvirkning.

Avslutning

Med utgangspunkt i disse fem hovedanbefalingene vurderer konsortiet at de samlede tiltakene vil redusere den tiden fra behov identifiseres og til et anlegg har nødvendige tillatelser fra inntil 16 år og ned til drøyt 6 år. Vi mener at disse tiltakene i tillegg til reduserte ledetider, sikrer medvirkning og ivaretagelse av naturverdier minst på dagens nivå og kan brukes for å etablere en ny fremtidsrettet nettutviklingsprosess for klima og kraftløft.

Referanser



Referanser

- Energiloven. (1990). *Lov om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m.* (LOV-1990-06-29-50). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1990-06-29-50>
- Energidepartementet. (2024). *Energidepartementets uttalelse til Statnetts konseptvalgutredning om nettførsterkning mellom Sørlandet og Østlandet.*
- European Commission. (2024). *The European Green Deal - European Commission.* Hentet fra: <https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal>
- FN-sambandet. (2024). *FNs naturavtale.* Hentet fra: <https://fn.no/avtaler/miljoe-og-klima/fns-naturavtale>
- Krokan, A. (2020). Noen organisatoriske utfordringer ved digital transformasjon av offentlig sektor. *Magma forskning og viten*, 23(3). <https://magmaforskning.econa.no/index.php/magma/article/view/1237/1237>
- Meld. St. 14 (2011-2012). *Vi bygger Norge – om utbygging av strømmettet.* Olje og energidepartementet. Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-14-20112012/id673807/?ch=1>
- NHO (u.å.). *Kraftløftet.* Hentet fra: <https://www.nho.no/tema/energi-miljo-og-klima/kraftloftet/>
- NOU 2022: 6 (2022). *Nett i tide - om utvikling av strømmettet.* Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2022-6/id2918464/>
- NOU 2023: 3 (2023). *Mer av alt – raskere.* Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-3/id2961311/>
- NOU 2023: 25 (2023). *Omstilling til lavutslipp – veivalg for klimapolitikken mot 2050.* Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-25/id3006059/>
- NVE. (u.å.). *NVE digital veileder - Energi.* Hentet fra: <https://veiledere.nve.no/#energi>
- NVE. (2023). *Langsiktig kraftmarkedsanalyse 2023. Energiomstillingen – en balansegang.* (NVE rapport nr. 25 / 2023). Hentet fra: https://publikasjoner.nve.no/rapport/2023/rapport2023_25.pdf#page=1
- NVE. (2024). *Scenarier for kraftmarkedet 2024. en forenklet analyse av økt kraftforbruk i 2023 og 2035* (NVE Rapport nr. 18 / 2024). Hentet fra: https://publikasjoner.nve.no/rapport/2024/rapport2024_18.pdf
- Nærings- og fiskeridepartementet. (2023). *Veikart 2.0 – Grønt industriløft.* Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/veikart-2.0-gront-industri-loft/id2996119/>
- Olje- og energidepartementet. (u.å.). *Veileder: Konseptvalgutredning og ekstern kvalitetssikring av store kraftledningssaker.* Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/oed/veileder.pdf>
- Olje- og energidepartementet. (2019). *Kongelig resolusjon. Statnett SF - konsesjon for bygging av ny 420 kV kraftledning Lyse - Fagrafjell og Fagrafjell transformatorstasjon i Forsand, Sandnes og Time kommuner i Rogaland.*
- Olje- og energidepartementet. (2020). *Høring av Statnett si konseptvalutgreiing (KVU) med behovsvurdering og ekstern kvalitetssikring, for Bergen og omland.*
- Olje- og energidepartementet. (2023a). *Kongelig resolusjon. Statnett SF og Fagne AS - tillatelser til å bygge, eie og drive ny 420 kV kraftledning mellom Blåfalli koblingsstasjon og Gismarvik transformatorstasjon, og ny Gismarvik transformatorstasjon mv. i Kvinnherad, Etne, Vindafjord og Tysvær kommuner.*
- Olje- og energidepartementet. (2023b). *Regjeringens handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet.* Hentet fra: <https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/ed/ingrid/regjeringens-handlingsplan-for-raskere-nettutbygging-og-bedre-utnyttelse-av-nettet.pdf>
- Statnett. (2015). *Konseptvalgutredning for forsyning av økt kraftforbruk på Haugalandet.* Hentet fra: <https://www.statnett.no/globalassets/for-aktorer-i-kraftsystemet/planer-og-analyser/kvu-haugalandet.pdf>
- Statnett. (2020). *Konseptvalgutredning for Bergen og omland.* Hentet fra: <https://www.statnett.no/globalassets/her-er-vare-prosjekter/region-vest/bergen-og-omland-kvu/konseptvalgutredning-bergen-og-omland-2020.pdf>
- Statnett. (2024). *Systemutviklingsplan.* Hentet fra: <https://www.statnett.no/for-aktorer-i-kraftbransjen/planer-og-analyser/systemutviklingsplan/>
- Ådnanes, O.K., Buvik, M., Kirkerud, J. G., Skaansar, E. & Spilde, D. (2024). *Scenarier for kraftmarkedet 2024. En forenklet analyse av økt kraftforbruk i 2030 og 2035* (NVE Rapport 18/2024). NVE. Hentet fra: https://publikasjoner.nve.no/rapport/2024/rapport2024_18.pdf

Vedlegg

Vedlegg 1: Mandat, rammer og bakgrunn for prosjektet

Vedlegg 2: Metodikk og analyserammeverk

Vedlegg 3: Forskrifter og bakgrunn for dagens ordning

Vedlegg 4: Oversikt og begrunnelse for forslag som ikke er evaluert

Vedlegg 5: Deltakende aktører i prosjektet

Vedlegg 6: Analyseark for tiltak



Vedlegg 1: Mandat, rammer og bakgrunn for prosjektet



Mandat, rammer og bakgrunn for prosjektet

OVERORDNET PROSJEKTBEKRIVELSE

Fornybar Norge har for perioden august-november 2024 igangsatt et prosjekt ved hjelp av ekstern bistand med mål om å foreslå en ny nettutviklingsprosess for store kraftledningsanlegg (et eller flere anlegg med spenningsnivå på minst 300 kV og lengde på minst 20 km), med bakgrunn i NVEs pågående arbeid med digitalisering av planleggingsfasen.

Ambisjonen for rapporten/prosjektet er å samle inn, utvikle, vurdere og få frem forslag som kan la seg gjennomføre og til sammen halvere tiden det tar fra behovet identifiseres til ferdigstilling av store nettanlegg. Forslagene skal samtidig ivareta god medvirkning og økt mål om ivaretagelse av natur og urfolks kultur.

Vurderingene og konklusjonen vil utgjøre et sentralt kunnskapsgrunnlag for Fornybar Norges arbeid med å legge til rette for å nå samfunnets mål på energi og miljøfeltet. Prosjektet avgrenses til kartlegging av behovsfasen og planleggingsfasen.

I utlysningen av prosjektet skriver Fornybar Norge følgende om formålet med prosjektet: «Ledetiden for store nettanlegg i transmisjonsnettet er svært lang. [...] Disse sakene er de mest komplekse konsesjonssakene for nett, og følger en svært omstendelig myndighetsbehandling. [...]

NVE er i gang med å digitalisere planleggingsprosessen. Å digitalisere eksisterende arbeidsprosesser er forventet å gi noe mer effektive prosesser, men gir i seg selv ikke en endret nettutviklingsprosess. Potensialet av å kun digitalisere er derfor noe begrenset.

Digitalisering kan imidlertid være et viktig verktøy i en større endring av selve prosessen, og selve prosessen må endres for å få en betydelig nedgang i ledetiden. [...] Fornybar Norge ser behov for å tenke helt nytt rundt nettutviklingsprosessen, særlig for store nettanlegg hvor ledetiden er svært lang.»

HOVEDPROBLEMSTILLINGER

Hvordan kan ledetiden for store kraftledningsanlegg reduseres med 50% med minst like god medvirkning og ivaretagelse av natur og urfolks rettigheter som i dag?

- Hvilke overordnede føringer kan endres for å redusere ledetiden?
- Hva er potensialet i digitalisering og andre prosessgrep for å redusere ledetiden?
- Hva kan gjøres for å gi mer effektiv medvirkning?

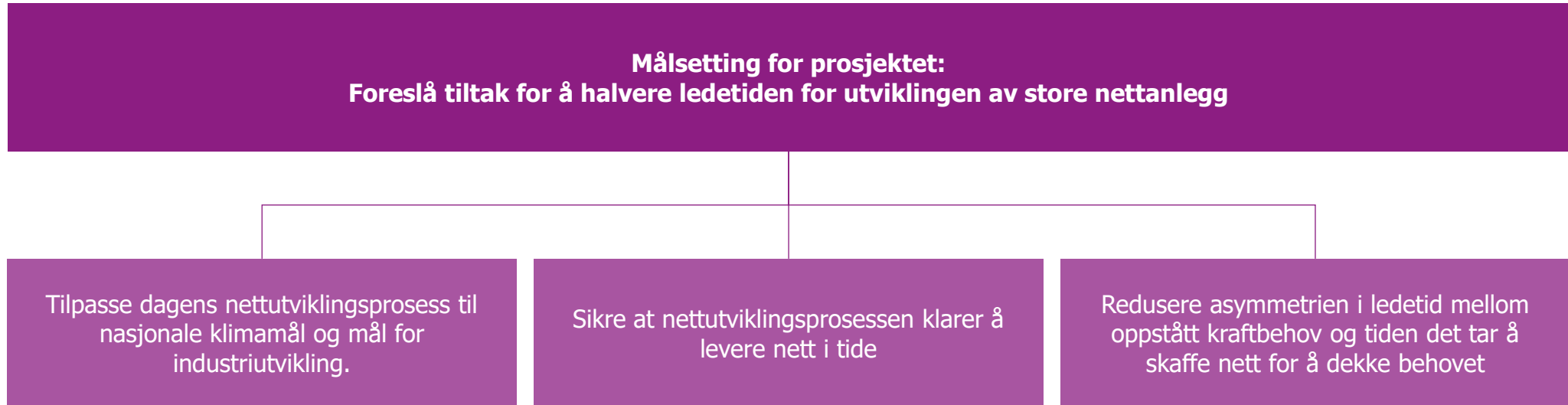
ROLLER OG ANSVAR

- Konsortiet av Sopra Steria og Æge Energy er kontrahert for å bistå i prosjektet for ny nettutviklingsprosess for store kraftledninger.
- Fornybar Norge er bestiller av oppdraget, og har foretatt løpende avklaringer underveis og styrer tid, kost og omfang gjennom statusmøter og styringsgruppemøter.



Figur: Illustrasjon av nettutviklingsprosessen fra utlysning av Fornybar Norge (Kilde: NOU Nett i tide, med noen justeringer)

Ikke nok nett til å nå klimamål og målet om grønt industriløft



Et av målene for dette prosjektet er å foreslå tiltak for å halvere ledetiden for utvikling av store nettanlegg. Det handler om en erkjennelse av at dagens nettutviklingsprosess ikke er i takt med nasjonale klimamål og nasjonale mål for industriutvikling. Det er et behov for å sikre at nettutviklingsprosessen klarer å levere nett i tide til å dekke både ny kraftproduksjon, kraftbehovene som forventes å oppstå. I tillegg er det behov for å redusere asymmetrien i ledetid mellom kraftbehov som oppstår og tiden det tar å skaffe nett for å dekke behovet.

På samme tid danner den internasjonale naturavtalen ([FN-sambandet, 2022](#)) rammer for all virksomhet i Norge. Dette gjelder i høyeste grad energiområdet, siden utbygging av ny kraftproduksjon, nett og kraftkrevende industri innebærer naturinngrep. Det er derfor lagt som et premiss fra oppdragsgiver å sikre medvirkning og hensynet til naturen minst på nivå med dagens nettutviklingsprosess

Prosjektgruppen bak rapporten



Heikki Eidsvoll Holmås

Prosjektleder

Heikki er en erfaren strategisk rådgiver innen bærekraft og politikk fra Sopra Steria Footprint, med utdanning og domenekompetanse på energifeltet. Han har 5 års erfaring fra rådgivning og interessepolitisk arbeid i energi-, bygg- og anleggsbransjen, og før det 16 års erfaring som politiker fra Storting og regjering.



Eivind Norum

Fagansvarlig kraftsystem

Eivind er fagleder for kraftsystem i Æge Energy og jobber til daglig med tilknytning av industri og fornybar energi og konsesjonssøknader for kraftlinjer, kabelanlegg og netstasjoner. Han har inngående kunnskap om det norske kraftsystemet.



Line Alexandersen

Prosjektkoordinator og metodeansvarlig

Line er senior forretningsrådgiver i Sopra Sterias innsikt- og analysemiljø, og jobber til daglig med kvalitativ datainnsamling, analyse og rapportering. Hun har erfaring som metodeansvarlig fra en rekke innsiktsprosjekter i både offentlig og privat sektor.



Leon Notkevich

Fagspesialist kraftsystem

Leon er en av grunnleggerne av Æge Energy, og jobber som Styreformann og CSO og leder for Forretningsutvikling Fornybar Energi. Leon har en M.Sc i elkraftteknikk med spesialisering innen kraftsystemanalyse og kraftmarkeder. Leon har bidratt i mange prosjekt som fagekspert på kraftsystem.



Morten Knutsen

UX- og tjenstedesigner

Morten er Lead Digital Designer i EGGS, a part of Sopra Steria med 15 års erfaring og mastergrad i industridesign fra AHO. Morten har i prosjektet fungert som visualiseringseksperter med erfaring med digitalisering i kraftbransjen.

Sopra Steria har for dette prosjektet inngått et samarbeid med Æge Energy for å sikre at en bredde og dybde i kompetanse i oppdraget. Konsortiet med Sopra Steria (inkludert spydspissene EGGS og Footprint) og Æge Energy utgjør sammen et ledende ekspertmiljø innen prosessdesign, prosjektledelse, analyse, kraftsysteminnsikt, samt forståelse for politikk og rammebetingelser.

Det er satt sammen et kjerneteam som utfyller hverandre med sterk kompetanse innen nettopp disse områdene. Kjerneteamet og de sentrale bidragsyterne er drillet i interessenthåndtering, prosesskartlegginger, rapportskrivning, brukerorientering og innehar en unik erfaring med analyser og utvikling av kraftsystemet – både fra inn- og utland.

Kjerneteam

Sentrale bidragsytere

Vedlegg 2: Metodikk og analyserammeverk



Metodikk

For å utvikle en ny og forbedret nettutviklingsprosess for store kraftledningsanlegg har konsortiet gjennomført semistrukturert dybdeintervjuer, en dokumentgjennomgang og to workshops. Dette er gjort med formål om å forstå dagens prosess, her inkludert utfordringer og smertepunkter, samt velfungerende elementer fra dagens prosess. Arbeidet har vært hypotesedrevet ved at konsortiet innledningsvis utarbeidet hypoteser basert på tidligere innsikt og erfaring. Dette har vært styrende for innsikts- og analysearbeidet, hvor hypotesene systematisk har blitt undersøkt og snevret de inn underveis. Denne tilnærmingen har vært retningsgivende for tiltakspakkene som er satt sammen.

Intervju, workshop og dokumentgjennomgangen har vært et viktig grunnlag å forstå perspektivene og behovene til ulike aktørene for å kunne utvikle ny prosess som hensyntar i disse på best mulig måte.



Figur: Visualisering av konsortiets kartleggings- og analyseaktiviteter

Metodikk

Dokumentgjennomgang

I arbeidet med rapporten er det gjort en avgrenset dokumentgjennomgang med formål om å trekke ut kunnskap og erfaring som allerede er dokumentert, og skape forståelse av dagens situasjon. Dokumentgjennomgangen inkluderer, men er ikke begrenset til, et utvalg av rapporter og kunnskapsgrunnlag, og veiledere, stortingsmeldinger og annet retningsgivende dokumentasjon for nettutviklingsprosessen. I tillegg til dette har konsortiet sett på dokumentasjon knyttet til tidligere saker under saksgang C.

Kvalitative dybdeintervju

For å skaffe innsikt i smertepunkter, utfordringer og velfungerende elementer ved dagens prosess har konsortiet gjennomført syv individuelle og gruppeintervju med sentrale aktører i prosessen. Informantene ble valgt i samarbeid mellom Fornybar Norge og konsortiet.

Kvalitative intervjuer ble valgt som metode fordi de er særlig egnet til å fremskaffe innsikt i ulike aktørers erfaringer, opplevelser, tanker, meninger, behov og bekymringer. Intervjuene ble gjennomført med utgangspunkt i en semistrukturert intervjuguide, som virket strukturere for intervjuene. Spørsmålene ble tilpasset de ulike aktørene og inkluderte også åpne spørsmål som muliggjorde å fange opp temaer eller problemstillinger som ikke var inkludert i intervjuguiden.

Intervjuene har blitt brukt for å informere og opplyse prosessen – det er på denne bakgrunnen at informantene har stilt opp til intervju. Det er derfor ikke inkludert et selvstendig sammendrag av funnene fra intervjuene i denne rapporten. Funnene fra intervjuene har imidlertid blitt brukt til å:

- i) skape forståelse for de ulike aktørene oppfattelse av dagens situasjon,
- ii) utforme tiltak og
- iii) for informere og justere tiltak.

Workshop

Som en del av prosjektet har det blitt gjennomført to workshops med en rekke sentrale aktører i nettutviklingsprosessen med to forskjellige formål. Oversikt over deltakere finnes i vedlegget (se side 45).

Formålet med første workshop var i) å sikre felles forståelse av dagens nettutviklingsprosess, her inkludert tidsrammene for dagens prosess, ii) kartlegge og diskutere utfordringer og smertepunkter ved dagens prosess og iii) utvikle forbedringstiltak for å redusere ledetiden. Resultatet fra denne workshopen var en justert visualisering av dagens prosess og en rekke forbedringstiltak til ny prosess.

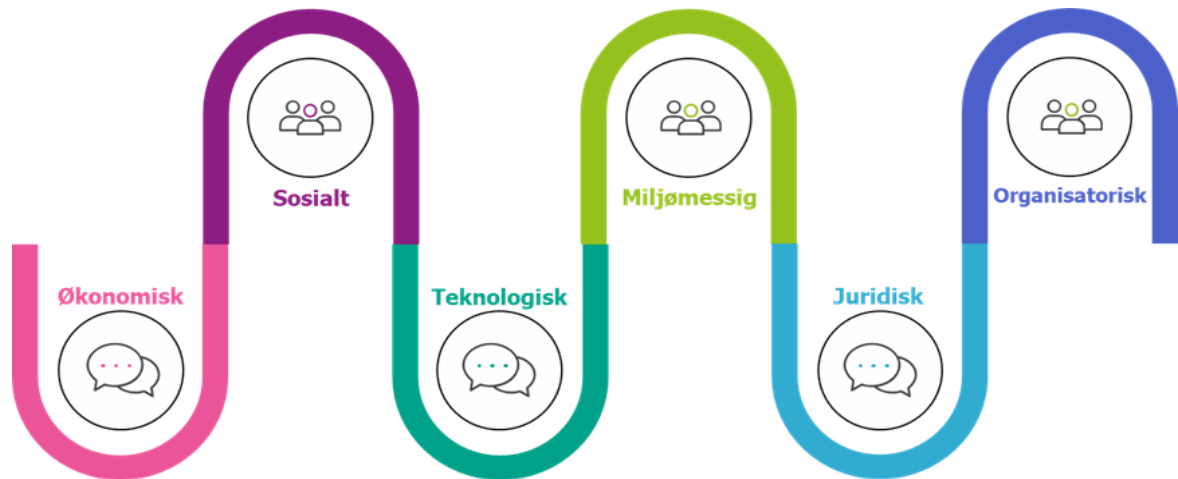
Formålet med andre workshop var i) å presentere forbedringstiltak til ny nettutviklingsprosess og ii) få tilbakemeldinger på evalueringen av enkelttiltak og foreslått ny prosess. På bakgrunn av disse tilbakemeldingene og innspillene har konsortiet justert og utdypet evalueringene av tiltakene, samt utviklet nye tiltak der det var behov for det.

Analyserammeverk

I evalueringen av tiltak har det blitt benyttet et modifisert PESTEL-rammeverk for å vurdere tiltakenes gjennomførbarhet. PESTEL-rammeverket benyttes i utgangspunktet til systematisk situasjonsanalyse med fokus på ekstern påvirkning og omfatter politiske drivere, økonomiske drivere, sosiokulturelle drivere, teknologiske drivere, miljømessige drivere og juridiske drivere.

I dialog med Fornybar Norge, ble det besluttet å gjøre to justeringer av PESTEL-rammeverket. Den første er å se bort fra politiske drivere, siden formålet med prosjektet er å legge et grunnlag for å oppnå endring langs politikkdimensjonen. Utgangspunktet er et opplevd politisk ønske om å redusere ledetiden på nettutbygging. Den andre justeringen er at tiltakene i tillegg vurderes opp mot hvor komplekse de er å gjennomføre i de aktuelle organisasjonene tiltaket påvirker.

De seks dimensjonene som tiltakene vurderes opp mot er derfor: Økonomisk gjennomførbarhet, sosial gjennomførbarhet, teknologisk gjennomførbarhet, miljømessige gjennomførbarhet, juridisk gjennomførbarhet og organisatorisk gjennomførbarhet.



Figur: Modifisert PESTEL-rammeverk

Analyserammeverk

Den gjennomsnittlige scoren på de seks dimensjonene vil være utgangspunktet for tiltakets plassering på x-aksen i prioriteringsmatrisen. Tiltakets plassering på y-aksen er basert på et gjennomsnitt av estimert tidsbesparelse oppgitt i år.

Hvert tiltak er evaluert og beskrevet med en egen side i vedleggene. Hver side inneholder en evaluering av tiltaket opp mot de seks dimensjonene og et estimat for tidsbesparelse, samt begrunnelse for den estimerte tidsbesparelsen. Siden inneholder også en beskrivelse av utfordringer ved dagens situasjon som tiltaket søker å adressere og en beskrivelse av tiltaket. I tillegg redegjøres det for den overordnet vurderingen av tiltaket og eventuelle forutsetninger for å lykkes med tiltaket.

Alle estimater for tidsbesparelse og scorer på de seks gjennomførbarhetsdimensjonene er vurdert, kvalitetssikret og justert i workshop #2 med en utvidet referansegruppe. Tidsestimatene er satt med utgangspunkt i historiske trender fra Norge og utland, ekspertkunnskap og innspill fra aktører involverte i prosjektet.

For kategoriseringsformål har konsortiet gruppert de ulike tiltakene i fire ulike kategorier:

- Høy tidsbesparing og høy gjennomførbarhet
- Lav tidsbesparing og høy gjennomførbarhet
- Høy tidsbesparing og lav gjennomførbarhet
- Lav tidsbesparing og lav gjennomførbarhet

Skillet mellom de fire gruppene er satt skjønnsmessig. Alle tiltak som kan spare mer enn 0,5 år anses å gi betydelig tidsbesparelse og kvalifiserer seg for øvre halvdel av kategoriseringen. Alle tiltak som har en gjennomførbarhet over 3,9 anses å ha høy nok gjennomførbarhet til å kvalifisere seg for å ligge i øvre sjikt for gjennomførbarhet.

Denne kategorisering og evalueringen av tiltakene danner et utgangspunkt for vurderingen av tiltak konsortiet har inkludert i forslaget til ny og forbedret nettutviklingsprosess for store kraftledningsanlegg.



Figur: Modell for kategorisering og vurdering av tiltak

Nærmere om evalueringskriteriene

For å utvikle en ny og forbedret prosess for nettutvikling har konsortiet evaluert tiltakene som har kommet frem i løpet av prosjektet. Tiltakene har blitt vurdert på estimert tidsbesparelse og gjennomførbarhet.

I vurdering av tidsbesparelse har konsortiet anslått minimum og maksimum tidsbesparelse og brukt et gjennomsnitt av dette.

I vurderingen av tiltakenes gjennomførbarhet har konsortiet sett tiltakene opp mot seks dimensjoner og utarbeidet føringer for hvordan tiltakene skal evalueres langs de ulike dimensjonene. Fornybar Norge har ønsket at de ulike dimensjonene gis lik vektning. Beskrivelsen av hvordan tiltakene scores langs de ulike dimensjonene er omtalt som evalueringskriterier. Tiltakene evalueres langs de 6 dimensjonene med en skala fra 1-5 der 5 innebærer høy gjennomførbarhet og 1 gir tiltaket lav gjennomførbarhet. De seks dimensjonene er:

- **Økonomisk gjennomførbarhet** – antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket. Her er en logaritmisk skala benyttet for å favne om spennet i kostnader. Tiltak som koster under en million (per prosjekt eller samlet investering) er vurdert til å ha høy gjennomførbarhet og tiltak som koster over 1 milliard har lav gjennomførbarhet.
- **Sosial gjennomførbarhet** – antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning. For at et tiltak skal ha høy gjennomførbarhet har konsortiet stilt som krav at tiltaket skal bidra til økt forsterket opplevd medvirkning. Lav gjennomførbarhet er tiltak som svekker opplevd medvirkningen til et nivå som gjør at den kun oppleves som formell og ikke reell.
- **Teknologisk gjennomførbarhet** – antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket. Tiltak som krever ingen teknologibruk eller kan benytte eksisterende teknologier vurderes til å ha høy gjennomførbarhet. Løsninger som vurderes å ha betydelige teknologiske barrierer, har knapphet på teknisk kompetanse og infrastruktur eller har høy risiko regnes å ha lav gjennomførbarhet.
- **Miljømessige gjennomførbarhet** – antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold. Tiltak som reduserer risiko for miljø antas å ha høy gjennomførbarhet, mens tiltak som innebærer høy risiko for tap av natur, økt omfang eller irreversibel skade, anses som lav gjennomførbarhet.
- **Juridisk gjennomførbarhet** – antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket. Tiltak som kan gjennomføres uten juridiske endringer, eller kun innebærer endring i tildelingsbrev og kan gjennomføres på 1-2 måneder anses å ha høy gjennomførbarhet. Tiltak som medfører lovendring med forutgående omfattende lovutredning (NOU) eller endring av EU-regelverk anses å ha lav gjennomførbarhet.
- **Organisatorisk gjennomførbarhet** – antatt organisatorisk endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket. Tiltak som krever svært små endringer av arbeidsprosesser, der ellers alt er på plass anses for å ha høy gjennomførbarhet. Tiltak der det kreves omfattende endringer i arbeidsprosesser på tvers av flere organisasjoner og minst en av organisasjonene har lav endringskapasitet anses å ha lav gjennomførbarhet.

Fornybar Norge har godkjent de ulike dimensjonen tiltakene vurderes opp mot og ønsket en lik vektning av dem. Evalueringskriteriene for hver enkelt dimensjon er utarbeidet av konsortiet. Evalueringskriteriene knyttet til hver enkelt score ligger på etterfølgende sider

Evaluering skriterier (1/2)

	1	2	3	4	5
Økonomisk	<p>Svært stor kostnad – Gjennomføringen av tiltaket vil kreve svært store økonomiske investeringer. Det er høye kostnader knyttet til infrastruktur, teknologi, ressurser, og vedlikehold. Kostnadsrisikoen er betydelig, og tiltaket kan påvirke organisasjonens budsjett eller nettleie på en omfattende måte over tid.</p> <p>Over 1 mrd.</p>	<p>Stor kostnad – Tiltaket vil medføre store kostnader, selv om de er noe lavere enn nivå 1. Det er fortsatt behov for betydelige økonomiske ressurser, spesielt knyttet til implementering og oppstart. Tiltaket krever kontinuerlig investering, men kostnadsrisikoen er noe mer håndterbar.</p> <p>Over 100 millioner</p>	<p>Moderat kostnad - Tiltaket medfører en moderat kostnad som er innenfor det forventede budsjettet. Det krever økonomisk innsats, men kostnadene er håndterbare og kan fordeles over tid. Ressursene som trengs er tilgjengelige uten å belaste organisasjonen betydelig.</p> <p>Over 10 millioner</p>	<p>Liten kostnad – Kostnadene ved å gjennomføre tiltaket er relativt små. Implementering og drift vil kreve minimale økonomiske ressurser, og tiltaket vil ha begrenset påvirkning på det totale budsjettet. Det er liten risiko for kostnadsoverskridelser.</p> <p>Over 1 million</p>	<p>Besparelse / Svært liten kostnad- Tiltaket kan gjennomføres med svært små økonomiske kostnader. Ressursene som kreves er minimale, og det er ingen vesentlig påvirkning på organisasjonens budsjett. Kostnadsrisikoen er svært lav, og tiltaket kan enkelt gjennomføres uten økonomisk belastning.</p> <p>Under 1 million</p>
Sosialt	<p>Svekket opplevd medvirkning – betydelig reduksjon i interessenters opplevde tilgang til informasjon og medvirkning. Det finnes fortsatt formelle muligheter til å gi innspill, medvirke og klage på prosessen, men ikke på en måte som gir en opplevd rettidig mulighet til å påvirke utfallet.</p>	<p>Redusert opplevd medvirkning – tiltaket bidrar til redusert opplevd medvirkning. Muligheten for tilgang til informasjon og/eller å gi tilbakemeldinger og involveres i prosessen til rett tid innskrenkes, slik at det blir redusert muligheter til å påvirke avgjørende veivalg.</p>	<p>Begrenset redusert opplevd medvirkning - tiltaket bidrar til begrenset redusert opplevd medvirkning. Noe redusert tilgang til informasjon og/eller mulighet for å gi tilbakemeldinger eller involvering i prosessen, men likevel slik at alle vesentlige momenter kan spilles inn for å kunne tillegges vekt.</p>	<p>Nøytral – tiltaket bidrar ikke til endringer i interessenters opplevde medvirkning. Tilsvarende dagens situasjon.</p>	<p>Styrket opplevd medvirkning - tiltaket bidrar til å øke interessenters opplevde mulighet til medvirkning. Større tilgang til informasjon og/eller mulighet for å gi tilbakemeldinger, medvirke i prosessen, og/eller mulighet for å bidra til rett tid.</p>
Teknologi	<p>Svært stor grad av teknologiske utfordringer – Det er betydelige teknologiske barrierer som vil kreve omfattende utvikling eller investering. Teknisk kompetanse og infrastruktur er svært begrenset, og det er stor risiko for feil eller forsinkelser.</p>	<p>Stor grad av utfordringer – Det finnes teknologi som kan støtte tiltaket, men den er ikke tilstrekkelig moden eller tilpasset de spesifikke behovene. Det vil kreve tilpasninger, integrasjoner eller oppgraderinger som kan medføre utfordringer. Teknisk kompetanse og infrastruktur er delvis til stede, men ikke pålitelig eller robust nok til full gjennomføring uten problemer.</p>	<p>Noen grad av teknologiske utfordringer - Teknologien som trengs er tilgjengelig, men krever moderat tilpasning og integrasjon. Det er ingen store teknologiske barrierer, men det kan være behov for noe teknisk støtte og tilpasning for å sikre at tiltaket gjennomføres uten store tekniske problemer.</p>	<p>Liten grad av teknologiske utfordringer - Teknologien er godt etablert og lett tilgjengelig. Tiltaket kan gjennomføres med minimal tilpasning eller integrasjon av teknologiske løsninger. Teknologiske ressurser og kompetanse er på plass, og risikoen for teknologiske problemer er lav.</p>	<p>Svært liten grad av eller ingen teknologiske utfordringer – tiltaket krever ingen teknologi eller kan benytte eksisterende teknologiske løsninger. Det er ingen forventede teknologiske utfordringer, og tiltaket kan gjennomføres uten behov for tekniske tilpasninger.</p>

Evalueringkriterier (2/2)

	1	2	3	4	5
Miljø (Natur)	Betydelig økt risiko for negativ påvirkning av natur - Tiltaket svekker i betydelig grad prosessens hensyntaken til natur og miljø. Det medfører høy risiko for tap av natur, naturmangfold eller økosystemer, eller betydelig risiko for økt omfang. Det er betydelig risiko for irreversibel påvirkning som ikke lar seg kompensere for.	Økt risiko for negativ påvirkning av natur - Tiltaket reduserer prosessens hensyntaken til natur og miljø. Det er økt risiko for skade på natur, naturmangfold og økosystemer eller risiko for økt omfang. Det er økt risiko for irreversibel påvirkning, men likevel slik at det lar seg kompensere for.	Begrenset økt risiko for negativ påvirkning av natur - Tiltaket svekker i begrenset grad prosessens hensyntaken til natur og miljø. Det medfører en begrenset økt risikoen for skade på natur, naturmangfold, eller økosystemer, omfanget er begrenset og det er ikke snakk om irreversible endringer som ikke kan la seg kompensere for.	Nøytral – tiltaket påvirker ikke risikoen for negativ påvirkning av natur – Tiltaket har ingen vesentlig påvirkning på prosessens hensyntaken til natur og miljø. Det medfører verken økt eller redusert risiko for skade for natur, naturmangfold eller økosystemer.	Redusert risiko for negativ påvirkning av natur – Tiltaket styrker prosessens hensyntaken til natur og miljø. Det reduserer risikoen for skade på natur, naturmangfold og økosystemer eller inkluderer tiltak som aktivt beskytter eller gjenoppretter miljøet.
Juridisk	Svært stort juridisk endringsarbeid – Innebærer behov for NOU for lovendring eller behov for endring av EU-regelverk. Det tar minst 2 år å få endret rammene.	Stort juridisk endringsarbeid – Lovverk må endres, med eventuelle endringer av forskrifter. Krever Stortingsbehandling og tar typisk 1-2 år.	Noe juridisk endringsarbeid – Forskriftsendring eller helhetlig endring av veileder. Krever grundig forarbeid, forankring i regjering og høring. Fra 0,5 til 1,5 år.	Lite juridisk endringsarbeid – Deler av veileider eller retningslinjer endres. Kan gjennomføres på måneder, eventuelt med høring, men uten behandling i Storting. 1 års arbeid.	Svært lite eller ingen juridisk endringsarbeid – Innebærer at det kun er nødvendig å endre tekst i tildelings- eller oppdragsbrev til etater – eller tilsvarende. 1-2 mnd. Eventuell innebærer tiltaket ingen juridiske endringer.
Organisatorisk	Svært stor grad av endringskompleksitet - Tiltaket krever omfattende endringer i arbeidsprosesser og samarbeidsstrukturer på tvers av flere organisasjoner. Det kreves betydelig koordinering mellom flere aktører. Ledelsesstøtten er ujevn på tvers av organisasjonene. Organisasjonene har lav endringskapasitet, med liten evne til å mobilisere ressurser eller drive endringsprosesser fremover.	Stor grad av endringskompleksitet - Tiltaket krever store endringer, men hovedsakelig innen én enkelt organisasjon. Denne organisasjonen må tilpasse sine arbeidsprosesser, strukturer og samarbeidsmåter i betydelig grad. Kompetanse er delvis tilgjengelig internt, men enkelte spesialiserte områder må dekkes gjennom ekstern kompetanse. Ledelsesstøtten er ujevn. Samarbeidet med andre organisasjoner påvirkes i liten grad, men intern endringskapasitet er moderat.	Noen grad av endringskompleksitet – Tiltaket innebærer en viss grad av endringskompleksitet, med moderate justeringer i strukturer og prosesser innen én eller få organisasjoner. Kulturen er nøytral eller noe resistent, men ikke en stor hindring. Kompetansen er stort sett tilgjengelig internt, men enkelte områder krever ekstern støtte. Ledelsen gir tilstrekkelig støtte, og organisasjonen har rimelig god endringskapasitet for å gjennomføre tiltaket.	Liten grad av endringskompleksitet - Tiltaket krever små justeringer i arbeidsprosesser og samarbeidsmåter innen én organisasjon. Organisasjonskulturen støtter endring i stor grad, og det er en fleksibel holdning til nye initiativer. Kompetansen er fullt tilgjengelig internt. Ledelsesstøtte er tilgjengelig.	Svært liten grad av endringskompleksitet - Tiltaket krever svært små eller ingen organisatoriske endringer. Arbeidsprosesser, strukturer og samarbeidsmåter er allerede fullt tilpasset. All nødvendig kompetanse er tilgjengelig internt, og ledelsesstøtten er sterk. Organisasjonene har svært høy endringskapasitet og kan implementere tiltaket uten organisatoriske hindringer.

Vedlegg 3: Forskrifter og bakgrunn for dagens ordning



Forskrifter og bakgrunn for dagens ordning

Dagens prosess for store kraftledningsanlegg ble innført etter Stortingets behandling av Nettmeldingen i 2012. ([Det kongelige olje- og energidepartement, 2012](#)). Dette gjelder kraftledninger fra og med 300 kV og lengre enn 20 km, med noen unntak.

Nettutviklingsprosess skiller seg fra andre med noen særtrekk, og omfatter i stor grad all utvikling av innlands transmisjonsnett over en viss lengde. Denne prosessen ble utarbeidet som en følge av den konfliktfylte konsesjonsbehandlingen av kraftledningen 420 kV Sima-Samnanger.

Hensikten med den nye ordningen var den gang å sikre energimyndighetenes styring med konseptvalget, synliggjøre behov og sikre faglig kvalitet (ref. veileder OED). Tidlig politisk involvering ble vektlagt for å sikre at nettløsningene som ble valgt var de beste samfunnsmessige løsningene (Nettmeldingen). Prosessen kalles også saksgang C for nettanlegg av NVE. Denne prosessen inkluderer ekstern kvalitetssikring og endelig konsesjon gis ved vedtak av Kongen i statsråd. Det var også et mål om at denne ordningen ikke skulle gi lengre samlet behandlingstid siden regjeringen ved Energidepartementet ble involvert på et tidligere stadium i prosessen.

Nettutviklingsprosessen fikk ved innføring i 2012 en likere behandlingsform som andre prosjekter som følger statens prosjektmodell, også kalt KS1-systemet. Det er også flere likheter med utredningsinstruksen og mye av den samme metodikken som finnes i Direktoratet for økonomistyring sine veiledere. Med dette som bakgrunn er det utviklet egne veiledere, forskrifter og prosedyrer tilpasset kraftledningsprosjekter.

Et særtrekk ved ordningen er at det gjøres et forarbeid med politisk forankring og ekstern kvalitetssikring av konseptvalgutredningen (KVU). Endelig konsesjon gis ved Kongen i statsråd uten klagemulig. NVE behandler saken som en vanlig konsesjonssøknad, men utarbeider en innstilling til Energidepartementet (ED). ED behandler innstillingen og forbereder saken for Kongen i statsråd. Vedtaket om konsesjon kan derfor ikke påklages. Dette til forskjell fra andre saker der NVE er konsesjonsmyndighet og det gis ordinær adgang etter forvaltningsloven til å påklage vedtak til ED.



Meld. St. 14

(2011–2012)

Melding til Stortinget

Vi bygger Norge
– om utbygging av strømmettet



Forskrifter og bakgrunn for dagens ordning

Da ordningen ble innført etter behandlingen av stortingsmeldingen i 2012, var det færre aktuelle kraftledningssaker enn det som er gjeldende i 2024. Det har derfor frem til nå kun vært noen få kraftledningssaker som har fått endelig konsesjon under ordningen. 420 kV kraftledningen mellom Lyse-Fagrafjell i Sør-Rogaland kan nevnes, sammen med 420 kV Blåfalli-Gismarvik på Haugalandet. Førstnevnte er i drift, mens sistnevnte snart er under bygging. Bildet er i ferd med å endre seg. Det er flere kraftledningssaker i prosess. I 2024 har Statnett sendt inn KVV Indre Sogn og KVV Helgeland, og i 2023 sendte Statnett inn KVV for nettførsterkning mellom Sør- og Østlandet. Gitt Statnetts målnett i systemutviklingsplanen fra 2023, kan det forventes flere store kraftledningsanleggssaker fremover.

Nettutviklingsprosessen for store kraftledningsanlegg er forskriftsfestet i egen forskrift «Forskrift om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet etter energiloven.» I tillegg er ordningen nevnt i energiloven. Energiloven er viktig fordi den sikrer at produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte. Dette legger også føringer for hele nettutviklingsprosessens utforming og innhold.

Andre sentrale forskrifter for prosessen er «Forskrift om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariffer» (Kontrollforskriften) og «Forskrift om nettregulering og energimarked (NEM-forskriften)». Kontrollforskriften inneholder regelverket for utmåling av anleggsbidrag for kunde som utløser tiltaket, mens NEM-forskriften inneholder Statnetts tilknytningsplikt. Anleggsbidrag er kundens betalinger for nettoppgradering, mens tilknytningsplikten sier at nettselskapene og Statnett forplikter seg til å planlegge, søke konsesjon for nettanlegg og knytte til nye kunder uten ugrunnet opphold. Disse reguleringene er relevante for utbygging av store kraftledningsanlegg. Tilknytning av større elektrifiseringsprosjekt er en av grunnene til at Statnett er i gang med å utvikle nye kraftledninger f. eks i Bergens-området. Til tross for at dette skal skje uten ugrunnet opphold er ledetidene lange. I tillegg er også den nylig reviderte «Forskrift om energiutredninger» (FOE) aktuell med krav til utarbeidelse av KVV, områdestudier og koordineringsroller. FOE formål er knyttet til målet om samfunnsmessig rasjonell utvikling av kraftsystemet, som igjen legger føringer for metode og innhold i nettutviklingsprosess.



Vedlegg 4: Oversikt og begrunnelse for forslag som ikke er evaluert



Oversikt over forslag som ikke er evaluert

Tiltak	Begrunnelse
#3 Etablere konsultasjonsordning for bedre og mer effektiv samhandling - løpende	Vurdert ivaretatt av tiltak #26 referansegruppe for nettutviklingsprosessen
#12 Nye lønnsomhetsberegninger (inkl. potensiell verdiskapning og verdsetting av ledig kapasitet) (I KVVU og samfunnsøkonomisk analyse i konsesjonssøknad)	Vurdert ivaretatt av tiltak #21 Inkludere kostnaden for forsinket utvikling og manglende tilgang til nett i samfunnsøkonomisk analyse
#13 Justere anleggsbidrag i masket nett til finansielle garantier	Vurdert ivaretatt av tiltak #14 Erstatte anleggsbidrag i masket nett med tilknytningsavgift
#16 Todelt KVVU; første del fokuserer på kostnad for kunden (anleggsbidrag), for å avklare hvorvidt kunden er villig til å betale kostnadene, og andre del bare igangsettes hvis kunden er villig	Vurdert ivaretatt av tiltak #24 Etablere kriterier for å flytte over saker fra saksgang C til B
#17 Bruke fremtidsscenarioer for å senke kravene til presisjon i KVVU i vurderinger der det er mye usikkerhet	Vurdert ivaretatt av tiltak #18 Statnett starter KVVU og kraftledningsprosjekt tidligere gjennom å tillate større usikkerhet
#19 Inkludere klimamålene i samfunnsøkonomisk analyse	Vurdert ivaretatt av tiltak #47 Legge til klimamål og eventuelt andre samfunns mål i formålsparagrafen, § 1-2, til Energiloven
#22 Tydelige føringer for hva som er standard i en konsekvensutredningsprogram	Vurdert ivaretatt av tiltak #4 Statnett påbegynner utredning av det som er standardelementer i KU-programmet før det er satt og det settes føringer for hva som er standard
#32 Lage en «folkeversjon» av KVVUen med klarspråksprinsipper	Vurdert ivaretatt av tiltak #31 Etablere kommunikasjons- og medvirkningsstrategi for KVVU og planleggingsfase
#33 Invitere til folkemøter i bedre tid	Vurdert ivaretatt av tiltak #31 Etablere kommunikasjons- og medvirkningsstrategi for KVVU og planleggingsfase
#34 Tydeliggjøre/kommunisere hvordan høringsinnspill integreres i prosjektet	Vurdert ivaretatt av tiltak #31 Etablere kommunikasjons- og medvirkningsstrategi for KVVU og planleggingsfase
#37 Bruk av KI i saksforberedelse – hva er nytt av informasjon?	Vurdert ivaretatt av tiltak #42 Bruk av kunstig intelligens i analyse
#38 Bruk av KI til å avklare mangler i saksdokumenter for bedre forbedre saker	Vurdert ivaretatt av tiltak #42 Bruk av kunstig intelligens i analyse
#39 Bruk av KI til sammenstilling og kategorisering av hørings svar	Vurdert ivaretatt av tiltak #36 Bruk av kunstig intelligens i tekstbehandling
#40 Bruk av KI til utforming av innstilling	Vurdert ivaretatt av tiltak #36 Bruk av kunstig intelligens i tekstbehandling
#41 Bruk av KI til å trekke viktig informasjon av lange dokumenter	Vurdert ivaretatt av tiltak #36 Bruk av kunstig intelligens i tekstbehandling
#43 Gjenbruk av tidligere konsesjonssøknader og konsesjoner	Vurdert ivaretatt av tiltak #36 Bruk av kunstig intelligens i tekstbehandling
#45 Behovsprøvingen i KVVU-prosess må ses i sammenheng med overordnet samfunns mål	Vurdert ivaretatt av tiltak #47 Legge til klimamål og eventuelt andre samfunns mål i formålsparagrafen, § 1-2, til Energiloven, #51 Oppdatere mandatene til NVE, RME og Statnett slik at de bidrar til oppnåelse av vedtatt samfunns mål og #46 Rullerende klima- og energiplan der nettutvikling inngår, med oppdatering annethvert år
#49 Statnett får kriterier for prioritering og overordnet føringer fra politisk hold på hva skal de starte KVVU på	Vurdert ivaretatt av tiltak #46 Rullerende klima- og energiplan der nettutvikling inngår, med oppdatering annethvert år
#55 Alternative måter for prosjektorganisering gjennom å skape større fleksibilitet til bruk av innleie (Statnetts prosjektorganisering)	Vurdert som allerede igangsatt av Statnett
#56 Strømleformene kravene og prosessene internt i NVE, da det er flere ulike seksjoner som jobber med konsesjon	Vurdert ivaretatt av tiltak #35 Digital myndighetsportal som felles plattform for utveksling, sammenstilling og presentasjon av data og tiltak #50 Tydelige tidsfrister gjennom hele nettutviklingsprosessen
#57 Kontrahere entreprenør og materiell i forkant av konsesjon.	Vurdert utenfor prosjektets scope

Vedlegg 5: Deltakende aktører i prosjektet



Bidragsyttere til prosjektet

Deltakere i workshops #1 og #2

Statnett

NVE

Fornybar Norge

Elbits

Den Norske Turistforening

Naturvernforbundet

Tensio

Linja

Glitre Nett

Linea

Elinett

Noranett

Elvia

Vestall

Barents nett

Fagne

Informanter til dybdeintervju

Statnett

NVE

ED

Den Norske Turistforening

Glitre Nett

Vedlegg 6: Analyseark for tiltak



Tiltak med høy tidsbesparing og høy gjennomførbarhet



#1 Statnett begynner arbeidet med melding tidligere slik at de kan sende melding inn rett etter uttalelse fra ED

Fase av prosessen
Planleggingsfase

Antatt tid spart (begrunnet)
6-12 måneder. Tiden det tar å utarbeide melding.

Utfordring ved dagens situasjon
Statnett begynner sjelden å utarbeide melding før den prosessledende uttalelse fra Energidepartementet (ED). Det forsinkes oppstarten av prosjektet (beslutte BP0) og utarbeidelsen av melding.

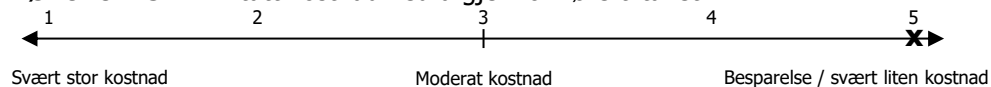
Beskrivelse av tiltak
Statnett sender melding til NVE umiddelbart etter prosessledende uttalelse fra ED. Det er ingen regulatoriske hindre for dette. Tiltaket krever at meldingsarbeidet starter samtidig som utarbeidelsen og behandlingen av KVU-en.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger
Tiltaket innebærer en viss risiko, ettersom ED i teorien kan avvise det anbefalte konseptutvalget fra KVU-en. Et sentralt suksesskriterium for å minimere risikoen er å sikre at KVU-en har tilstrekkelig god kvalitet. ED har tidligere alltid støttet Statnetts anbefalinger, kun med mindre merknader. Risikoen vurderes derfor som lav.
Tiltaket vil kreve noen få organisatoriske justeringer i Statnetts prosjektmodell. Da EDs tilslutning til det anbefalte konseptet ikke vil være bekreftet må Statnett beslutte BP0 (prosjekttoppstart) under større usikkerhet. Det er ingen behov for juridiske endringer.

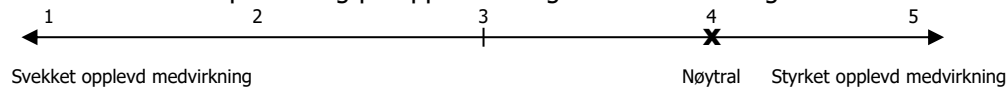
Vurdering av gjennomførbarhet



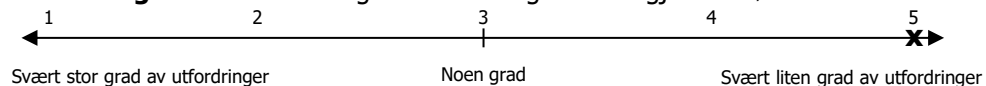
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



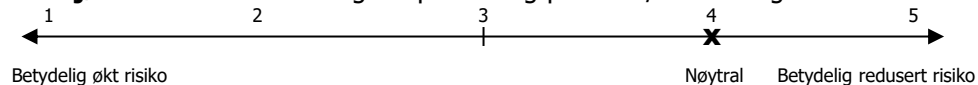
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



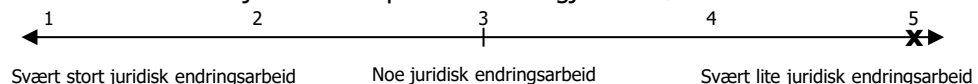
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



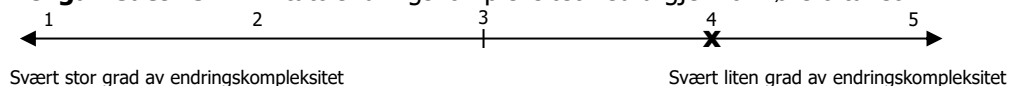
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,50

#14 Erstatte anleggsbidrag i masket nett med tilknytningsavgift

Fase av prosessen

Hele prosessen

Antatt tid spart (begrunnet)

0-2 år. Mindre tid brukt på beregninger. Tidligere forpliktelse til å starte KVV-prosess hos Statnett. Gir anledning til å komme tidligere i gang med KVV.

Utfordring ved dagens situasjon

Anleggsbidraget i masket nettverket skaper unødvendige diskusjoner og tilfører kompleksitet og usikkerhet. Beregningen av anleggsbidraget er krevende fordi den baseres på statisk ledig kapasitet, selv om kraftsystemet er dynamisk og varierer gjennom døgnet og året. Anleggsbidraget kan være betydelig, i størrelsesorden 10 millioner kroner og oppover. Dette gir kundene grunn til å forhandle om lavere bidrag, fordi beregningene kan variere fra prosjekt til prosjekt. Statnett investerer mye tid i denne prosessen og det kan oppstå juridiske diskusjoner om beløpets størrelse. Videre kommer avtale om anleggsbidrag med faktisk beløp rimelig sent i prosessen, som kan skape usikkerhet for kunden.

Beskrivelse av tiltak

En fast tilknytningsavgift vil redusere kompleksiteten og øke forutsigbarheten både for kunden og Statnett. Avgiften kan betales inn ved faste punkter etter tilknytningsprosessen og prosjektmodellen til Statnett. Tilknytningsavgiften kan beregnes som en kostnad per MW effekt i nettavtalen.

Tiltaket gir Statnett økt forutsigbarhet for hvilke kunder som anses som sikre i forbruksprognosene. Ved å vise betalingsvilje gjennom hele prosessen vil kunder som ikke har betalingsvilje falle fra. Forpliktelse fra kunde vil gi Statnett insentiv til å starte prosjekter tidligere.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

Innordningen av tiltaket blir en viktig suksessfaktor. Tilknytningsavgiften bør justeres i forhold til prosjekts fremdrift. Eksempelvis kan tilknytningsavgiften øke nærmere investeringsbeslutning. Tiltaket innebærer også forpliktelser fra Statnett om prosjektfremdrift, samtidig som kunden forplikter seg til en fast sum.

Tiltaket vil også kreve endring av «*Forskrift om økonomisk og teknisk rapportering, inntektsramme for nettvirksomheten og tariffer*».

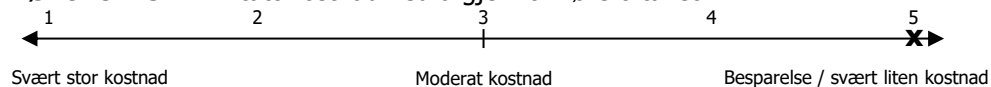
Fordelingen av hvem som skal betale for nettinvesteringer forandrer seg, men totalt sett koster nettutbyggingen det samme. Av den grunn anses tiltaket som en besparelse. Det vurderes at muligheten for medvirkning ikke endres, men sosialt sett kan tilknytningsavgift føre til noe høyere nettleie. Høyre nettleie skyldes at en større andel av kostnaden fordeles på nettleien i stedet for å bli dekket av den sist tilknyttede kunden. Avgiften bør derfor settes på et nivå som er rasjonelt og balansert.

De største barrierene er knyttet til organisatoriske og juridiske aspekter ettersom det er flere i bransjen som mener at ordningen fungerer tilfredsstillende og det kreves endringer i regelverk.

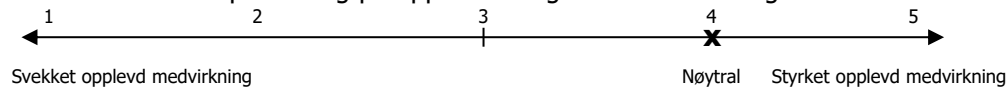
Vurdering av gjennomførbarhet



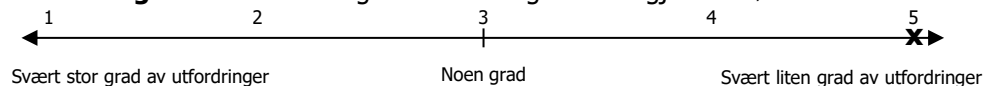
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



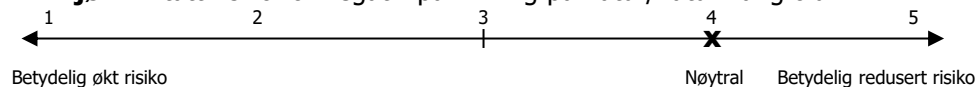
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



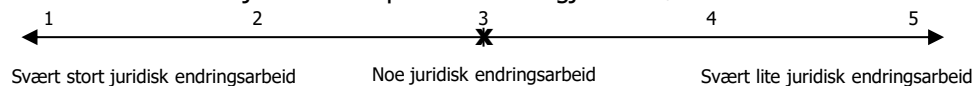
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



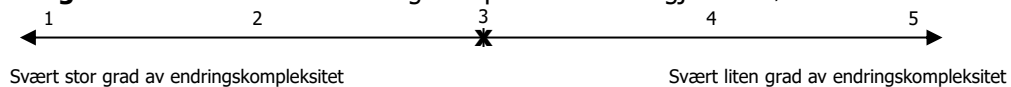
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,00

#18 Statnett starter KVVU og kraftledningsprosjekt tidligere gjennom å tillate større usikkerhet

Fase av prosessen

Hele prosessen

Antatt tid spart (begrunnet)

0-2 år. KVVU og prosjekt kan starte opp tidligere.

Utfordring ved dagens situasjon

Kraftledningsprosjektet må vise samfunnsøkonomisk lønnsomhet tidlig. Dette krever nøyaktige beregninger av framtidsscenarioer, avbruddskostnader, pålitelighet og levetid. KVVU-metodikken inkluderer disse vurderingene og bidrar til en høyere terskel for å utarbeide KVVU og utvikle et kraftledningsanlegg. Dette bidrar til reaktiv nettplanlegging.

Beskrivelse av tiltak

Tiltaket betyr at utarbeidelse av KVVU og selve prosjektutviklingen til Statnett starter tidligere. Terskelen for Statnett å starte prosjekt og KVVU går ned. Myndighetene gir endelig konsesjon når prosjektet er samfunnsmessig rasjonelt.

Statnett starter KVVU og etter hvert prosjekt basert på klimamål eller andre samfunns mål, med fokus på helhetlig kraftsystemplanlegging. Analysene i KVVU-en bygger på ønsket utvikling, scenarier og helhetlig energisystemplanlegging. Eksempler inkluderer å legge til grunn høyforbruk- og produksjonsutviklingsscenarier fra kjente analyser.

KVVU-en kan behandles av ED som i dagens prosess. Kraftledningsprosjektet fra KVVU-en kan starte og utvikles frem til konsesjon, som gis av ED når prosjektet vurderes rasjonelt, samfunnsøkonomisk lønnsomt eller ved behov fra en større kunde.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

Tiltaket krever endring av veilederen til ED og aksept for avvik fra DFØs beskrivelse av statens prosjektmodell.

Organisatorisk kan det kreves noe endring, blant annet større aksept for å kunne ta beslutninger under større usikkerhet hos alle aktørene.

Analysemetodikken må også endres, noe som kan være organisatorisk krevende. Det er mulig å hente inspirasjon fra andre land, eksempelvis «holistic planning» i Storbritannia.

Dette vil føre til at Statnett kan planlegge tiltak som ikke i seg selv i ren forstand samfunnsøkonomisk lønnsomme. Og at NVE må gi sin innstilling basert på at tiltaket kan bli lønnsomt frem i tid.

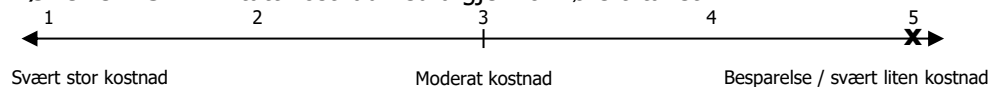
Tiltaket anses ikke å påvirke risikoen for negativ påvirkning på natur eller opplevd evne til medvirkning. Det anses å være svært liten økonomisk kostnad knyttet til tiltaket og ingen teknologiske utfordringer.

En viktig forutsetning for at tiltaket kan gjennomføres er at Statnett får trygghet til å utvikle store kraftledningsprosjekter med større usikkerhet gjennom tydelig styringssignaler. NVE trenger også trygghet på at de kan behandle kraftledningsprosjekter med usikker lønnsomhet. Dette kan skje gjennom å oppdatere mandatene og tildelingsbrev i # 51.

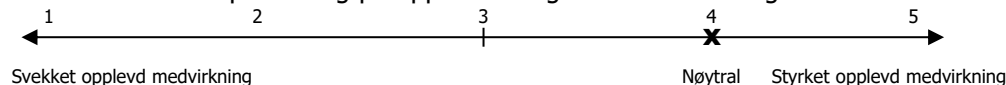
Vurdering av gjennomførbarhet



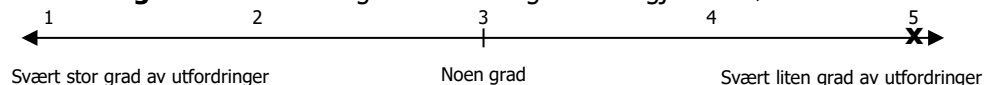
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



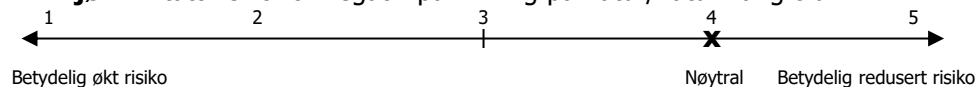
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



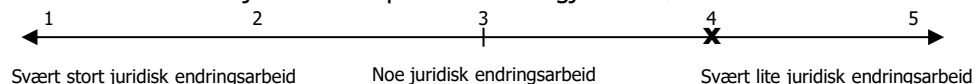
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



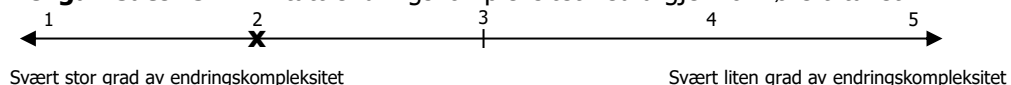
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,00

#25 Tidlig involvering med regionale råd for nettutvikling

Fase av prosessen

Behovsfasen

Antatt tid spart (begrunnet)

0-3 år. Regionale arenaer for å definere og kommunisere kraftbehov tidligere enn per i dag. Kan muliggjøre tidligere oppstart av KVU.

Utfordring ved dagens situasjon

I dag kan det gå opptil 6 år fra et behov meldes til nettselskap til oppstart av KVU hos Statnett.

Beskrivelse av tiltak

Etablering av regionale råd for nettutvikling med ulike aktører. Rådene oppnevnes for fire år for å sikre kontinuitet. Rådene skal være en arena for dialog om det fremtidige behovet i regionen, etter føringer fra NVE. Aktører som bør involveres er fylkeskommunen, kommuner, interessenter innen natur og miljø, urfolk, kulturminneaktører, industri m.m.

De regionale nettutviklingskoordinatorene leder og oppnevner medlemmer til rådene, og forbereder møter i tett samarbeid med Statnett. Statnett må ha en aktiv og forpliktende rolle i disse rådene slik at behov og innspill fra rådet følges opp.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

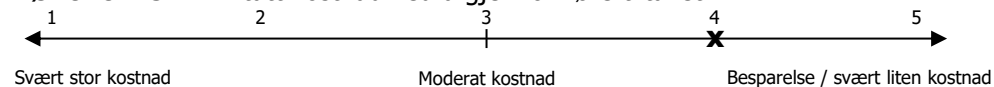
Overordnet scorer dette tiltaket høyt på alle parametere. Vi vurderer at tiltaket kan koste et par årsverk og derfor er den økonomiske parameteren vurdert til 4. Tiltaket vil ikke påvirke risikoen for negativ påvirkning på natur.

Det er en rekke forutsetninger som må ligge til grunn for å lykkes med dette tiltaket. Det bør være et tydelig mål om å følge opp innspillene fra de regionale rådene for nettutvikling. Innspillene bør brukes i videre nettutviklingsprosessen som en relevant kilde. Den organisatorisk endringskompleksiteten vurderes til 4, ettersom det vil kreve endringer i arbeidsprosessene hos Statnett og regionale nettselskap for å sikre at rådernes innspill blir ivaretatt og fulgt opp.

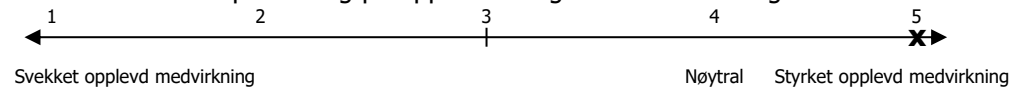
Vurdering av gjennomførbarhet



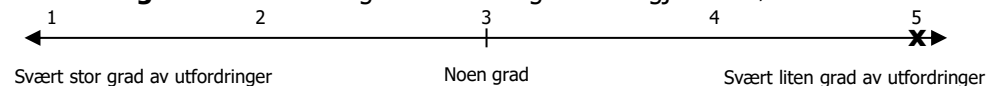
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



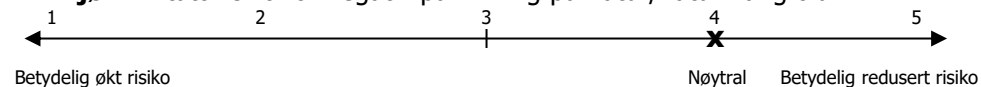
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



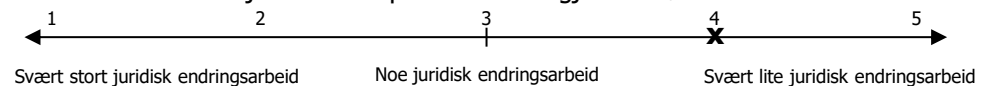
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



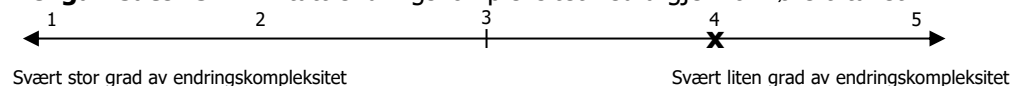
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,33

#46 Rullerende klima- og energiplan der nettutvikling inngår, med oppdatering annethvert år

Fase av prosessen

Hele prosessen

Antatt tid spart (begrunnet)

0-4 år. En energi- og klimaplan som ser samfunnets behov for klimakutt og næringsutvikling opp mot nettbehov og kraftbehov vil drive frem en rekke tiltak som endrer konsesjons- og nettutviklingsprosesser.

Utfordring ved dagens situasjon

I motsetning til de fleste europeiske land mangler Norge en helhetlig plan for å samordne energipolitikken med nasjonale og internasjonale klimamål. Mangelen skaper utfordringer for forvaltningens arbeid. Når det gjennomføres klimatiltak, som økt CO₂-avgift, blir det rasjonelt for samfunnsaktører å elektrifisere. Når politikken ikke er integrert med nett- og kraftpolitikken, blir det ikke tilrettelagt for tilstrekkelig nett- og kraftproduksjon. Dette hindrer aktører i å gjennomføre ønsket elektrifisering, noe som fører til at tiltak enten utsettes eller skrinlegges.

Beskrivelse av tiltak

Helt konkret utarbeides fremlegges det en stortingsmelding om en energi- og klimaplan (som Nasjonal Transportplan), slik at samfunnets behov for klimakutt og økt kraftforsyning ses i sammenheng. En slik klima- og energiplan gir regjering og forvaltning mulighet til å foreta nødvendige avklaringer i Stortinget. Eksempelvis å gå videre med lovarbeid eller legge føringer for forskriftsendringer, samt varsle Stortinget om behov for fremtidig nettutvikling. Det er naturlig at det er Energidepartementet og Klima- og miljødepartementet som sammen har et hovedansvar for meldingen. Klima- og miljødepartementet bør samarbeide tett med NVE, Miljødirektoratet og Statnetts. Energi- og klimaplanen kan være et alternativ til tidlig politisk forankring av KVV- en for store kraftledningsprosjekt i ED.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

Økonomisk vil tiltaket medføre ressursbruk for utarbeidelse av meldingen. Imidlertid vil meldingen sette føringer for kraftmarkedsutviklingen, noe som vil spare ressurser til behovsvurderinger senere, samt varsle nødvendige justeringer av eksisterende prosess.

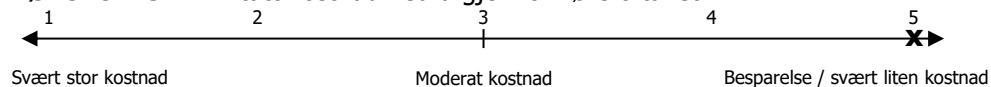
Medvirkningsmulighetene vil øke da rammene for energi- og klimapolitikken ses i sammenheng og enkeltprosjekter vil kunne omtales og forankres i behandlingen av stortingsmeldingen.

Det anses ikke å være teknologiske sperrer for tiltaket. For å integrere planen i eksisterende eller reviderte prosesser, kan lov- og forskriftsendringer være nødvendige. Etablering av en klima- og energiplan vil ikke i seg selv kreve juridiske endringer. Organisatorisk vil utarbeidelsen av en slik melding innebærer bruk av nye prosesser i utarbeidelsesfasen. Samtidig kan endringen fra reaktivt til proaktivt arbeid være utfordrende.

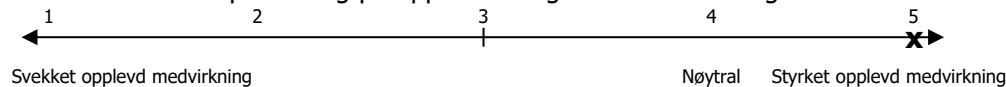
Vurdering av gjennomførbarhet



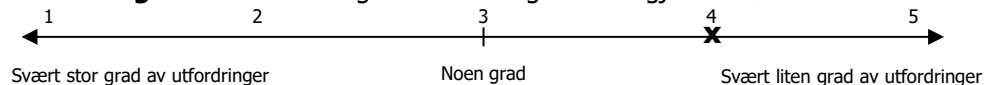
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



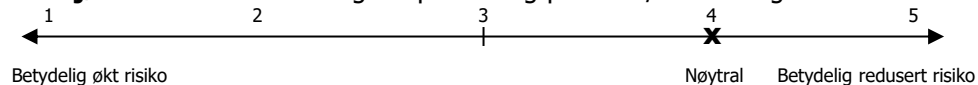
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



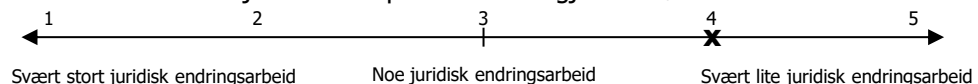
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



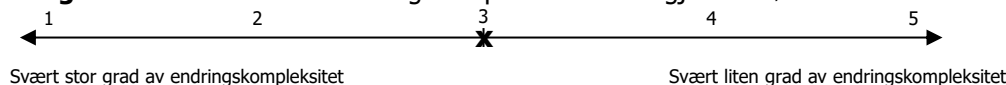
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,16

#50 Tydelige tidsfrister gjennom hele nettutviklingsprosessen

Fase av prosessen

Fra KVU til endelig vedtak

Antatt tid spart (begrunnet)

1-5 år. Ved å lage tidsfrister vil det være enklere å ha parallelle prosesser pågående, vekslingpunktene blir tydeligere og NVE, ED og Statnett vil få tydelig uttrykte rammer for sin tidsbruk.

Utfordring ved dagens situasjon

Uten tidsfrister er det lite forutsigbarhet for alle involverte. For Statnett og andre involverte kan dette betyr at ressursplanlegging blir mer utfordrende, kontinuiteten i prosjektutviklingen blir svakere og fremdriften i prosjektet blir skadelidende.

Beskrivelse av tiltak

Tiltaket innebærer at det settes tidsfrister for de ulike stegene i prosessen. Tidsfrister bidrar til økt forutsigbarhet for alle parter. Tydelige tidshorisonter vil forenkle prosessen med å starte arbeid tidligere, samt øke muligheten for flere parallelle prosesser. Tiltaket henger tett sammen med mer et interaktivt samarbeid for å få fungerende parallelle prosesser.

Frister vil gjelde eksempelvis behandling av KVU, meldinger, søknader og detaljplaner, men også for Statnetts fremdrift.

Tidsfristene for den aktuelle nettutviklingsprosess blir bestemt ved oppstart av KVU, ved behandling i ED, eller på et annet egnet tidspunkt ut fra standard tider. I komplekse prosjekter kan det vurderes å utvide tidsfristene noe.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

Overordnet vurderer vi tiltaket som relativt lett å innføre. Forskriftsendringer knyttet til frister er nødvendig for å sikre bindende effekt.

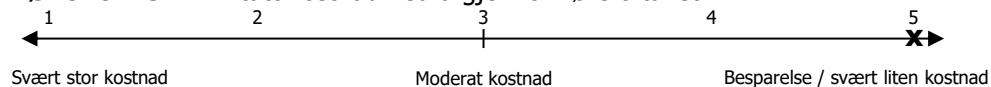
Juridisk bindende tidsfrister krever tilstrekkelig kapasitet for å overholde fristene, samt prosesser som sikrer at fristene nås. Organiseringen av prosessen med tydelige tidsfrister forenkler planlegging av ressurser. Det er et mål at tidsfristene gir økt interaktivt samarbeid mellom aktørene, noe som igjen innebærer endringer i samarbeidsstrukturer og arbeidsprosesser. Dette bidrar også til en viss endringskompleksitet.

En forutsetning for at dette tiltaket skal bidra til å redusere ledetiden er at tidsfristene må gi tidsbesparelse. Samtidig må fristene være realistiske for de ulike aktørene å kunne etterleve.

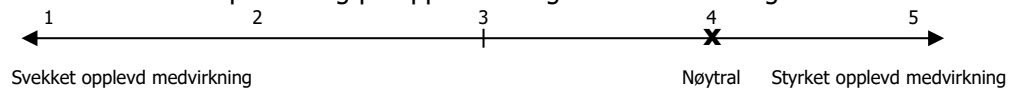
Vurdering av gjennomførbarhet



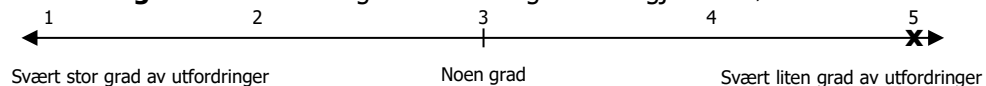
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



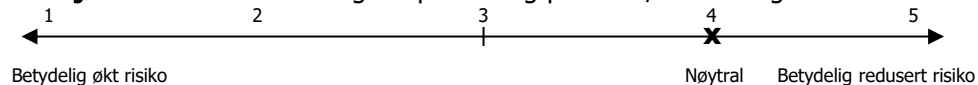
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



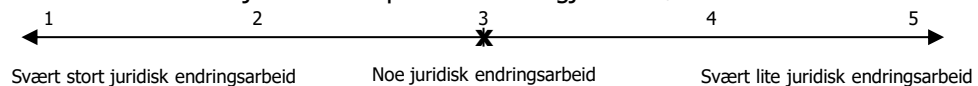
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



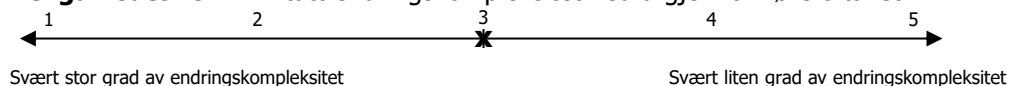
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,00

#51 Oppdatere mandatene og styringssignaler til NVE, RME og Statnett slik at de bidrar til oppnåelse av vedtatte samfunns mål

Fase av prosessen

Hele prosessen

Antatt tid spart (begrunnet)

1-3 år. Ved å gi NVE/RME i oppdrag å påse at det planlegges og tilrettelegges for nok kraft for å nå Norges vedtatte klimamål og andre samfunns mål. Statnett får tydeligere styringssignaler. Dette kan i igangsette flere andre tiltak som fører til nettutviklingen går raskere.

Utfordring ved dagens situasjon

I motsetning til våre naboland og EU-land, planlegger ikke norske myndigheter for tilstrekkelig kraft for å nå klimamålene. Det skyldes bl.a. at NVE/RME mangler mandat til å pålegge Statnett å utarbeide en plan sammen med kraftprodusenter, nettselskaper og industri for å sikre nok nett for å nå klimamålene. Konsekvensen er at det planlegges for lite kraftproduksjon og nettutbygging til å nå politisk vedtatte mål. Per i dag inneholde de direkte styringssignalene til Statnett lite som oppfordrer til en proaktiv tilnærming for kapasitetsøkning for oppnåelse av klimamål eller andre vedtatte samfunns mål. Eksempler på andre samfunns mål kan være forsyningsikkerhet og beredskapshensyn.

Beskrivelse av tiltak

Tiltaket innebærer å gi NVE/RME økt ansvar for å tilrettelegge for tilstrekkelig kraftproduksjon og nettkapasitet gjennom EDs tildelingsbrev og videre styringsdialog. Dette for å nå alle Norges klimamål og eventuelle andre samfunns mål. NVE/RME skal rapportere på status, samt løpende foreslå endringer av regelverk og andre tiltak for å nå målet om tilstrekkelig kraftproduksjon og nettkapasitet. Videre kan også styrking av beredskap inngå her.

Statnetts mandat endres slik at de får ansvar for å planlegge et sterkt transmisjonsnett. Tiltaket skal muliggjøre oppnåelse av klimamål og andre samfunns mål som samfunns sikkerhet og beredskap. Dette kan gjøres gjennom endringer av vedtekter, foretak og eiermøter. Tiltaket gir Statnett økt trygghet til utvikle transmisjonsnett med større usikkerhet.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

Tiltaket i seg selv vurderes som relativt enkelt å gjennomføre, men kan være en drivkraft for nye tiltak som igjen krever større endringer.

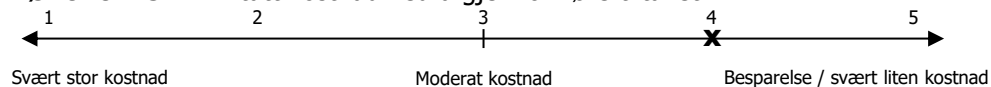
For at tiltaket skal ha effekt er det viktig at det står seg over tid. Etter at tiltaket er innført bør målet ligge fast, selv om kraft- og nettbehov må utvikles i tråd med gradvis mer ambisiøs klimapolitikk i Norge og EU.

En viktig suksessfaktor er at NVE, RME og Statnett må rapportere til ED på etterlevelse av styringssignalene.

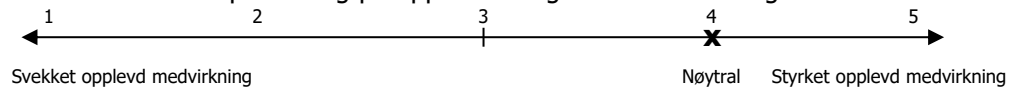
Vurdering av gjennomførbarhet



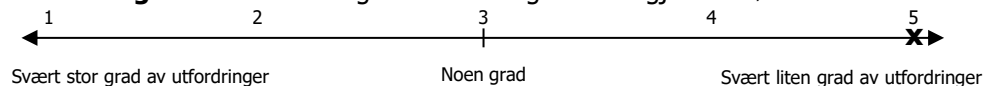
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



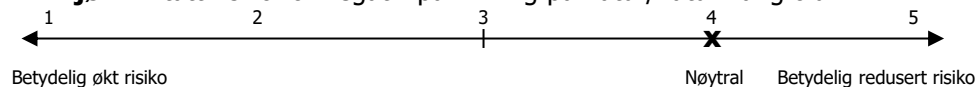
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



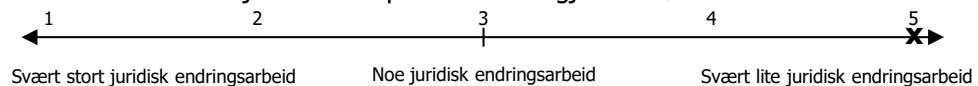
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



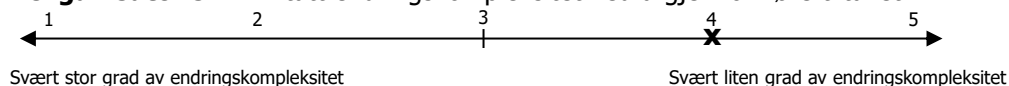
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,33

Tiltak med lav tidsbesparing og høy gjennomførbarhet



#2 Overlate kvalitetssikringen av KVU til NVE

Fase av prosessen

Konseptfase, ekstern kvalitetssikring

Antatt tid spart (begrunnet)

2-6 måneder ved å fjerne ekstern kvalitetssikring av KVU-en og overlate kvalitetssikringen til NVE.

Utfordring ved dagens situasjon

KVU-en har i praksis tre runder med kvalitetssikring:

1. Av Statnett gjennom intern kvalitetssikring under utarbeidelsen hos Statnett
2. Av et eksternt konsulentmiljø som den pålagte eksterne kvalitetssikringen
3. Av NVE på oppdrag for ED under behandling av KVU

Beskrivelse av tiltak

Tiltaket innebærer at man overlater den eksterne kvalitetssikringen til NVE fremfor at dette gjøres både av NVE, Statnett og ekstern kvalitetssikrer. NVE har et sterkt fagmiljø som i tilstrekkelig grad kan gjøre dette arbeidet.

Ved å overlate ansvaret til NVE blir utviklingen av KVU-en mellom NVE og Statnett en mer iterativ prosess. Samkjøring av utarbeidelse og kvalitetssikring kan bidra til tidsbesparing. Tiltaket vil trolig bidra til å heve kvaliteten på KVU-en.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

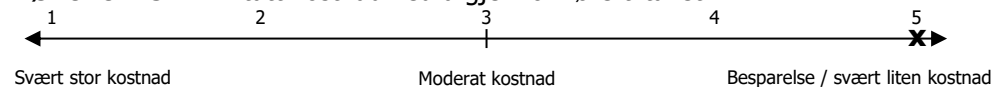
Overordnet oppleves tiltaket som gjennomførbart. De største utfordringene ved å gjennomføre tiltaket vil være å endre arbeids- og samhandlingsprosesser mellom Statnett og NVE. Tiltaket vil ha størst effekt dersom det lykkes å endre disse prosessene.

Uansett vil tiltaket innebære å fjerne et steg i prosessen, noe som vil redusere den samlede ledetiden. Tiltaket vil redusere utgifter til arbeid utført av eksterne fagmiljøer og vil derfor bidra til økonomisk besparelse. Tiltaket vil trolig kreve forskriftsendring.

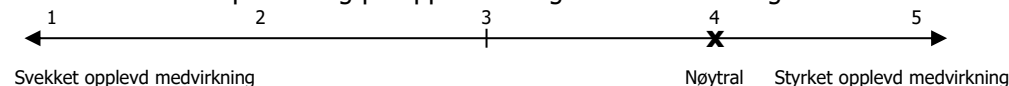
Vurdering av gjennomførbarhet



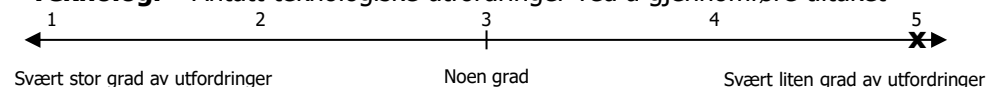
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



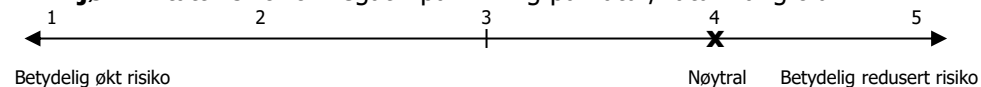
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



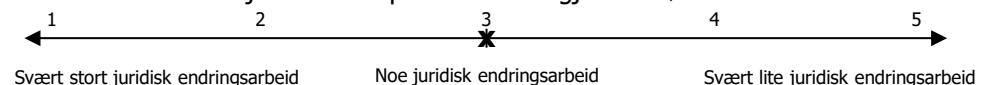
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



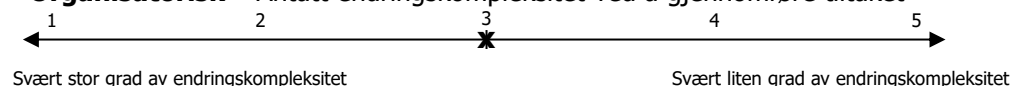
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,00

#4 Statnett påbegynner utredning av det som er standardelementer i KU-programmet før det er satt og det settes føringer for hva som er standard

Fase av prosessen
Planleggingsfase

Antatt tid spart (begrunnet)
2-4 måneder. Muligheter for å påbegynne konsekvensutredning tidligere.

Utfordring ved dagens situasjon

Statnett venter på at NVE fastsetter utredningsprogrammet etter at melding er levert. Ventetiden medfører tapt tid sammenlignet med foreslått tiltak.

Beskrivelse av tiltak

Tydeligere føringer for hva som er standard i et konsekvensutredningsprogram kunne Statnett begynt dette arbeidet tidligere. Faste føringer vil støtte planleggingen av gjennomførelsen av undersøkelser og lignende.

Dette gjøres allerede delvis i dag av Statnett. Formalisering av føringene kan samtidig gjøre det enklere å starte arbeidet før hele konsekvensutredningsprogrammet er satt.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

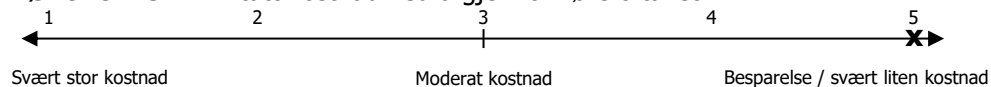
Overordnet vurderer vi tiltaket til å være relativt enkelt å gjennomføre. Vi vurderer at tiltaket har en kostnad lavere enn 1 million. Tiltaket vil ikke påvirke interessenters medvirkningsevne eller hensynet til natur, kulturminner og lignende. Tiltaket innebærer lav grad av endringskompleksitet, da tiltaket vil gjøre det enklere å gjennomføre kun deler av konsekvensutredningen tidligere i forhold til dagens praksis.

Det kan kreve noe juridisk endringsarbeid for å etablere føringene samt faglig arbeid.

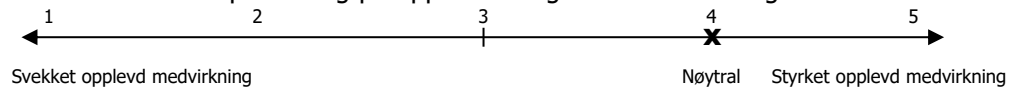
Vurdering av gjennomførbarhet



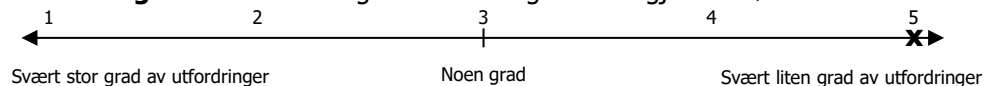
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



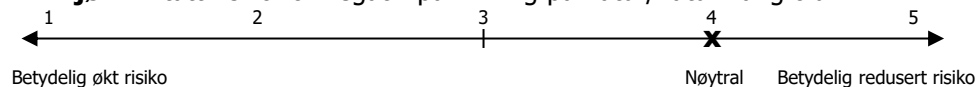
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



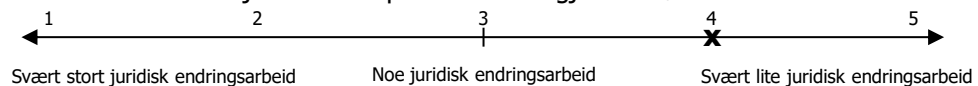
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



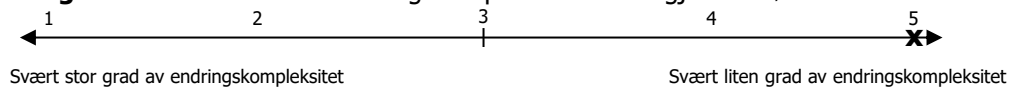
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,50

#6 Forbedret prosess for detaljplan

Fase av prosessen
Planleggingsfasen

Antatt tid spart (begrunnet)

0-12 måneder ved at detaljplan utarbeides parallelt med konsesjonssøknad. Tiltaket sparer tid ved å redusere tidsforbruket på detaljplan etter konsesjon er gitt. I tillegg bortfaller klageadgang på detaljplan.

Utfordring ved dagens situasjon

Det er nå sekvensiell behandling av detaljplan etter at nettanlegget har fått konsesjon. Det går tid med til utarbeidelse, behandling og evt. klagebehandling.

Klageadgang på detaljplanen medfører at interessenter kan oppfatte behandlingen av detaljplanen som en mulighet til omkamp om det gjeldende prosjektet.

Beskrivelse av tiltak

Detaljplan utvikles av Statnett parallelt med utvikling og behandling av konsesjonssøknaden.

Det gjennomføres høring som vanlig, men klageadgangen på NVEs stadfesting av detaljplan forsvinner. NVE behandler søknaden og sjekker om detaljplanen er i tråd med vilkårene satt i anleggskonsesjonen.

Detaljplanen etableres som en bekreftelse på at konsesjonsvilkårene er oppfylt og er ikke et klagebart enkeltvedtak.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

Lignende tiltak har blitt vurdert i «Regjeringens handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet». Kravet om utarbeidelse av detaljplan settes som betingelse i konsesjonen. Detaljplanen er ikke knyttet til en forskrift som sådan.

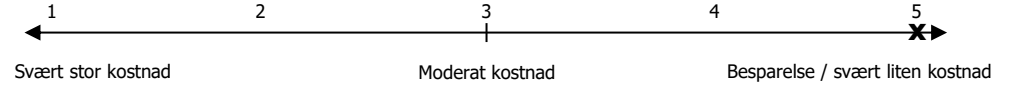
Juridisk sett vil tiltaket kreve endringer i veiledere, samt justering av arbeidsprosesser. Detaljplanen må sees på som en bekreftelse på oppfyllelse av konsesjonsvilkår og ikke et enkeltvedtak som kan påklages (ref. forvaltningsloven). Dette er en viktig forutsetning for at klageadgangen skal bortfalle.

Tiltaket medfører begrensede økonomiske kostnader. Medvirkning blir fortsatt ivaretatt gjennom høringen som består.

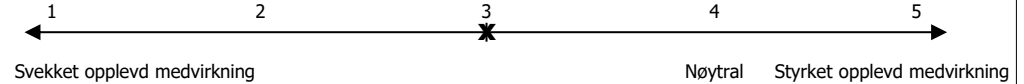
Vurdering av gjennomførbarhet



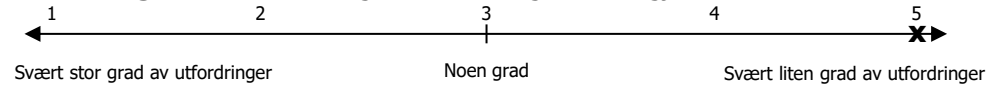
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



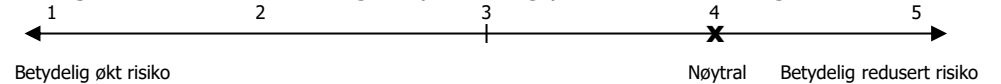
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



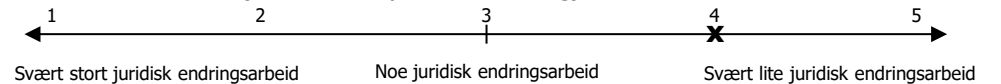
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



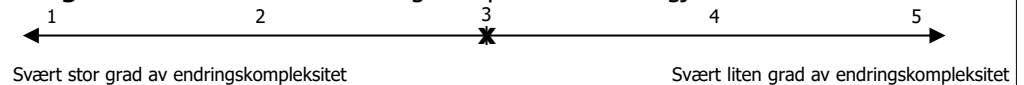
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,00

#10 Samkjøring av behandling konsesjonssøknad mellom NVE og ED

Fase av prosessen
Planleggingsfasen

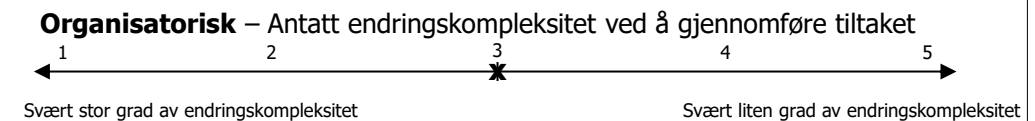
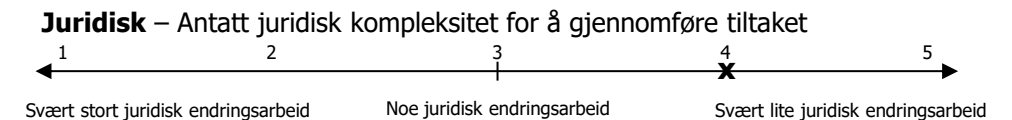
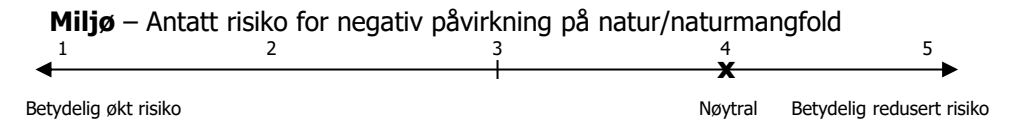
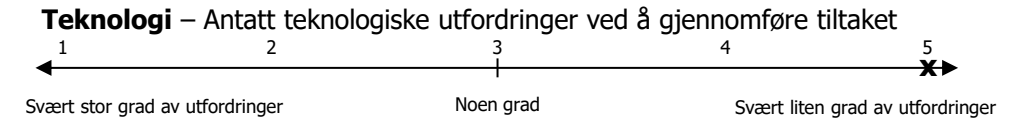
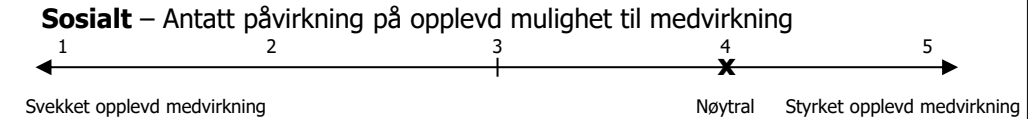
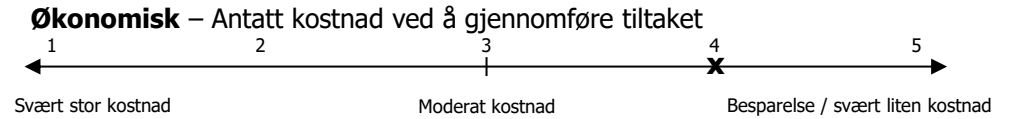
Antatt tid spart (begrunnet)
0-6 måneder. Tiltaket bidrar til parallelle aktiviteter i større grad enn sekvensielle aktiviteter.

Utfordring ved dagens situasjon
Dagens prosess for behandling av konsesjonssøknad er tilnærmet sekvensiell. Det vil si at ED først starter sin behandling etter at NVE har ferdigstilt hele innstillingen.

Beskrivelse av tiltak
Tiltaket innebærer at aktivitetene til ED og NVE i større grad gjennomføres parallelt i stedet for sekvensielt, noe som vil kreve økt interaksjon mellom partene. Økt interaksjon kan oppnås ved at NVE holder ED løpende orientert om fremdriften i konsesjonsbehandlingen og deler ferdig behandlet materiale med ED. Ved å holdes orientert kan ED starte sin vurdering tidligere, noe som bidrar til raskere ferdigstilling av konsesjonen. Mye av materialet vurderes både hos NVE og ED. Det bør derfor også vurderes om enkelte aktiviteter kan samkjøres, eksempelvis befaringer og vurdering av den samfunnsøkonomiske analysen.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger
Tiltaket krever ikke nødvendigvis endringer av forskrifter og lignende, men trolig endring av veiledere og prosessbeskrivelser.
Tiltaket introduserer nye krav til samhandling mellom ED og NVE, noe som gjør at tiltaket vurderes å ha en viss grad av endringskompleksitet. En digital samhandlingsplattform kan bidra til å legge til rette for tiltaket.

Vurdering av gjennomførbarhet



Gjennomsnittsscore: 4,00

#21 Inkludere kostnaden for forsinket utvikling og manglende tilgang til nett i samfunnsøkonomisk analyse

Fase av prosessen

Konseptfase

Antatt tid spart (begrunnet)

0-1 år. Tiltaket gir et insentiv til å starte KVU og kraftledningsprosjekt, samt å effektivisere hele nettutviklingsprosessen.

Utfordring ved dagens situasjon

Det er stor etterspørsel etter å få knytte seg til strømmettet. Klimatiltak utsettes på grunn av mangel på nett. Forsinket tilgang til nett for ny industri og produksjon kan føre til tapt verdiskapning. Denne kostnaden inkluderes sjeldent som en prissatt virkning. Ny veileder fra NVE for samfunnsøkonomiske analyser, utarbeidet basert på anbefalinger fra strømmnettutvalget, beskriver en metode for å sette verdien på nytt forbruk. Veilederen beskriver en slik verdisetting som ressurskrevende.

Beskrivelse av tiltak

Tiltaket er å tallfeste verdien av forsinket nettilknytning i de samfunnsøkonomiske analysene som Statnett utarbeider. Dette har blitt omtalt som en ikke-prissatt virkning og er også omtalt i NVEs veiledere. Det bør utvikles en metode for synliggjøre og beregne kostnadene.

Et alternativ kan være å bruke eksisterende rammeverk med avbruddskostnader og tapte klimakutt. Tapte inntekt for produksjonsanlegg er også relevant. Tapte utslippskutt kan være en alternativ måte å tallfeste verdien av forsinket nettilknytning på.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

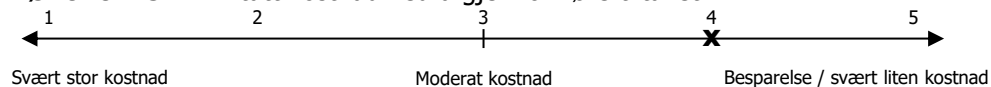
Tiltaket er forbundet med en viss usikkerhet når det gjelder effekt. Flere faktorer, eksempelvis tilgjengelige ressurser, vil påvirke hvor raskt KVU kan startes og hvor effektivt arbeid kan utføres. For at tiltaket skal ha ønsket effekt er det viktig at metoden som utvikles er relativt enkel å kombinere med eksisterende samfunnsøkonomiske metoder. Selv om prissetting tidligere har blitt omtalt som utfordrende, må en viss usikkerhet aksepteres inntil erfaringene med ordningen gir bedre innsikt.

Tiltaket vil kreve noe endring i praksis, nye metoder og et «utenfor boksen»-tankesett. Dette bidrar til at tiltaket er vurdert å ha en viss grad av endringskompleksitet.

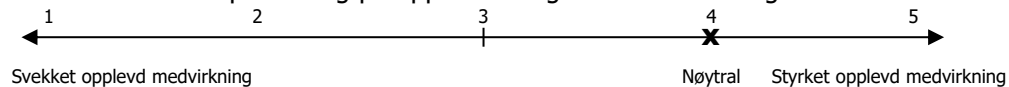
Vurdering av gjennomførbarhet



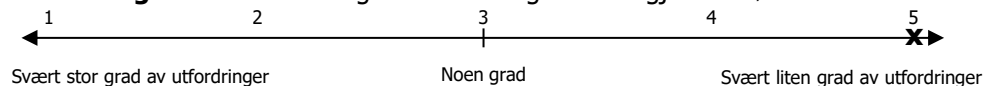
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



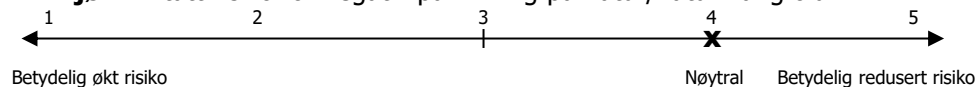
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



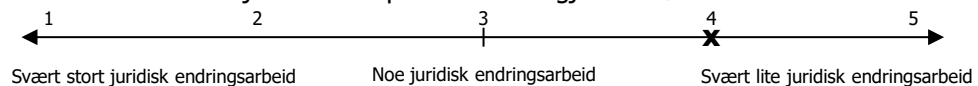
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



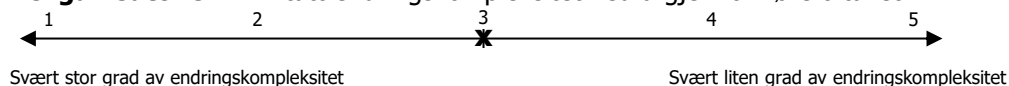
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,00

#23 Grundigere utredninger av aktuelle alternativer til trasevalg i melding/planleggingsfasen

Fase av prosessen
Planleggingsfase

Antatt tid spart (begrunnet)

Netto 0 år. Tiltaket vil kreve mer tid i tidlig faser, men redusere risiko for tilleggsutredninger senere. Tiltaket vil bidra til at prosessen i større grad hensyntar påvirkning på natur. Tiltaket kan potensielt øke samfunnsaksepten.

Utfordring ved dagens situasjon

Statnett vurderer flere alternative traseer i arbeidet med meldingen, men kun et begrenset antall blir inkludert i konsesjonssøknaden og gjennomgår en full konsekvensutredning. Som et resultat blir ikke alle alternativer og traseer grundig belyst. Manglende grundig utredning kan føre til negativ respons fra lokalsamfunn og andre interessenter, samt krav om tilleggsutredninger på et senere tidspunkt.

Beskrivelse av tiltak

Flere alternative traseer tas med videre i konsesjonssøknaden, noe som innebærer at flere alternativer vurderes etter meldingsfasen. Dette gir et bredere grunnlag for beslutninger som tas videre i prosessen og åpner for en grundigere vurdering av ulike løsninger før endelig valg av trasé tas.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

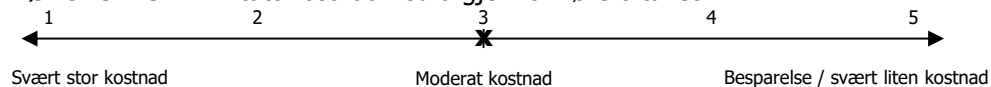
Tiltaket kan øke samfunnsaksepten og legge til rette for større hensyn til konfliktområder under planleggingsfasen. Samtidig fremmer tiltaket en mer helhetlig og balansert utvikling. Tiltaket vil være fordelaktig for omdømmet til både Statnett og energimyndighetene, ettersom det signaliserer en vilje til å lytte til lokale interesser og minimere negative konsekvenser. For å gjennomføre tiltaket må Statnett sikre tilstrekkelige interne ressurser og sannsynligvis øke finansiering til omfattende konsekvensutredninger. Økte kostnader i utredningsarbeidet vurderes som moderate. Tiltaket forventes å gi et mer robust beslutningsgrunnlag som bidrar til langsiktig aksept og støtte i de berørte lokalsamfunnene.

Det er samtidig viktig å kommunisere tydelig hvorfor flere traseer utredes og hvilke faktorer som påvirker valget av endelig trasé. Dette må gjøres for å unngå økt lokal motstand som følge av at flere traseer potensielt kan bli konsesjonssøkt.

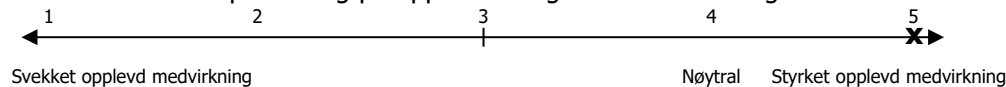
Vurdering av gjennomførbarhet



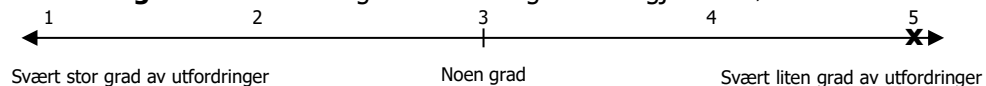
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



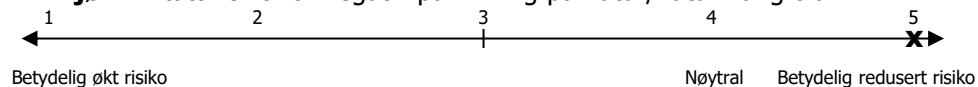
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



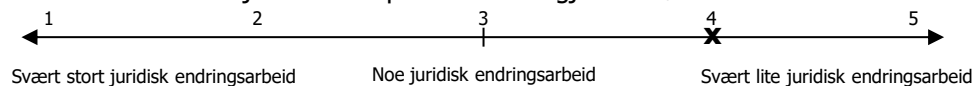
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



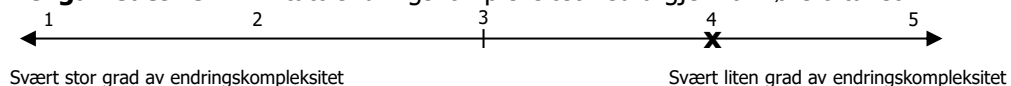
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,33

#26 Referansegruppe for nettutviklingsprosessen

Fase av prosessen

Fra konseptfase til og med planleggingsfasen

Antatt tid spart (begrunnet)

1-6 måneder. Tiltaket kan bidra til å redusere misforståelser, øke aksept for utbygging og raskere avklaring på bakgrunn av lokal kunnskap. Tiltaket kan føre til mindre innsigelser og motstand mot nettutbygging grunnet bedre involvering og forankring.

Utfordring ved dagens situasjon

Det er krav til nettselskapene å involvere kommuner og andre interessenter i nettutviklingen. Særlig gjelder dette i forbindelse med behandling av konsesjonssøknaden. Tiltaket vil bidra til å strukturere involveringen på andre måter enn høringer og folkemøter.

Beskrivelse av tiltak

En referansegruppe oppnevnes av Statnett i starten av prosjektutviklingen, med føringer og observasjon fra NVE. Gruppen består av sentrale interessenter som grunneiere, kommuner, fylkeskommuner og andre aktuelle interessenter innen natur og miljø. Referansegruppen er sakspesifikk og ad-hoc for kraftledningen som Statnett eller nettselskapet søker konsesjon for. Formålet med referansegruppen er å få innspill og rådgivning på temaer som trasevalg og annen prosjektutvikling. Tiltaket kan bidra til å øke graden av medvirkning, samt sikre raskere avklaringer.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

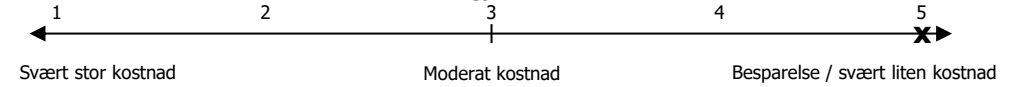
Overordnet vurderer vi at tiltaket i stor grad vil være gjennomførbart. Tiltaket bidrar til økt medvirkning, noe som reduserer risikoen for negativ påvirkning på naturen. Ved å legge til rette for at interessenter kan dele informasjon og lokal kunnskap, som omfatter naturforhold og risikofylte områder, styrkes grunnlaget for bedre beslutninger.

Det vil ikke være noen teknologiske eller vesentlige økonomiske begrensninger for tiltaket. Tiltaket vil derimot kreve at Statnett og NVE må tilpasse noen av sine samarbeidsprosesser. Vi vurderer derfor endringskompleksiteten til 3.

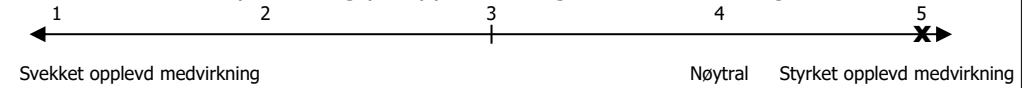
Vurdering av gjennomførbarhet



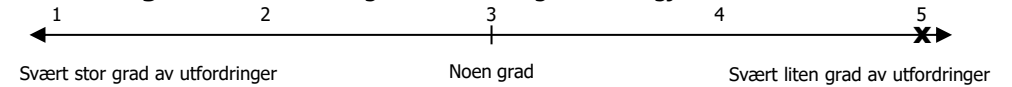
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



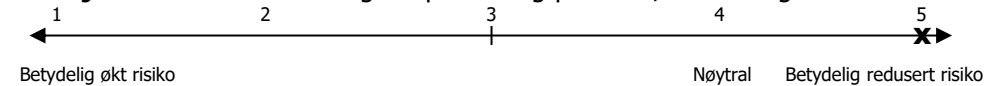
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



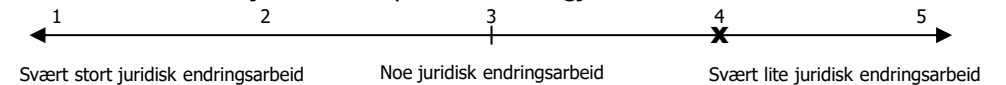
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



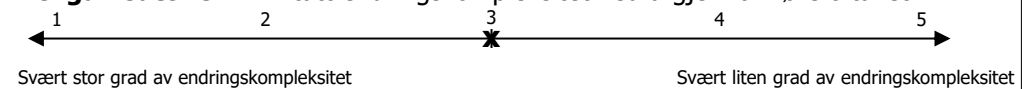
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,50

#27 Bedre samarbeid og koordinering med reindrift

Fase av prosessen

Ved eller før oppstart av KVU

Antatt tid spart (begrunnet)

1-6 måneder. Mer strukturert samarbeid med reindriften vil forebygge konflikt og bidra til større effektivitet i koordineringen.

Utfordring ved dagens situasjon

Med dagens situasjon for reindriftnæringen og deres utfordringer med samlet belastning av utbygginger, kan dialogen lett bli forsinket. Dette kan raskt bli en hindring som er svært ressurs- og tidkrevende for alle involverte parter.

Beskrivelse av tiltak

Nettselskap (her inkludert Statnett) bør etablere faste møter med reindriften, slik at de får en reell påvirkningsmulighet i en tidlig fase. Dette kan gjelde for alle spenningsnivå. Dersom reindriftnæringen tidlig får et helhetsbilde, vil det være lettere å gå i dialog om konkrete prosjekter og alternative løsninger.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

Overordnet er det lite hindringer for å gjennomføre tiltaket. De største utfordringene ligger i det organisatoriske og evnen til å inkludere et nytt koordineringspunkt med reindriften i den eksisterende prosessen. Tiltaket forventes å fremme både medvirkning og miljøhensyn.

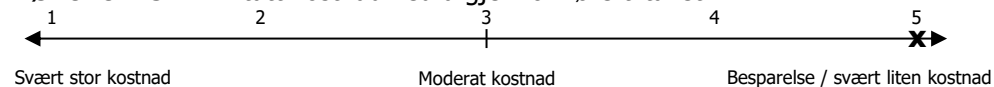
En forutsetning for å lykkes med tiltaket er reindriftnæringens ønske om å bidra inn i prosessen. For å øke samarbeidsviljen til reindriftnæringen er det viktig at de opplever koordineringsmøtene som en reell mulighet for å påvirke.

Reindriftnæringens travle drift om våren, sommeren og høsten gjør det krevende å gjennomføre møter i disse periodene. Tidlig koordinering og faste intervaller for møter er avgjørende for å sikre verdien av tiltaket.

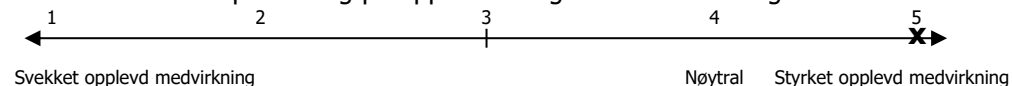
Vurdering av gjennomførbarhet



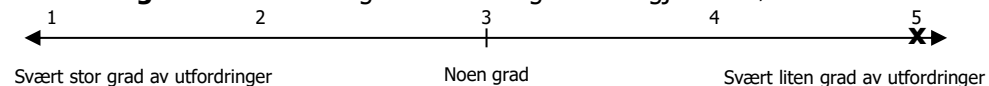
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



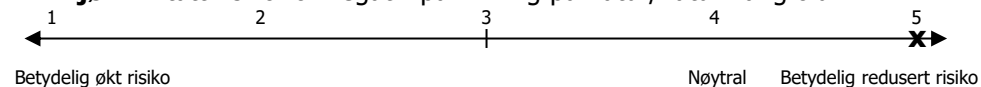
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



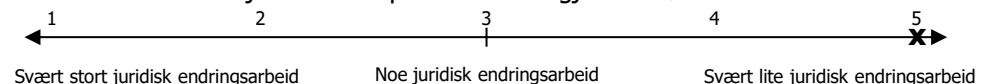
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



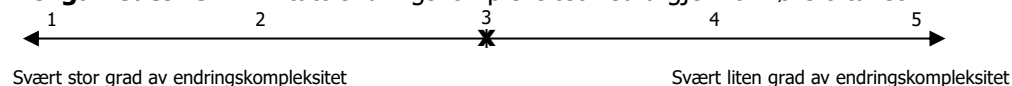
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,66

#28 Tidlig kartlegging av konfliktsoner

Fase av prosessen

Konseptfasen

Antatt tid spart (begrunnet)

1-6 måneder. Unngått konflikt kan redusere tidsbruken, spesielt den tiden som går til tilleggsutredninger.

Utfordring ved dagens situasjon

Det finnes mange potensielle konfliktsoner for utbygging av store kraftlinjeanlegg.

Beskrivelse av tiltak

Statnett bør tidlig kartlegge konfliktsoner i prosjektet ved å engasjere interessenter med lokal kunnskap, fylkeskommuner, kommuner og regionale nettselskaper. Dialogen kan gi innsikt i konfliktområder og muligheter til å finne alternative traseer og løsninger. Ved å identifisere uaktuelle eller konfliktfylte områder tidlig kan tilleggsutredninger og unødvendig støy unngås.

Dette tiltaket kan ses i sammenheng med tiltak 26 «Referansegruppe for nettutviklingsprosessen».

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

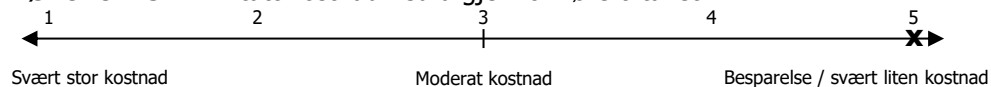
Overordnet vurderer vi at det er få hindringer for å gjennomføre dette tiltaket. Statnett må justere sine arbeidsprosesser for å kartlegge konfliktsoner og forholde seg til konklusjonene av kartleggingen.

En vesentlig forutsetning for å lykkes med tidsbesparelse i prosjektet er at de kartlagte konfliktsonene håndteres på en konstruktiv måte.

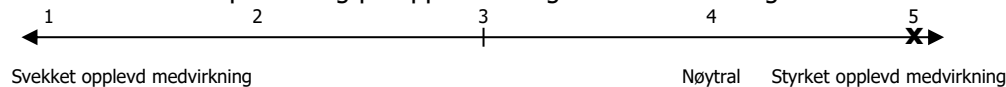
Vurdering av gjennomførbarhet



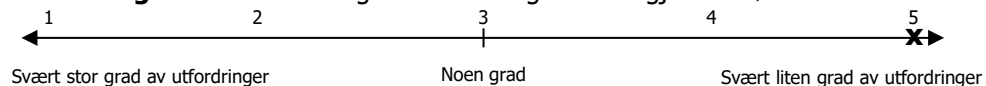
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



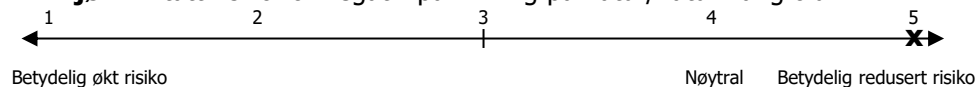
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



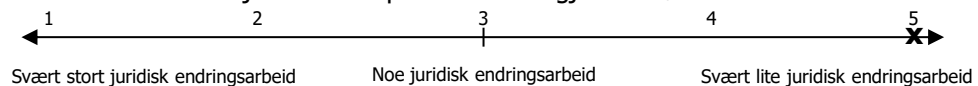
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



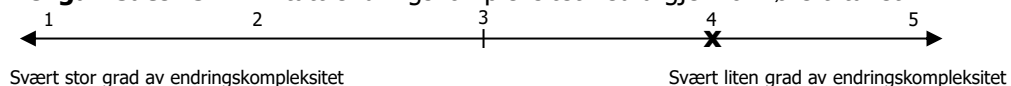
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,83

#30 Legge til føringer i KVU-en om å gjennomføre folkemøter og dialog med lokalområder

Fase av prosessen

Konseptfasen

Antatt tid spart (begrunnet)

1-2 måneder.

Utfordring ved dagens situasjon

Det er i noen grad praksis at man gjennomfører folkemøter og dialog med lokalområder. Statnett gir uttrykk for at dialog er gunstig for medvirkning og redusering av støy.

Beskrivelse av tiltak

Tiltaket har som formål å standardisere prosessen med folkemøter og dialog med lokalsamfunn. Tiltaket innebærer å gjøre folkemøter og dialog med lokalsamfunn til et krav for gjennomføring av KVU.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

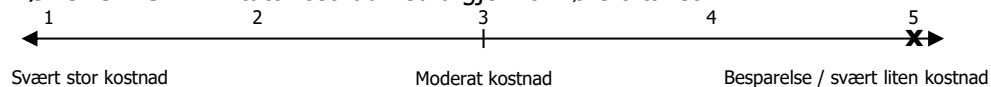
Overordnet vurderer vi at dette tiltaket er gjennomførbart. Som nevnt er gjennomføring av folkemøter og dialog med lokalområder allerede noe som foregår per i dag. Tiltaket innebærer derfor svært liten grad av endringskompleksitet, og scorer positivt på opplevd evne til medvirkning.

Vi vurderer videre at tiltaket ikke vil påvirke risikoen for negativ påvirkning på natur, innebære vesentlige økonomiske kostnader eller teknologiske hindringer. Tiltaket vil innebære juridisk endringsarbeid. Vi vurderer det til å være liten grad av juridisk endringsarbeid, da tiltaket kun vil kreve endring av retningslinjer for gjennomføring av KVU-en.

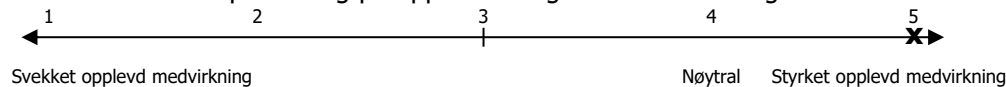
Vurdering av gjennomførbarhet



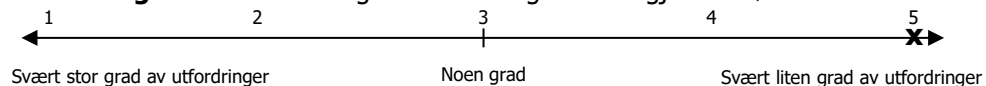
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



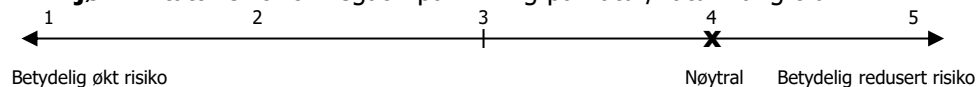
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



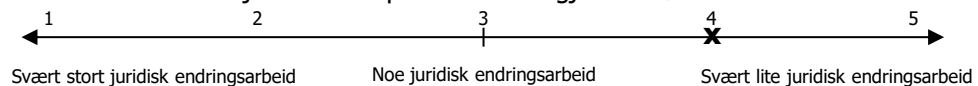
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



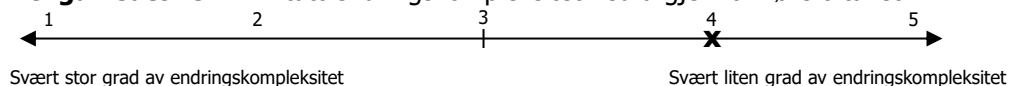
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,50

#31 Etablere kommunikasjons- og medvirkningsstrategi for KVU og planleggingsfase

Fase av prosessen

Konsept- og planleggingsfase

Antatt tid spart (begrunnet)

2-4 måneder. Tiltaket det kan bidra til å senke støy og øke aksept for utbygging.

Utfordring ved dagens situasjon

Komplekst fagspråk i KVU og saksunderlag gjør det krevende for interessentene å forstå prosessen og faggrunnlaget. Komplekst fagspråk kan derfor skape støy blant interessentene.

Beskrivelse av tiltak

Statnett bør etablere en tydelig kommunikasjons medvirkningsstrategi for KVU og planleggingsfase. En tydelig strategi for kommunikasjon og medvirkning gjør det lettere å formidle kompleks informasjon og standardisere prosessen basert på beste praksis.

Strategien kan basert på beste praksis tilby veiledning om formidling av fagunderlag og fastsette hvordan og når interessenter bør involveres. Eksempelvis kan det arrangeres folkemøter tidligere i prosessen, tydeliggjøres hvordan høringsinnspill blir behandlet og utvikles en «folkeversjon» av KVU-en for å gjøre fagstoff mer tilgjengelig.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

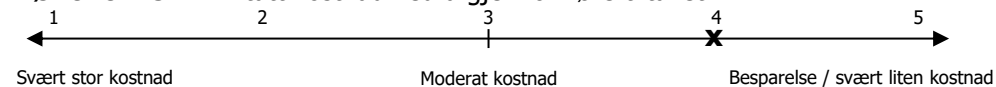
Utarbeidelse av en strategi vil kreve noen økonomiske ressurser, noe som er grunnen til at tiltaket vurderes til nivå 4.

Tiltaket vil styrke opplevelsen av medvirkningsmuligheter og anses å være uten teknologiske utfordringer.

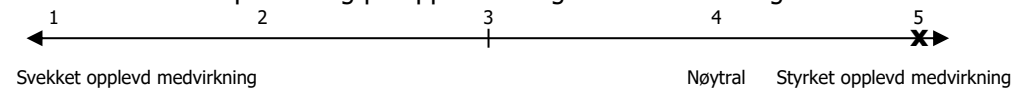
Vurdering av gjennomførbarhet



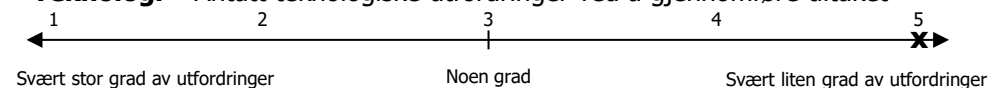
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



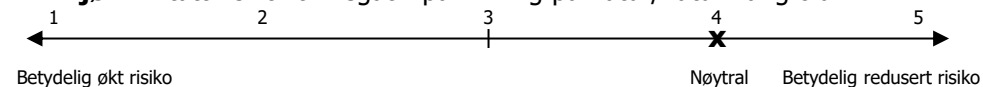
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



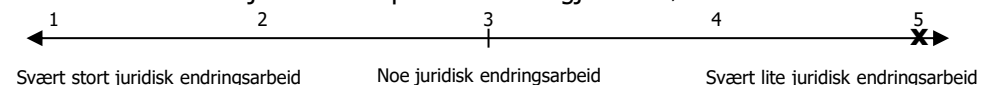
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



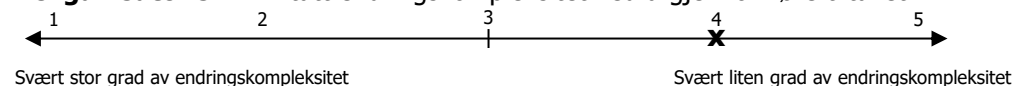
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,50

#36 Bruk av kunstig intelligens i tekstbehandling

Fase av prosessen

Konsept- og planleggingsfase

Antatt tid spart (begrunnet)

1-6 måneder. Effektivisering i saksbehandling, høringsrunder og kommunikasjon.

Utfordring ved dagens situasjon

I nettutviklingsprosessen utarbeides det mye saksunderlag og dokumentasjon. Denne dokumentasjonen utarbeides i flere forskjellige formater og versjoner - noe som kan gjøre det tidskrevende og vanskelig å få oversikt over hva som er ny informasjon og hvor hvilken informasjon ligger. Eksempelvis kan det være tidskrevende for en saksbehandler i NVE som mottar en ny versjon av en PDF å skaffe seg et overblikk over hva som er nytt fra forrige versjon. Et annet eksempel er når Statnett skal gjennomgå en rekke hørings svar – noe som kan være tidskrevende med tanke på mengden innspill som kommer fra en rekke aktører.

Beskrivelse av tiltak

Det finnes flere potensielle bruksområder for KI i nettutviklingsprosessen, blant annet:

- **Automatisert dokumentgenerering:** KI kan brukes til å opprette dokumenter og rapporter basert på standardmaler, inkludert utforming av innstillinger og gjenbruk av tidligere søknader og konsesjoner, noe som sparer tid og sikrer konsistens.
- **Språkkorrektur:** Verktøy som forbedrer kvaliteten på skriftlig materiale ved å automatisk rette feil, forbedre lesbarheten og sikre overholdelse av formelle krav.
- **Oppsummering av innhold:** KI kan analysere lange tekster for å trekke ut essensen og forenkle informasjonsbehandling, noe som hjelper saksbehandlere med raskt å få oversikt over innsendte dokumenter.
- **Sammenstilling av hørings svar:** KI kan sammenstille og kategorisere store mengder hørings svar, slik at myndighetene raskt kan få innsikt i hovedtemaer og vanlige bekymringer blant interessenter.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

Kostnaden for tiltaket vil variere avhengig av bruksområde for KI. Vi antar at en enkeltstående løsning vil koste rundt 1 millioner kroner å etablere. Teknologien som trengs er stort sett allerede tilgjengelig, men løsningen vil kreve noen tilpasninger for å sikre at den fungerer til riktig kontekst.

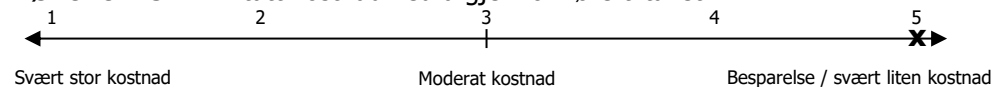
Innføring av ny teknologi vil kreve endringer i arbeidsprosesser for å hente ut gevinstene. Vi vurderer at de nødvendige endringene i eksisterende arbeidsprosesser er små. Derfor vurderes tiltaket å ha lav grad av endringskompleksitet.

Tiltaket vil ikke påvirke dagens evne til medvirkning eller risiko for negativ påvirkning på natur.

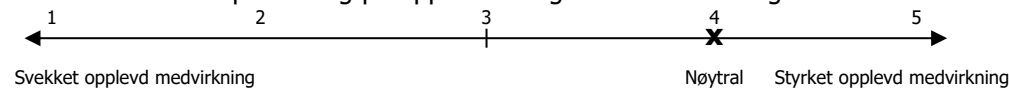
Vurdering av gjennomførbarhet



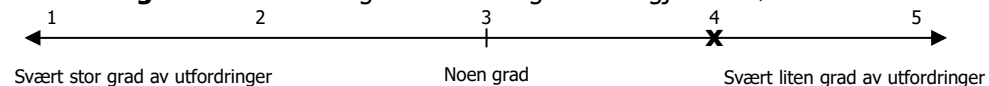
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



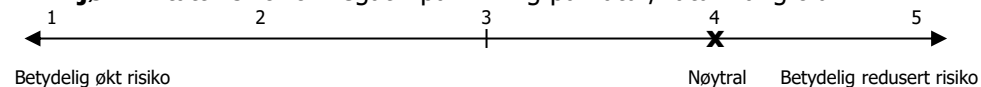
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



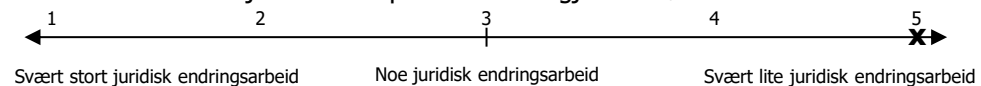
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



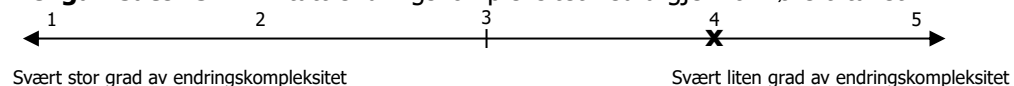
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,33

#54 Innføring av gebyr for konsesjonsbehandling i NVE (Selvkost)

Fase av prosessen

Planleggingsfasen

Antatt tid spart (begrunnet)

0-6 måneder. Finansiering av tilstrekkelig med ressurser til å til enhver tid å ha nok folk til optimal fremdrift på konsesjonssaker vil spare tid.

Utfordring ved dagens situasjon

Det er kø for konsesjonsbehandling av ulike sakstyper i NVE og ingen automatikk i at det er tilgjengelig saksbehandler i NVE ved innlevering av melding, konsesjonssøknad og søknad om detaljplan. Det er heller ikke sikkert det er kapasitet nok i alle involverte ledd til å få den mest effektive behandlingen. Ved at det er kostnadsfritt for tiltakshaver å levere melding og konsesjonssøknad, er det rimelig å anta at terskelen for å levere melding er lavere enn den ville vært om behandlingen av melding ble belastet tiltakshaver.

Beskrivelse av tiltak

Tiltaket innebærer gebyrfinansiering av konsesjonsfasens ulike ledd, slik at tiltakshavere finansierer kostnaden ved saksbehandlingen. Dette tilsvarer gebyrfinansieringen av dagens tilsyn i NVE og kommunenes anledning til å finansiere behandling av ulike sakstyper etter plan- og bygningsloven. Hensikten med tiltaket er å redusere saksbehandlingskøen.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

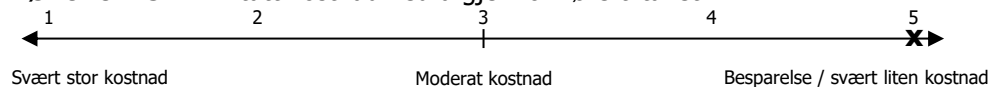
Innføring av gebyr for de ulike delene av planleggingsfasen vil gi NVE økt mulighet til å sikre nødvendig kapasitet til å behandle konsesjonssøknader uten opphold. Det er imidlertid viktig at gebyrene innrettes slik at de i tar hensyn til ulike prosjekters betalingsevne og at de ikke hindrer gjennomføring av samfunnsnyttige prosjekter. Dette må NVE ta hensyn til ved utforming av gebyrene.

Tiltaket vil gi en kostnad på det enkelte prosjekt fra Statnett i størrelsesorden 1 til 10 millioner, men siden kostnadene i sin helhet vil gå til å dekke statlige kostnader (NVE) vurderer vi at tiltaket ikke vil ha betydelig økonomiske kostnader bortsett fra administrasjon. Sosialt og miljømessig vurderer vi ikke tiltaket til å ha noen konsekvenser og heller ikke teknologiske utfordringer. Juridisk vurderer vi at forslaget innebærer en enkel lovendring for å hjemle gebyr og deretter utforming av regler fra NVEs side. Organisatorisk vurderer vi forslaget til å ha svært liten grad av endringskompleksitet. Det finnes allerede lovhjemler for andre typer gebyrer i dagens energilov.

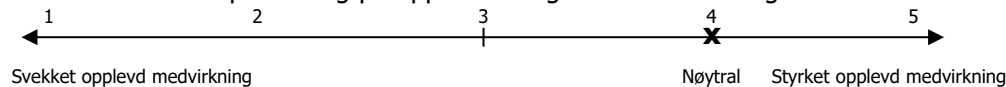
Vurdering av gjennomførbarhet



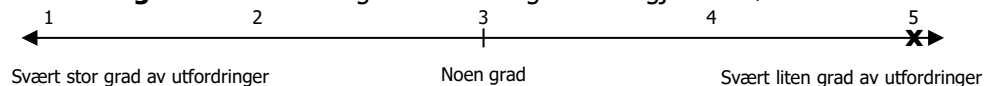
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



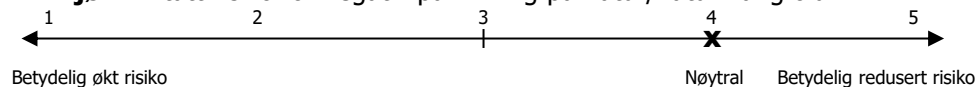
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



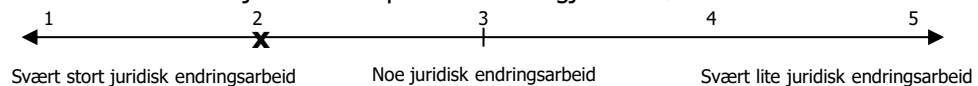
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



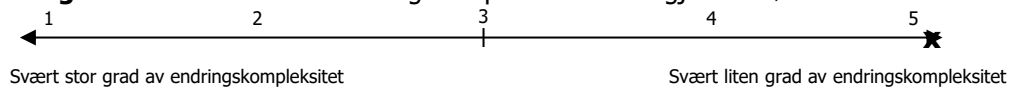
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,16

#59 No-go soner for nettutvikling

Fase av prosessen
Planleggingsfasen

Antatt tid spart (begrunnet)
0-2 måneder. Fordi man bruker mindre tid på å utforske uaktuelle traser.

Utfordring ved dagens situasjon

Det er usikkerhet knyttet til prosjekter/traseer som har betydelig negativ naturpåvirkning. Det brukes tid på utredning av traseer som senere viser seg å være uaktuelle å bygge ut av hensyn til naturverdier.

Beskrivelse av tiltak

Ved å spesifisere særlig verdifulle naturtyper og -verdier som no-go soner for utbygging av store kraftledningsanlegg kan usikkerhet rundt viljen til å ivareta natur og naturmangfold unngås. Tiltaket innebærer at det tas større hensyn til natur og naturmangfold tidlig i prosessen. Trasevalg gjennom no-go-soner blir forkastet tidlig. Dette kan i noen grad innebære spart tid på utredning av trasevalg som ikke vil være aktuelle. Tiltaket innebærer ikke i seg selv en justering av praksis knyttet til ivaretagelse av naturverdier som oppdages senere i prosessen.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

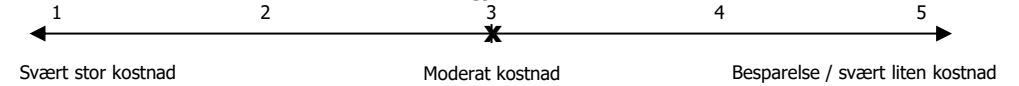
Tiltaket vil ha en positiv uttelling for miljø-parameteren og bidra til raskere avvisning av uaktuelle traseer. Dermed blir risiko for negativ påvirkning på natur redusert. Feil valg av traseer kan potensielt gi betydelig økte kostnader. I ytterste konsekvens kan no-og-soner føre til at traseer, som tidligere ville blitt valgt til tross for naturinngrepene, nå ikke velges. Vi har likevel lagt til grunn at tiltaket først og fremst gjelder uaktuelle traseer som blir valgt bort fra starten av. Det vil ikke være noen teknologiske begrensninger ved å implementere tiltaket og vil ikke påvirke opplevd mulighet til medvirkning.

Vi vurderer at tiltaket vil kunne innebære forskriftsendringer. En sentral utfordring er at det er utfordrende å utvikle omforente kriterier for no-go-soner.

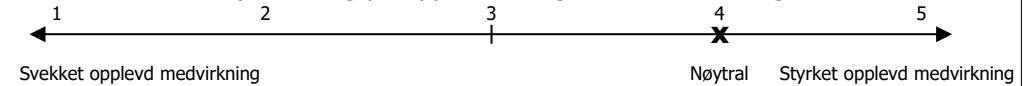
Vurdering av gjennomførbarhet



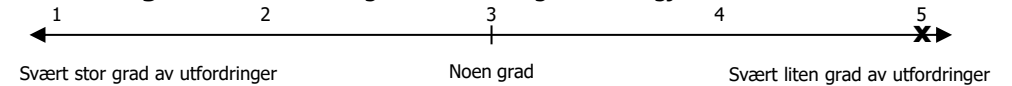
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



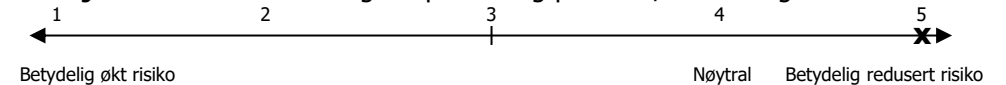
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



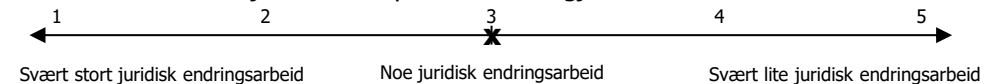
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



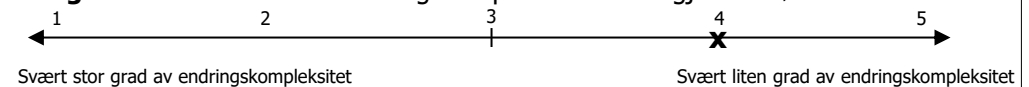
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 4,00

Tiltak med høy tidsbesparing og lav gjennomførbarhet



#11 Samordne KVV-en med områdeplan og konsesjonssøknad

Fase av prosessen

Konsept- og planleggingsfase

Antatt tid spart (begrunnet)

1-3 år. Besparelsen er beregnet ut fra historisk tid benyttet for å utarbeide, kvalitetssikre og behandle en KVV.

Utfordring ved dagens situasjon

Det er mye gjentakende utrednings- og planarbeid i nettutviklingsprosessen for større kraftledningsanlegg. KVV-en overlapper i stor grad med mange av de andre plandokumentene som utarbeides i forbindelse med nettutviklingsprosessen. For eksempel inneholder Statnetts områdeplaner og områdestudier elementer av behovsanalysen og mulighetsstudiene. I tillegg er de samfunnsøkonomiske vurderingene som gjennomføres ved konsesjonssøknaden, i stor grad de samme som inngår i KVV-en.

Beskrivelse av tiltak

Arbeidet som i dag utføres i KVV-en, kan overføres til områdeplanen og den samfunnsøkonomiske analysen i konsesjonssøknaden. Arbeidet vil fortsatt kunne gjennomgå en form for kvalitetssikring og forankring i ED, for eksempel parallelt med NVEs behandling av konsesjonssøknaden. Dette innebærer i praksis at dagens KVV leveres samtidig som konsesjonssøknaden. ED og NVE må gjøre en samordnet vurdering av denne. Ekstern kvalitetssikring er fortsatt mulig, men det er også åpning for at NVE gjør den på egenhånd. Kraftledningsprosjektet må fortsatt vurderes som samfunnsmessig rasjonelt og valg av konsept forankres i ED.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

Tiltaket innebærer at dagens KVV-prosess samkjøres med Statnetts områdeplan og den samfunnsøkonomiske analysen i planleggingsfasen. Tiltaket innebærer at det trolig må gjøres justeringer i energiloven, endring av forskrift og veiledere.

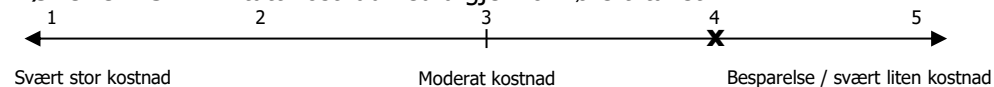
Tiltaket vurderes på det sosiale som litt svekket da KVV-høringen faller bort som følge av samordningen. KVV-en vil bli hørt samtidig som konsesjonssøknaden.

Gode vurderinger i områdeplan-arbeidet og analysene er essensielle suksesskriterier. Det må innføres en alternativ ordning som gjør at konseptet forankres i ED. Når det gjelder ekstern kvalitetssikring, kan NVE kvalitetssikre den samfunnsøkonomiske analysen gjennom sin behandling av konsesjonssøknaden eller at kvalitetssikringen fortsatt gjennomføres eksternt.

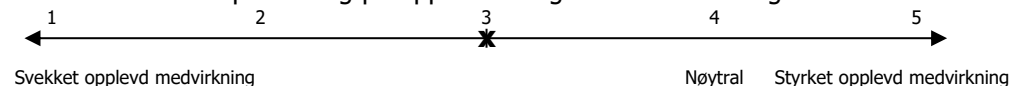
Vurdering av gjennomførbarhet



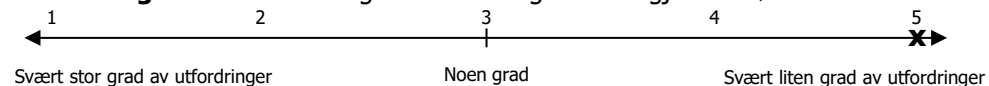
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



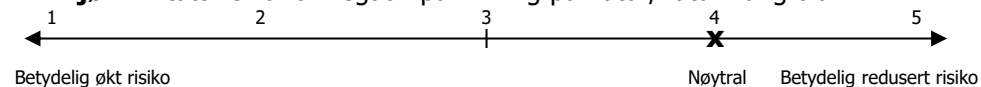
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



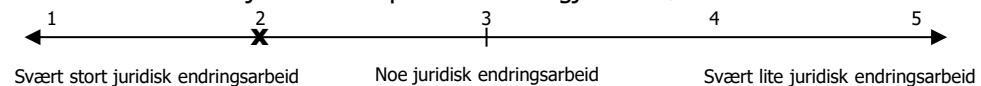
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



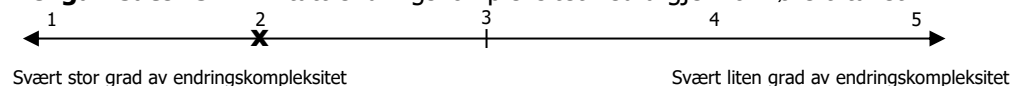
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 3,33

#15 Gjennomføre KVV på områdenivå for å kunne vurdere flere tiltak om gangen

Fase av prosessen

Konseptfasen

Antatt tid spart (begrunnet)

1-3 år. Besparelsen er beregnet ut fra historisk tid benyttet for å utarbeide, kvalitetssikre og behandle en KVV. Besparelsen kommer først når KVV-en inneholder flere tiltak.

Utfordring ved dagens situasjon

I dag utreder KVV-ene ofte flere tiltak, men som regel én større kraftledning. Det fører til at hver enkelt kraftledning som krever godkjenning fra departementet behandles i en egen KVV. I følge Statnetts områdeplaner skal det bygges flere kraftledninger de neste 20 årene. Det at hver kraftledning må igjennom individuelle KVV-er med godkjenning fra departement gjør at hvert ledningstiltak kan ta opp til 10-15 år.

Beskrivelse av tiltak

Det åpnes for at KVV-ene omfatter flere større kraftledningsprosjekter som kan omfatte større områder, f.eks. hele landsdeler. Tiltaket kan anses som en naturlig videre oppfølging av områdeplanene til Statnett. KVV-en kan utrede tiltak som ligger lengre frem i tid og et kraftsystem med trinnvis utvikling. KVV-en kan kvalitetssikres og forankres på samme måte som i dagens praksis. KVV-en forventes å bli mer kompleks. Dersom tiltaket ses i sammenheng med forslag om å redusere krav til presisjon og aksept for større usikkerhet, antas det at dette kan holde kompleksiteten på lavere nivå. Etter at ED har fullført kvalitetssikringen og behandlingen av KVV-en kan Statnett selv melde prosjektet til NVE når de vurderer at tidspunktet er passende.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

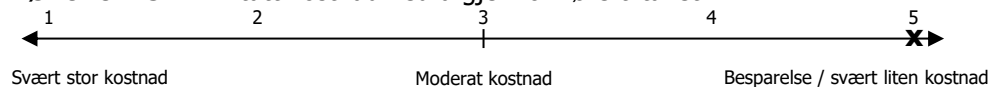
De største barrierene er på det juridiske og organisatoriske. Det må gjøres endringer i forskrift og veiledere, som «Forskrift om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet etter energiloven». I tillegg må det endres en del på arbeidspraksiser og tankesett. På det organisatoriske viser innsiktsarbeidet at tiltaket er mindre ønsket på grunn av kompleksiteten.

Tiltaket vil medføre at presisjonen på dagens KVV-format må justeres ned etter som KVV-en vil inneholde tiltak som er lenger frem i tid enn dagens. Det vil også kreve at det KVV-en forankres i ED med større usikkerhet enn i dag f.eks. til forbruksprognoser og kostnader.

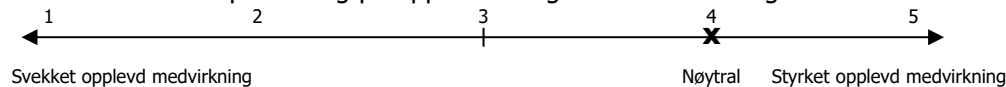
Vurdering av gjennomførbarhet



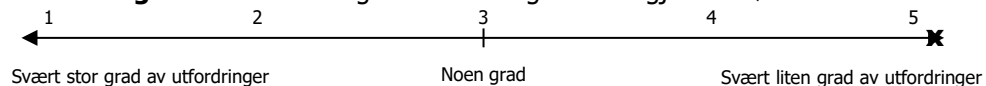
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



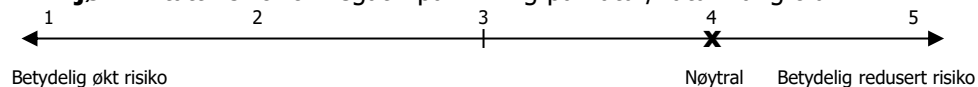
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



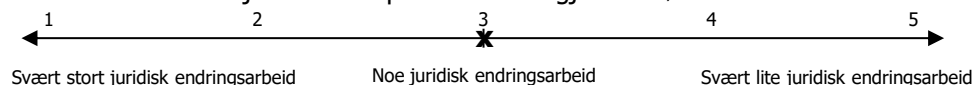
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



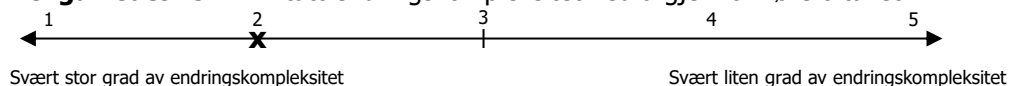
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 3,83

#24 Etablere kriterier for å flytte over saker fra saksgang C til B

Fase av prosessen

Behovsfasen

Antatt tid spart (begrunnet)

1-3 år. Besparelsen er beregnet ut fra historisk tid benyttet for å utarbeide, kvalitetssikre og behandle en KVV.

Utfordring ved dagens situasjon

Hovedutfordringen er at prosessen saksgang C er lang og kompleks. Erfaringer viser at behovsfasen med utarbeidelse, kvalitetssikring og behandling av KVV om lag 2-4 år. I flere av sakene er behovet rimelig tydeliggjort gjennom tilknytnings-kø og konseptet rimelig avklart gjennom Statnetts planarbeid. Alle ledninger over 20 km med en spenning fra 300 kV faller under saksgang C, med enkelte unntak.

Beskrivelse av tiltak

En ordning etableres der det blir mulig å flytte tiltak fra saksgang C til saksgang B. Det defineres kriterier som gjør at et ledningstiltak eller prosjekt kan flyttes til saksgang B. Disse kriteriene kan for eksempel være at tiltaket åpenbart er samfunnsøkonomisk lønnsomt, konseptet er avklart, eller at tiltaket er initiert av en kunde som har forpliktet seg til å betale anleggsanleggsbidrag. Dersom det etableres en energi- og klimaplan, vil forankring i denne kunne kvalifisere for å flytte tiltak til saksgang B.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

Tiltaket kan bidra til raskere saksbehandling hos energimyndigheter og reduserer forsinkelser.

Kriteriene må utarbeides med omhu, slik at de er tydelige. F.eks. at det er et synlig behov for tiltaket og at konseptvalget er åpenbart (Ledning fra A til B)

Tiltaket har en kostnad, men kan gi besparelse av ressurser på sikt siden sikt avvikler deler av nettutviklingsprosessen for flere store kraftledningsprosjekter.

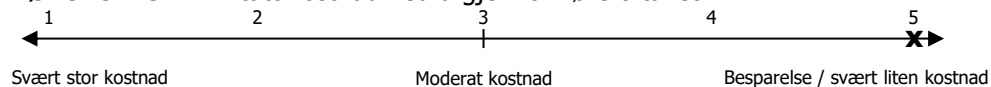
Juridisk sett må KVV-forskriften endres, «forskrift om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet» etter energiloven. Tiltaket kan også møte motstand fordi det medfører KVV-en forsvinner for noen tiltak og gir dermed energimyndighetene styring med valg av konsept og reduserer tidlig politisk involvering noe som har vært hovedintensjonen med saksgang C.

Det må understrekes at tiltaket fortsatt vil ha samfunnsøkonomisk vurdering og være rasjonelt. I Saksgang B leveres det også en samfunnsøkonomisk analyse av tiltaket sammen med konsesjonssøknaden.

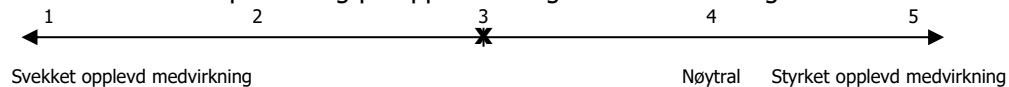
Vurdering av gjennomførbarhet



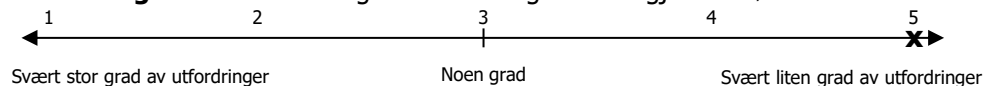
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



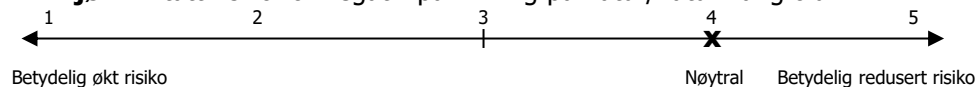
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



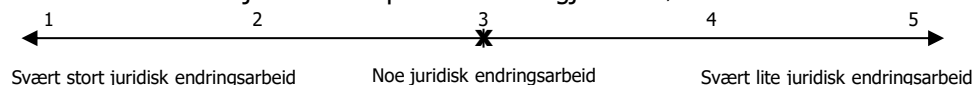
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



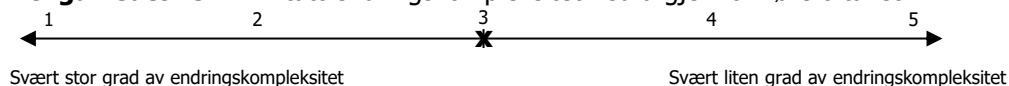
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 3,83

#35 Digital myndighetsportal som felles plattform for utveksling, sammenstilling og presentasjon av data

Fase av prosessen

Konsept- og planleggingsfase

Antatt tid spart (begrunnet)

0-3 år. Vil forenkle samhandling, saksbehandlingsprosessen og dialog med øvrige interessenter.

Utfordring ved dagens situasjon

I dagens prosess er det ulike standarder, språk og krav, som fører til mye dobbeltarbeid. En felles plattform vil kunne bidra til å etablere felles standarder. Det sendes mange PDF-er som vedlegg dersom dokumentasjonen endres underveis i prosessen. Dette er tidskrevende for saksbehandlere, krevende å strukturere, lite transparent og lite tillitsvekkende for interessenter. Interessenter opplever det som utfordrende både å holde seg oppdatert på prosessens fremdrift og å finne relevant underlag i mengden av dokumenter. En felles plattform med samlet informasjon vil bidra til å løse dette.

Beskrivelse av tiltak

En helhetlig digital myndighetsplattform for nettutviklingsprosessen bør utformes med en rekke kjernefunksjoner som sikrer effektiv saksbehandling, datadeling og digital samhandling. En slik plattform må støtte integrasjon og datadeling gjennom et sentralisert datalager der all relevant informasjon samles, slik at myndigheter og saksbehandlere kan utveksle data på en smidig måte. Med implementeringen av once-only-prinsippet unngås dobbeltarbeid, da data som er registrert én gang automatisk kan deles og gjenbrukes på tvers av saker. En interaktiv kartløsning vil gi brukerne muligheten til å visualisere kraftledningstraseer i sanntid. Kartet bør være utstyrt med avanserte funksjoner som zooming, visning av detaljer som terreng og eiendomsgrenser, samt analyse av miljøpåvirkning. For å fremme effektiv kommunikasjon og samhandling mellom ulike aktører, bør plattformen inkludere verktøy for digital samhandling, som meldingssystemer. Plattformen må også sikre at endringer logges automatisk gjennom et revisjonsspor for å opprettholde sporbarhet i alle deler av prosessen. Varslingssystemer som informerer relevante parter om viktige endringer, er essensielt for å holde alle oppdatert og involvert. Saksbehandlingsstøtte er avgjørende for effektiv drift hos myndighetene, og plattformen bør inneholde automatiserte arbeidsflyter for å forenkle og standardisere behandlingsprosessene. Dette kan inkludere maler for rask produksjon av dokumenter og rapporter, samt verktøy for å holde oversikt over tidsfrister og pågående prosjekter. Plattformen bør ha en brukervennlig selvbetjeningsportal for å sikre at relevante interessenter kan delta aktivt i prosessen. I selvbetjeningsportalen kan interessenter finne oppdatert informasjon om prosjektene og høringsmuligheter, samt sende inn innspill.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

Overordnet scorer dette tiltaket 3,5. Grunnen til scoren er først og fremst endringskompleksiteten ved tiltaket og videre teknologiske utfordringer og økonomi. Innføring av ny teknologi er kostnadskreven og det vil kreve endringer i arbeidsprosesser for aktørene som skal benytte plattformen.

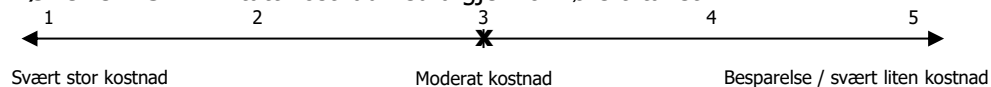
Samtidig er det relevant å påpeke at det er påbegynt et digitaliseringsarbeid hos NVE, eksempelvis PlanNett og et saksbehandlingssystem. Tiltaket kan ses på som en videreføring av eksisterende initiativer. For at digitalisering skal effektivisere nettutviklingsprosessen er det viktig at det ikke kun er en digitalisering av PDF-er. Arbeidsprosessene må tilpasses teknologien for å oppnå effekt. Tiltaket er en helhetlig plattform for nettutviklingen, men det er også mulig å utvikle plattformen gradvis, steg for steg, med enkeltelementer.

På bakgrunn av funn har vi god grunn til å tro at en digital myndighetsplattform vil være tidsbesparende, forbedre samhandling og effektivisere saksbehandlingen. Plattformen vil også legge til rette for bedre informasjon til interessenter, noe som vil styrke medvirkningen.

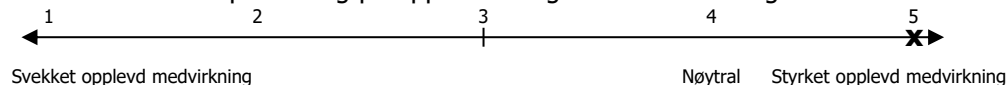
Vurdering av gjennomførbarhet



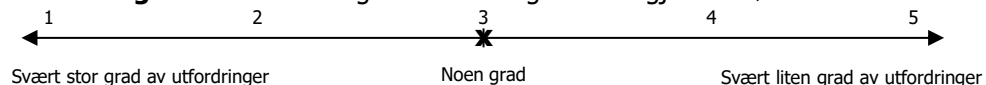
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



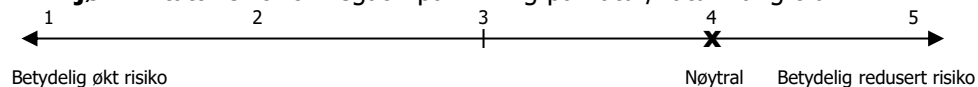
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



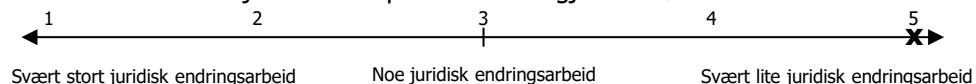
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



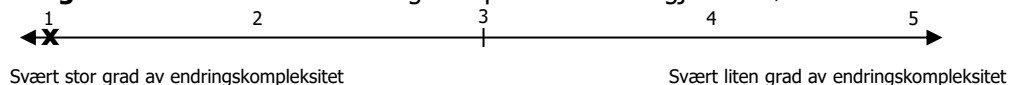
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 3,50

#47 Legge til klimamål og eventuelt andre samfunns mål i formålsparagrafen, § 1-2, til Energiloven

Fase av prosessen

Behovsfasen

Antatt tid spart (begrunnet)

1-4 år før KVVU-arbeidet starter. Klimamålene for utslippsreduksjoner i både kvotepliktig og ikke-kvotepliktig sektor, som NVE har beregnet, vil danne premissene for behovsvurderingen. Dette sikrer at nettet er tilgjengelig når investeringsbeslutninger tas. Forsyningsikkerhet og beredskapshensyn i planlegging av transmisjonsnettet er også viktig med tanke på den sikkerhetspolitiske situasjonen for Norge.

Utfordring ved dagens situasjon

Dagens utbygging av nett baserer seg på en reaktiv kjede der manglende nettkapasitet kan utløse fremtidig behov. Dette gjelder spesielt for tilknytning av kraftproduksjon og -forbruk. Utfordringen er asymmetri i tiden det tar å utvikle nett og tiden det tar å etablere kraftforbruket og -produksjonen. Det innebærer at nettutviklingsprosessen er kommet for kort og derfor ikke er klart når forbruket eller produksjonsanlegget potensielt kunne vært koblet til nettet. DSB anser transmisjonsnett og kraftforsyning som en del av samfunnets kritiske funksjoner. Dette kommer ikke frem av formålsparagrafen.

Beskrivelse av tiltak

NVE har kartlagt det samlede kraftbehovet for å nå Norges klimamål frem mot 2030. I tillegg vil norske og europeiske klimamål frem mot 2035 og 2040 ytterligere øke kraftbehovet. NVE har identifisert hvilke store punktutslipp som må elektrifiseres. Videre har den sikkerhetspolitiske situasjonen endret seg de seneste år. Kraftforsyningen anses som kritisk infrastruktur, og dette tydeliggjøres ved å endre formålsparagrafen.

Tiltaket innebærer en endring av energilovens § 1-2 som kan endres til "Loven skal sikre at produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi foregår på en samfunnsmessig rasjonell måte, **i tråd med nasjonale og internasjonale klimamål og med hensyn til forsyningsikkerhet og nasjonal beredskap**, herunder skal det tas hensyn til allmenne og private interesser som blir berørt». Med dette legger man kunnskapen om hva som skal til for å nå klimamålene til grunn som et premiss for nettutvikling. Statnett må på denne bakgrunn umiddelbart starte arbeidet med KVVU-er. Dette for å sikre full-elektrifisering av samfunnet og sørge for at vi har et sterkt transmisjonsnett som en del av landets totale beredskap.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

Tiltaket vil ha lave kostnader knyttet til selve prosessen med å endre loven, samt gi lavere utredningskostnader i forkant av igangsettelse av KVVU.

Hverken antatt opplevd medvirkning eller hensynet til natur vil bli endret.

Tiltaket vil ikke inkludere teknologiske endringer som innebærer økt teknisk kompleksitet.

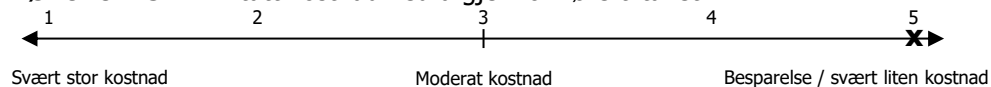
Tiltaket krever lovendring og vurderes derfor til på 2 på den juridiske dimensjonen.

Det er ikke i seg selv lovteknisk komplekst å endre loven. Imidlertid må Statnett og NVE justere eksisterende praksis og legge til grunn nær full-elektrifisering av kvotepliktig og ikke-kvotepliktig sektor frem mot 2040. Statnett og NVE bør gjøre analyser for hva det betyr for transmisjonsnettet, samt endre terskelvurdering for hva som skal til for å sette i gang prosjekter. Vi vurderer at dette er et tiltak som vil bidra til øke utbygningstakten av transmisjonsnettet, fordi nettutviklingen må ta hensyn til klimamål og forsyningsikkerhet i større grad.

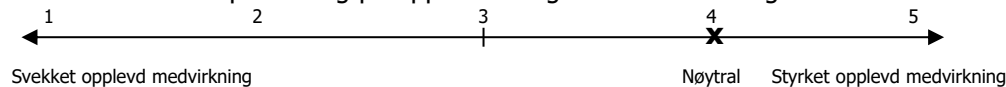
Vurdering av gjennomførbarhet



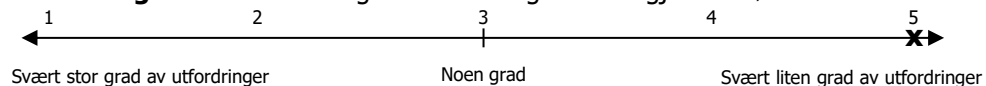
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



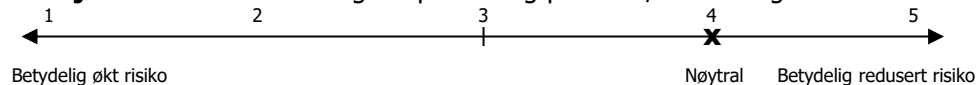
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



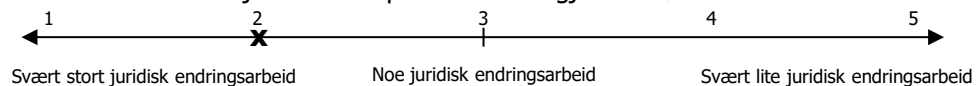
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



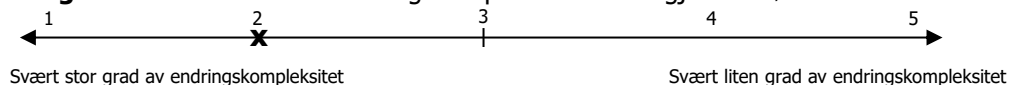
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 3,66

#52 Statnett får mandat til å melde prosjekt uten prosessledende uttalelse fra ED

Fase av prosessen

Behovsfasen

Antatt tid spart (begrunnet)

1-3 år. Vil bidra til at Statnett ikke trenger å få prosessledende uttalelse fra ED. Det vil si det er mulig å spare tiden det tar å utarbeide og behandle en KVV.

Utfordring ved dagens situasjon

Statnett må vente på uttalelse fra ED før de kan melde et prosjekt under saksgang C. Der konseptvalg er rimelig avklart, vil verdifull tid å gå tapt siden Statnett må vente på den før de kan videre med prosjekt. Statnett starter typisk ikke prosjekt (fatte BPO) før ED har gitt sin uttalelse.

Beskrivelse av tiltak

Statnett kan selv velge når de kan melde et kraftledningsprosjekt innenfor for kriteriene for store kraftledningsanlegg med godkjenning fra departementet. Tiltaket legger opp til en større prosessendring. Statnett melder prosjektet når de selv er klar for det.

Forslaget legger ikke opp til å fjerne KVV-biten av prosessen, men ser på alternativ behandling av denne. Som eksempelvis parallell behandling av KVV og konsesjon. Det må gjøres endringer på ordlyden i energiloven ettersom det står eksplisitt at det trengs en uttalelse før et prosjekt kan meldes.

Av de KVV-sakene som har vært, har ED sluttet seg til Statnetts anbefalte konsept i KVV-en. Så sannsynligheten for at ED ikke anbefaler Statnett å gå videre med prosjektet er liten.

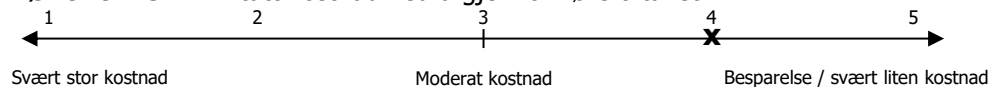
Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

Tiltaket vurderes til en score på 3,5. De største barrierene for å gjennomføre tiltaket er organisatoriske og juridiske. Det vil kreve en endring av ordlyden i energiloven hvor prosessledende uttalelse er nevnt og mulig en forskriftsendring av «Forskrift om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet etter energiloven». De organisatoriske barrierene er forbundet med at prosessene parallellføres evt. justeres mye, som krever nytt tanke sett og nye arbeidsmåter. I tillegg øker det kompleksiteten for prosessen.

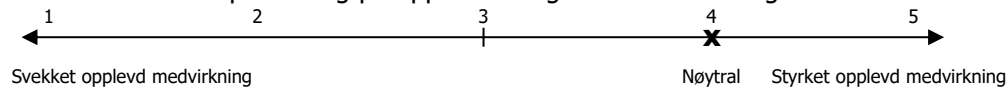
Vurdering av gjennomførbarhet



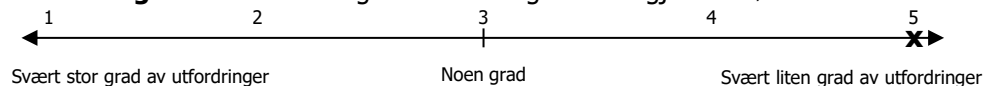
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



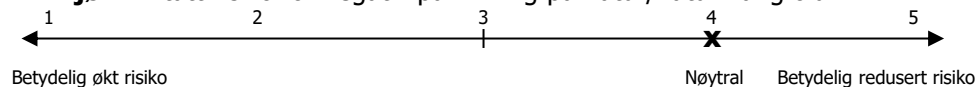
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



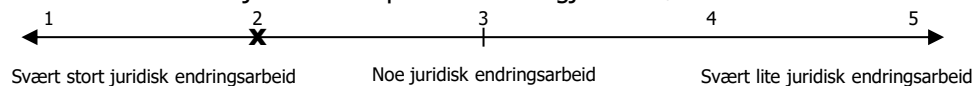
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



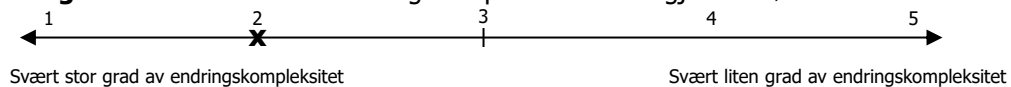
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 3,50

#58 Erstatte saksgang C med saksgang B

Fase av prosessen

Behovsfasen

Antatt tid spart (begrunnet)

1-3 år. Besparelsen er beregnet ut fra historisk tid benyttet for å utarbeide, kvalitetssikre og behandle en KVU.

Utfordring ved dagens situasjon

Det går med tid til å utarbeide KVU, hente inn ekstern kvalitetssikring og forankre KVU i ED. Dette er den delen av prosessen som utgjør hovedforskjellen på saksgang B og C. Formålet med saksgang C er å sikre tidlig forankring av behovet for utbyggingen i ED. Statnett starter utbyggingsprosjekt når prosessledende uttalelse er gitt.

Både Statnett selv, ekstern kvalitetssikrer og NVE gjennomfører vurdering av den samfunnsøkonomiske nytten. Det leveres også en oppdatert samfunnsøkonomisk analyse i forbindelse med konsesjonssøknaden som gjennomgås grundig av NVE, Dette oppleves som i overkant forsiktig i en tid der det er bred enighet om det økte behovet for økt nettkapasitet.

Beskrivelse av tiltak

KVU-ordningen med ekstern kvalitetssikring avvikles. Statnett sender konsesjonssøknad og melding for kraftledningen som vanlig i saksgang B. Dette betyr ikke at arbeidet med å utarbeide KVU forsvinner ettersom Statnett uansett er forpliktet til utarbeide KVU på grunn av forskrift om energiutredninger (FoE). Videre kan KVU-en legges ved som den del av den samfunnsøkonomiske analysen til konsesjonssøknaden.

Dette gir også en incentiv til å parallellføre prosesser – slik at samfunnsøkonomisk behovsvurderingen kan foregå samtidig som annen prosjektutvikling.

Konsesjonssøknaden behandles av NVE på samme måte som i saksgang B, med mulighet for klagebehandling i ED i stedet for ved innstilling fra NVE til ED og endelig beslutning av Kongen i Statsråd.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

En viktig forutsetning for å lykkes med tiltaket er at KVU-en, som en del av konsesjonssøknaden, må utarbeides med god kvalitet. Ettersom forankringen av konseptet hos ED også bortfaller, bør det finnes en annen egnet måte å forankre igangsettelse av konsesjonssøknadsprosess hos ED.

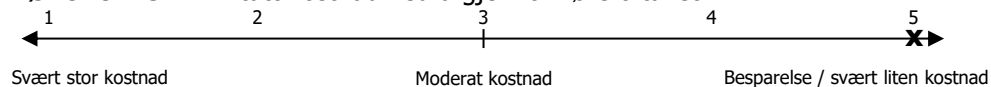
Det er også viktig at det gis tydelige tidsfrister. Særlig ifm. med evt. klagebehandling av ED.

Tiltaket vurderes til å ha liten kostnad ettersom ett større ledd fjernes. Det gir litt svakere medvirkning siden en høring vil utgå. Juridisk sett krever tiltaket endring av energiloven og endring/fjerning av «Forskrift om ekstern kvalitetssikring og vedtaksmyndighet etter energiloven».

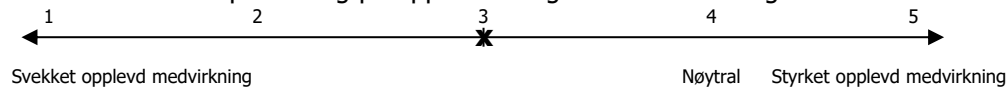
Vurdering av gjennomførbarhet



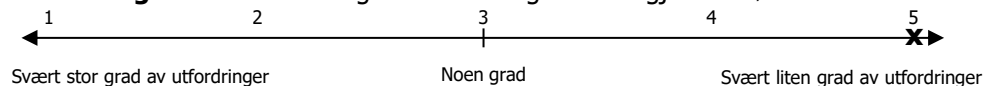
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



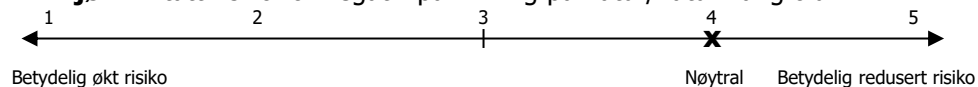
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



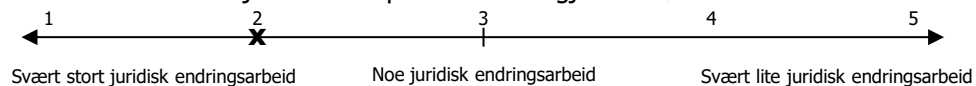
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



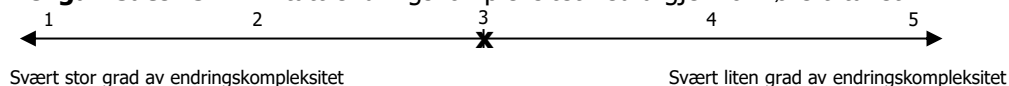
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 3,66

Tiltak med lav tidsbesparing og lav gjennomførbarhet



#7 Avvikle høring for detaljplan

Fase av prosessen
Planleggingsfase

Antatt tid spart (begrunnet)
1-4 måneder. Bruker ikke tid på å forberede, gjennomføre og behandle høring. Saksbehandlere får frigjort tid.

Utfordring ved dagens situasjon

Detaljplanen kan tolkes som en mulighet til å få stanset tiltaket gjennom at det er en høringsrunde etter konsesjonen er vedtatt. Selve gjennomføring av høringen kan medføre merarbeid.

Beskrivelse av tiltak

Høringsprosessen for detaljplan blir fjernet. Statnett organiserer involvering av berørte på alternative måter gjennom dialog under utarbeidelse av detaljplan. Krever endring av vilkår som blir satt i konsesjon. Tiltaket bidrar til å forkorte tiden det tar å forberede, gjennomføre høringen og behandle høring av detaljplan.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

Lignende tiltak har blitt vurdert i «Regjeringens handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet». Kravet om utarbeidelse av detaljplan vil bli satt som en betingelse i konsesjonen som utstedes av NVE.

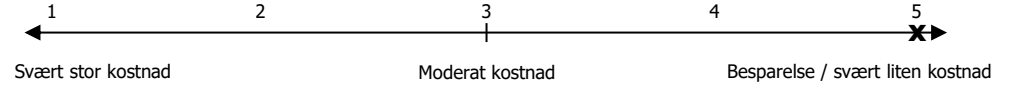
Tiltaket medfører begrensede økonomiske kostnader, men det kan redusere muligheten for medvirkning fra eksterne aktører for anleggsarbeidet. Juridisk sett vil tiltaket kreve en endring i de vilkårene som settes i konsesjonen, samt oppdatering av relevante veiledere.

Tiltaket forutsetter en endring i praksis hos NVE. Det er også viktig å sikre at Statnett finner alternative måter å involvere berørte parter på i forbindelse med anleggsarbeidet. Vi antar dette kan gjøres på en mer effektiv måte uten høring.

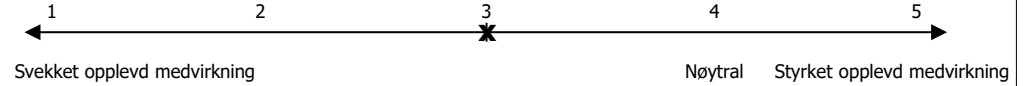
Vurdering av gjennomførbarhet



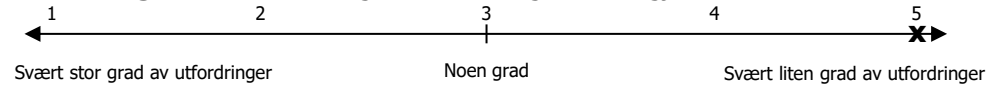
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



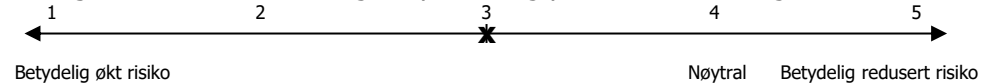
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



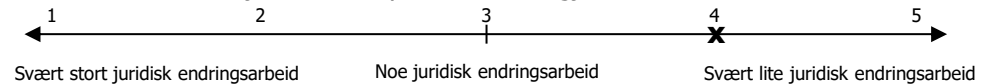
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



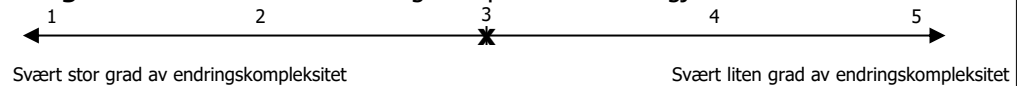
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 3,83

#8 Avvikle høring for KVU

Fase av prosessen

Konseptfase

Antatt tid spart (begrunnet)

2-3 måneder. Tiden det tar for å gjennomføre høring.

Utfordring ved dagens situasjon

Generell tidsbruk i behovsfasen. Høringen kan ha liten verdi. Etter at KVU-en er fullført er fortsatt kraftledningen som utredes et umodent prosjekt. Det skal gjennomføres flere høringer gjennom hele konsesjonsbehandlingen.

Beskrivelse av tiltak

Avvikle høringen for KVU. ED behandler KVU-en uten høring.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

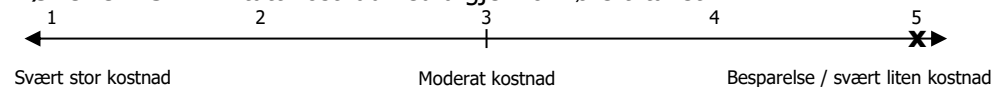
Tiltaket forventes å gi en besparelse ved å fjerne et element fra prosessen. Tiltaket vil imidlertid kreve endringer i veiledere og tilpasninger i praksis.

På det sosiale er tiltakene som kommer ut av KVU-en relativt umodne. Statnett kan få innspill fra omverdenen gjennom alternative metoder som dialogmøter og lignende. I KVU-en vurderes hovedsakelig om kraftledningen som skal bygges er samfunnsmessig rasjonell, samt valg av mest hensiktsmessig konsept. Trasevalg og konsekvenser for miljø og natur blir hovedsakelig vurdert i planleggingsfasen.

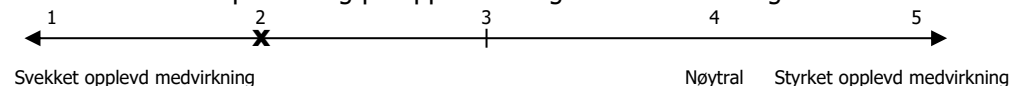
Vurdering av gjennomførbarhet



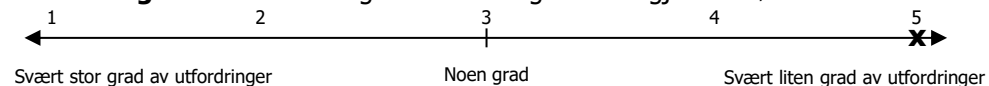
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



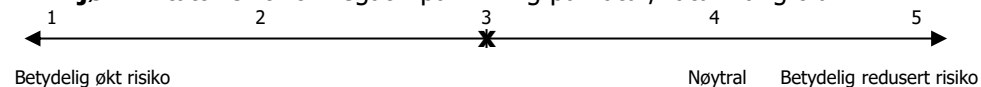
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



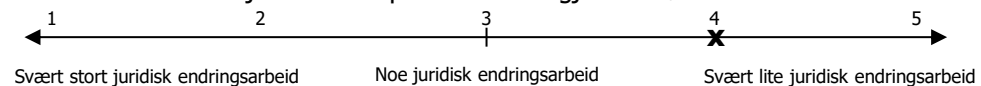
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



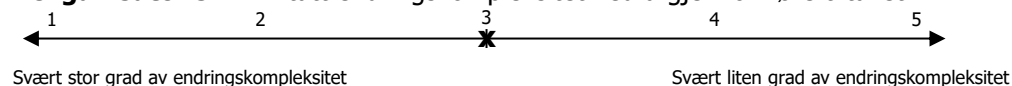
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 3,67

#20 Inkludere naturforhold i samfunnsøkonomisk analyse i KVU

Fase av prosessen

Konseptfase

Antatt tid spart (begrunnet)

Det kan være besparelse på 0,5 år, men kan også gi en økning i tidsbruken på 0,5 år. Hvis man tar hensyn til naturforholdene og vurderer verdien av natur, kan det føre til lengre tidsbruk eller muligens hindre realiseringen av nettanlegget der det er foreslått.

Utfordring ved dagens situasjon

I den samfunnsøkonomiske analysen i KVU-en og ved konsesjonssøknaden vurderes implikasjoner for areal og miljø som en ikke prissatt virkning, men naturtapet verdsettes ikke økonomisk.

Beskrivelse av tiltak

Tilordning av økonomisk verdi til ulike typer areal basert på miljøkvaliteter kan integreres i de samfunnsøkonomiske analysene. Prissetting av areal- og miljøpåvirkninger som en del av disse vurderingene kan bidra til økt samfunnsaksept.

Det kan også være en nyttig øvelse for Statnett, ED og NVE å sørge for at traseer og alternativer med lav naturrisiko blir valgt.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

Tiltaket medfører noen risikoer, men kan samtidig bidra til økt samfunnsaksept ved å tilordne naturen en verdi.

Risikoen med tiltaket er at det har vist seg å være utfordrende å enes om en metode for verdsetting av natur. Det er også krevende å verdsette naturverdier høyt nok til å påvirke utfallet av den samfunnsøkonomiske analysen. Hensikten er imidlertid at en slik naturavgift vil føre til at noen nettanlegg, som tidligere ble ansett som lønnsomme, i noen tilfeller vil skifte status og bli regnet som ulønnsomme. Dette skyldes at utbygging av nettanlegg normalt vil svekke naturverdier og dermed påføres en samfunnsøkonomisk kostnad.

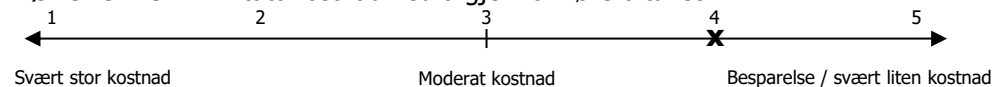
Det kan også i noen tilfeller føre til mer kabling eller nye traseer som fordyrer kraftledningsanlegget. Dette er den ønskede effekten av å tilordne en økonomisk verdi til naturen, men effekten er usikker.

Tiltaket kommer i tillegg til allerede KU-program som er et omfattende arbeid for avdekke anleggets innvirkning på naturen.

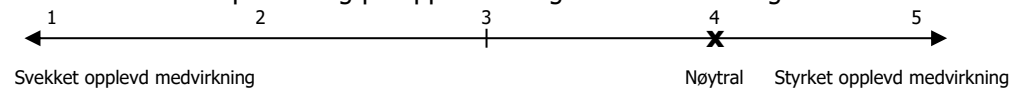
Vurdering av gjennomførbarhet



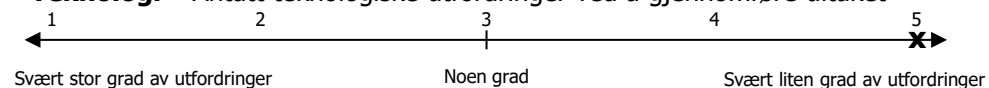
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



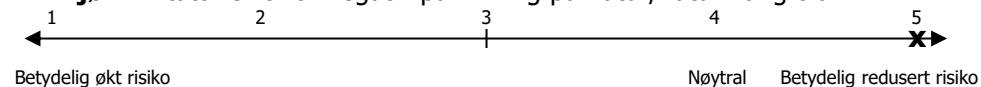
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



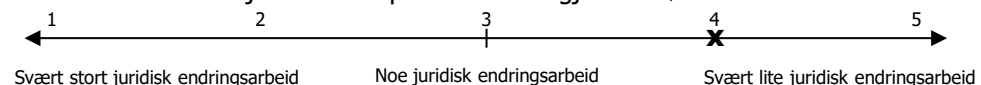
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



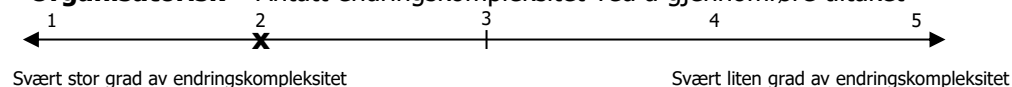
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 3,83

#29 Legge til grunn prinsipp om naturpositivitet for å skape større samfunnsaksept for nettutvikling

Fase av prosessen

Hele prosessen

Antatt tid spart (begrunnet)

1 år mindre til 1 år mer. Det å legge til grunn arealnøytralitet/naturnøytralitet/naturpositivitet kan opplevelsen av medvirkning og muliggjøre raskere prosesser. Samtidig vil selve medvirkningsprosessen og arbeidet med å finne natur å restaurere potensielt ta lengre tid.

Utfordring ved dagens situasjon

Nettanlegg har negative konsekvenser for naturen både i anleggsfasen og i driftsfasen. Disse negative konsekvensene er et viktig argument mot nettutbygging. Naturpåvirkning er en sentral årsak til motstand mot utbygging av både kraftproduksjon og kraftforbruk som krever nett, samt nettutbygging i seg selv.

Beskrivelse av tiltak

Lovgiver eller øvrige myndigheter etablerer prinsippet om arealnøytralitet/naturnøytralitet eller at naturregnskapet skal gå i pluss for all kraft- og nettutvikling. Vurderingen skal være basert på prinsippene i tiltakshierarkiet og føringer fra Miljødirektoratet. Tiltaket inneholder bestilling om utarbeidelse av Norsk Standard (NS) for arealnøytralitet/naturnøytralitet. Tiltaket inkluderer også et oppdrag til Miljødirektoratet om å bidra med å velge ut areal for naturrestaurering (kompensering).

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

Et tiltak med en myndighetsfastsatt krav til naturnøytralitet vil gi betydelige merkostnader for store nettprosjekter, anslått til mellom 100 millioner og 1 milliard. I tillegg kommer arbeid og kostnader til utvikling av standarder og føringer. Tiltaket medfører endring av prosesser og kompetanse/ressurser for utvidede vurderinger av kompensatoriske tiltak/naturrestaureringer.

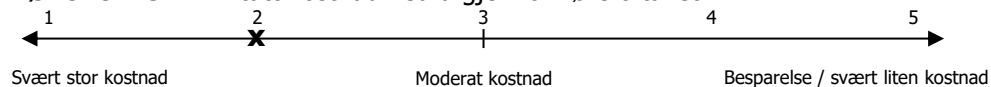
Juridisk krever tiltaket forskriftsendringer. Tiltaket kan føre til etablering av nye veiledere og NS for arealnøytralitet/-positivitet i infrastrukturbyggingssaker. Dette er vurdert som juridisk og organisatorisk middels omfattende.

Miljømessig vil det være positivt. Medvirkningsmessig gir tiltaket lokalsamfunn muligheter til å gi sterkere anbefalinger om naturavbøtende og restaurerende tiltak.

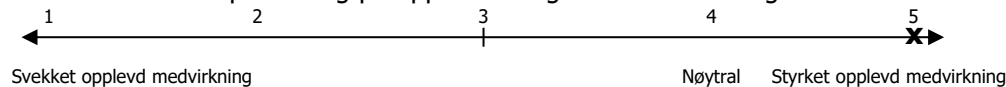
Vurdering av gjennomførbarhet



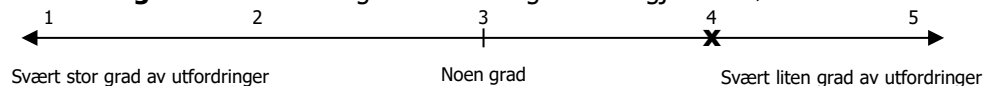
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



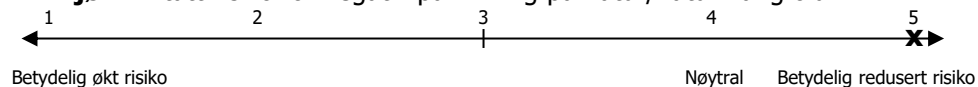
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



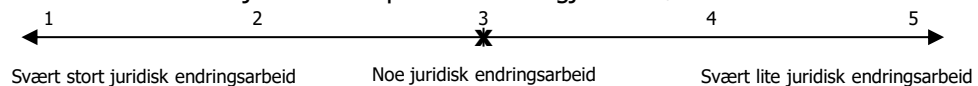
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



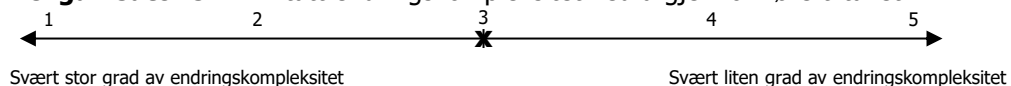
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 3,66

#42 Bruk av kunstig intelligens i analyse

Fase av prosessen

Konsept- og planleggingsfase

Antatt tid spart (begrunnet)

1-6 måneder. Effektivisering i saksbehandling og trasevalg.

Utfordring ved dagens situasjon

Det kan være tidkrevende å få oversikt over den store mengden dokumentasjon som produseres. Eksempelvis når en saksbehandler i NVE mottar en ny versjon av en PDF og må skaffe seg et overblikk over hva som er nytt, eller når Statnett skal gjennomgå høringssvar.

Beskrivelse av tiltak

Det finnes flere potensielle bruksområder for KI innen analyse i nettutviklingsprosessen, blant annet:

- **Geospatial analyse og traseoptimering:** KI kan analysere geospasiale data for å optimalisere trasevalg, med hensyn til miljøpåvirkning, kostnadseffektivitet og samfunnskonsekvenser, og dermed foreslå de mest bærekraftige løsningene.
- **Gjennomgang av saksunderlag:** KI kan analysere og utføre en grundig gjennomgang av saksunderlag for å finne ny eller relevant informasjon som ellers kunne blitt oversett, og dermed gi saksbehandlerne mer utfyllende innsikt.
- **Avklaring av mangler i saksdokumenter:** KI kan automatisk identifisere og markere manglende informasjon i saksdokumenter før de sendes til saksbehandleren, slik at dokumentene er mer fullstendige og klare for behandling.
- **Interessentanalyse:** KI kan trekke ut og analysere temaer fra store mengder tekstbaserte høringssvar, noe som gir myndighetene et klart bilde av interessentenes hovedanliggender.
- **Prediksjon av nettbehov:** Med utgangspunkt i historiske data av eksempelvis kraftforbruk, værddata og sesongvariasjoner, nettmodeller og demografiske faktorer, samt konkrete infrastrukturplaner som for eksempel Statnetts målnett vil man kunne bruke KI til å predikere det fremtidige behovet for nett. En slik løsning vil kunne brukes som beslutningsstøtte for hvordan type nett, og hvor og når man bør bygge ut nett. Målet med en slik KI-løsning er å redusere usikkerheten, jobbe mer proaktivt, effektivisere eksisterende arbeid med nettplassering og bidra høyere kvalitet i dette arbeidet.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

Kostnaden for tiltaket vil avhenge av bruksområdet for KI.. Per i dag er ikke løsningene ferdig utviklet for samtlige bruksområder. Vi anslår at en enkeltstående løsning vil ha en kostnad lavere enn 10 millioner å etablere

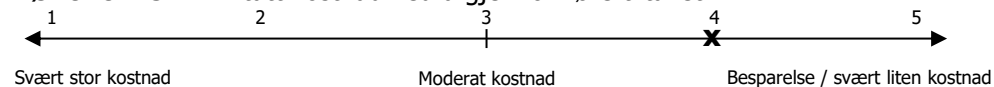
En løsning som kan analysere og optimere trasevalgene vil bidra til positiv uttelling på redusert risiko for negativ påvirkning på natur.

Ny teknologi vil innebære endring av arbeidsprosesser for å få gevinstene av teknologien. Derfor vurderes tiltaket å ha noen grad av endringskompleksitet.

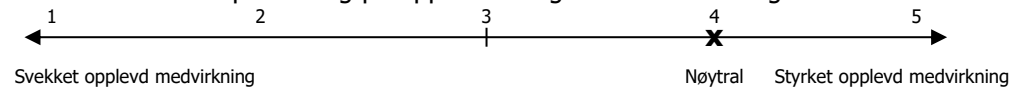
Vurdering av gjennomførbarhet



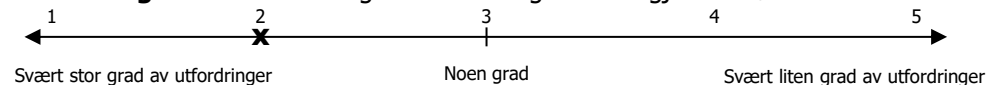
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



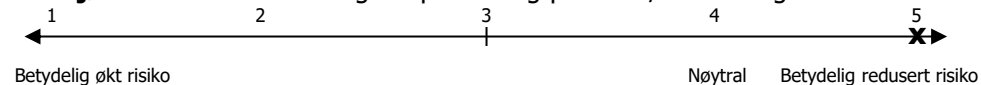
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



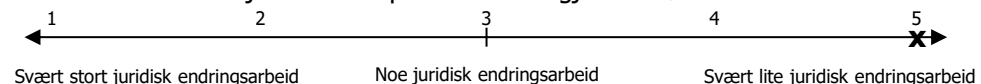
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



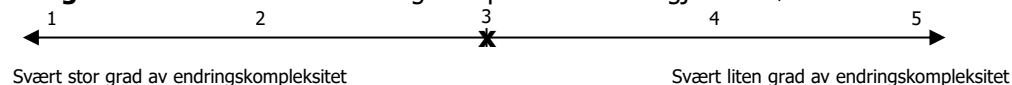
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 3,83

#44 Tydeligere føringer for valg mellom kabel og luftledning

Fase av prosessen

Hele prosessen

Antatt tid spart (begrunnet)

0-0,5 år. Tid typisk brukt på tilleggsutredninger av kabelalternativ.

Utfordring ved dagens situasjon

Spørsmålet om kabling kan føre til krav om tilleggsutredninger. Kravene kommer til tross for etablerte prinsipper/føringer om at luftledning/kraftledning skal være hovedalternativet (St. melding 14 2011-2012). Kabel kan kun velges som alternativ hvis det gir en bedre totalløsning alle hensyn tatt i betraktning(...). Føringerne fører i noen tilfeller til at Statnett må gjøre tilleggsutredninger. Spesielt under konsesjonsbehandlingen kan det oppstå tilleggsutredninger ettersom det må dokumenteres at kabel er et ikke-rasjonelt/rasjonelt alternativ. Tilleggsarbeidet kan forsinke saksbehandlingen.

Beskrivelse av tiltak

For å unngå at Statnett må utføre tilleggsutredninger ifm. konsesjonsbehandlingen bør det tas en prinsipiell avgjørelse om valg mellom kabel og luftledning.

Hvilke avveininger Statnett skal gjøre i løsningsvalget bør tydeliggjøres. Kabel har flere fordeler som ikke har vært godt nok belyst. Eksempelvis økt oppetid og et mindre miljømessig fotavtrykk. Det er nødvendig med en gjennomgang av regelverket for å tydeliggjøre når kabel kan benyttes. Tydeligere føringer vil bidra til å hindre tilleggsutredninger. Et eksempel kan være å tillate kraftledninger i bakken i bynære områder eller økt bruk av sjøkabel.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

Det er nødvendig med oppdateringer av veiledere og mulige forskriftsendringer. Et viktig suksesskriterium er at det etableres klare retningslinjer for når kabel benyttes som et alternativ til luftledninger. Det må fremgå tydelig hvilke hensyn som veies opp mot hverandre i nettutviklingen. Retningslinjene bør baseres på nyere vurderinger av hvorfor kabel er et rasjonelt valg. Eksempelvis vurderinger som viser at kabel har høyere pålitelighet i drift og mindre fotavtrykk opp mot investeringskostnadene.

Grunnet sprenging, graving og etablering av muffehus kan kabling noen tilfeller føre til større naturinngrep enn kraftledninger. Det er viktig at slike hensyn blir inkludert i vurderingene i de nye retningslinjene.

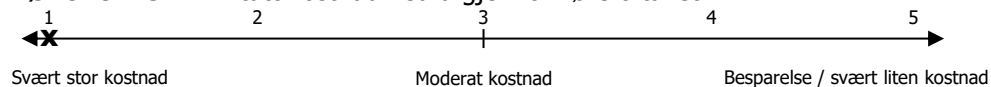
Kostnadene ved å bruke jordkabel eller sjøkabel kan være betydelige, spesielt for transmisjonsanlegg på 420 kV. Grunnet de høye merkostnadene er tiltaket vurdert til økonomisk kategori 1. Samtidig kan kabelanlegg gi positive miljømessige effekter. Selv om kabel også beslaglegger areal, er omfanget mindre enn ved tradisjonelle kraftledninger.

Ettersom det kan være utfordringer forbundet med sjøkabel i dype fjorder og lignende medfører tiltaket noe mer teknologisk kompleksitet.

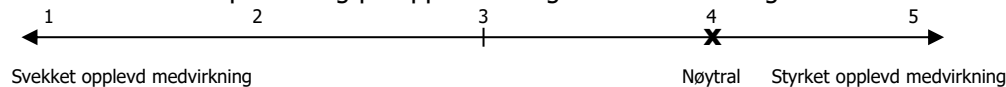
Vurdering av gjennomførbarhet



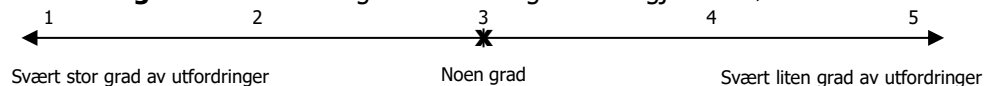
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



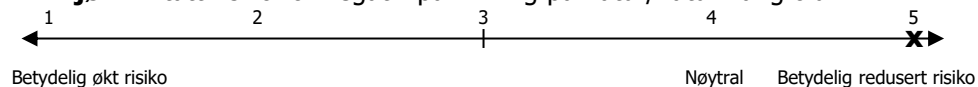
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



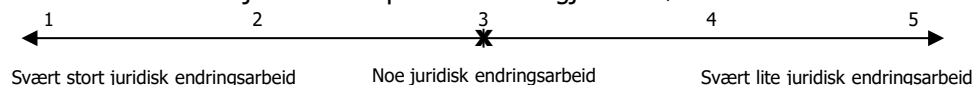
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



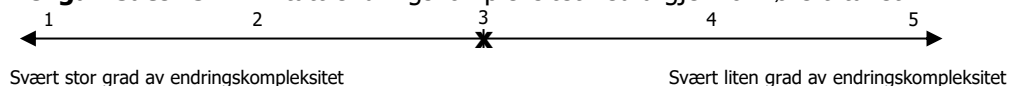
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 3,16

#48 Øke konsesjonsfrihet for mindre nettanlegg for å frigjøre ressurser til større anlegg

Fase av prosessen
Planleggingsfasen

Antatt tid spart (begrunnet)
Opptil 1 år. Det har vært opp til ca. ett års saksbehandlingskø hos NVE de seneste år.

Utfordring ved dagens situasjon

NVE opplever kø i konsesjonsbehandlingen av nettanlegg. Enkelte saker har opptil ett års ventetid før tildeling av saksbehandler. Antall konsesjonssaker har økt de siste årene, og ressursene er begrensede. Det forventes økt saksmengde i årene fremover, spesielt for store kraftledningsanlegg som skal ha godkjenning fra departementet. Eksempelvis søknaden fra KVVU Indre Sogn og forsterkningen mellom Sør- og Østlandet.

Beskrivelse av tiltak
Ressurser hos NVE kan frigjøres ved å forenkle behandlingssløpet av nettanlegg. NVEs saksbehandlere kan da bruke mer ressurser på større anlegg som krever godkjenning fra departementet. Det er mange måter å gjennomføre tiltaket, som i sum gjør at køen kan forsvinne. Noen eksempler under:

- Øke bruken av områdekonsesjoner for 132 kV kabel flere steder enn i de større byene.
- Øke bruken av områdekonsesjoner(rammekonsesjoner) for alt nettanlegg på regulerte industriområder
- Utvide NVEs hurtigsporordning

Lignende tiltak har vært diskutert tildeligere i strømmnettutvalget.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

Tiltaket frigjør ressurser som kan bidra til å redusere eller eliminere køen hos NVE. Det vil sannsynligvis være nødvendig med en justering av energilovforskriften for å endre ordningen med områdekonsesjon. Tiltaket tilrettelegger for økt bruk av kabling sammenlignet med dagens praksis. Økt kabling vil føre til økte kostnader. Organisatorisk er tiltaket lite komplekst, da det bygger videre på NVEs hurtigspor-ordning.

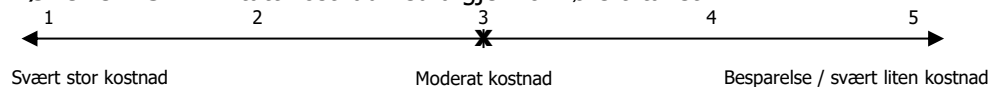
Tiltaket gir færre muligheter for innsigelser ved etablering av nettanlegg, noe som gjør at den sosiale siden svekkes. Det bør tilstrebes å sikre en god prosess med berørte parter, slik det blir ivaretatt i den eksisterende hurtigsporordningen.

For at tiltaket skal lykkes, er det avgjørende at konsesjonsfriheten utvides på steder der påvirkningen på uberørt natur er minimal. Det bør være klare kriterier for hva som må etterleves for å oppnå konsesjonsfrihet. Samtidig må ikke tiltakene oppleves som for inngripende. I første omgang bør tiltaket derfor gjelde regulerte industriområder og steder hvor kabling på 132 kV er aktuelt. Samtidig må ikke ordningen være for snever, da det innebærer at effekten av tiltaket blir mindre. Tiltaket må også innordnes slik at det ikke fører til lenger ledetid da nettanlegg på områdekonsesjon ikke kan bli etablert hvis dere i strid med kommunens arealplan.

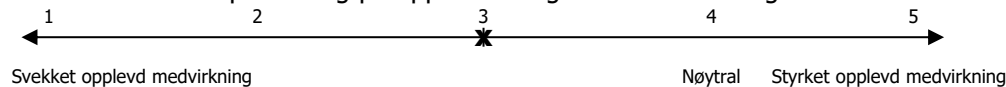
Vurdering av gjennomførbarhet



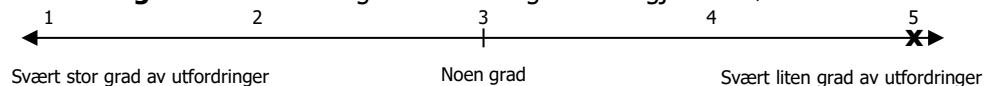
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



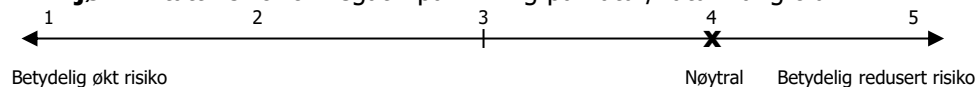
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



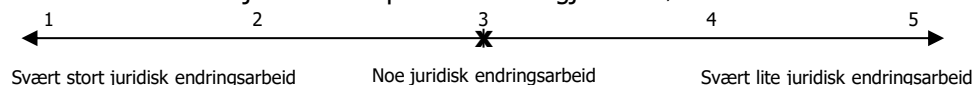
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



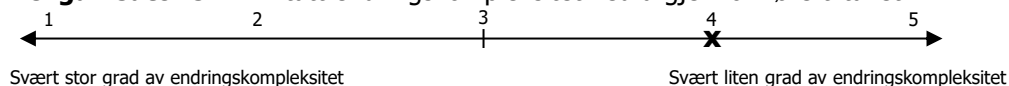
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 3,66

#53 Bedre lønn for ansatte i Statnett, NVE og ED

Fase av prosessen

Hele prosessen

Antatt tid spart (begrunnet)

0-6 måneder. Redusert utbygging av nøkkelressurser vil føre til mindre forsinkelser i prosessen.

Utfordring ved dagens situasjon

Det er høy turnover i bransjen, noe som bidrar til at det er mye utskifting av nøkkelressurser. En for høy andel uerfarne ressurser kan gjøre prosessene mer tidkrevende. Utskifting av saksbehandler kan i noen tilfeller stoppe opp prosesser unødvendig lenge.

Beskrivelse av tiltak

Tiltaket innebærer bedre lønnsvilkår til saksbehandlere og andre fagressurser i Statnett, NVE og ED. Tiltaket inkluderer både høyere lønn og andre ansattgoder for å beholde de ansatte. Effekten av tiltaket vil være å senke gjennomtrekk av nøkkelressurser innenfor nettutvikling og konsesjon. Ved at mindre tid går til opplæring av nye ressurser og økt erfaring kan tiltaket bidra til at prosessen går raskere.

Overordnet vurdering av tiltaket inkl. suksesskriterier og forutsetninger

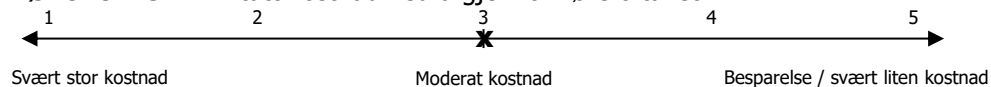
Lønnstiltaket vurderes til å ha en moderat tiltaksside. Andre målrettede tiltak for å holde på sentral saksbehandlerkompetanse kan være rimeligere. Det kan argumenteres med at saksbehandlere med mer erfaring vil ha bedre kjennskap til interessentgalleriet og økt forståelse for kompleksiteten knyttet til ivaretagelse av naturmangfold. Vi vurderer likevel både natur og miljø nøytralt, og legger til grunn at strukturkapitalen i virksomhetene, samt at regelverket vil være det samme. Vi kan ikke se noen teknologiske utfordringer. Vi vurderer imidlertid tiltaket som krevende både juridisk og organisatorisk. Tiltaket vil kunne endre rammene av eksisterende tariffavtaler og kreve endringer i lønnspolitikken innad i departementet. Andre målrettede arbeidsmiljøtiltak vil imidlertid være enklere å gjennomføre.

Siden det er ulike grunner til at folk bytter jobb, vil effekten være usikker.

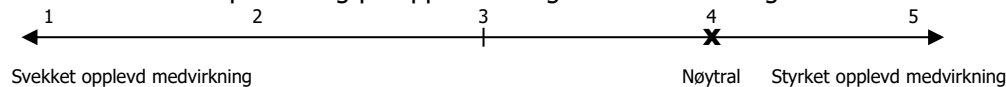
Vurdering av gjennomførbarhet



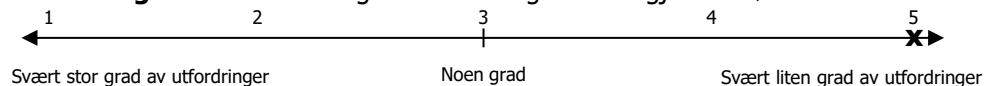
Økonomisk – Antatt kostnad ved å gjennomføre tiltaket



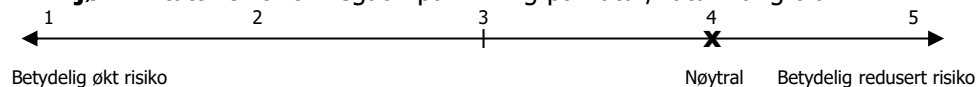
Sosialt – Antatt påvirkning på opplevd mulighet til medvirkning



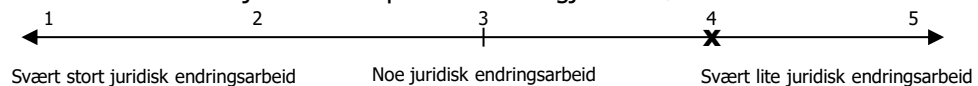
Teknologi – Antatt teknologiske utfordringer ved å gjennomføre tiltaket



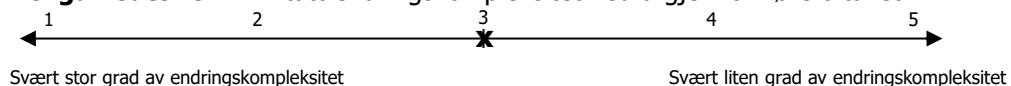
Miljø – Antatt risiko for negativ påvirkning på natur/naturmangfold



Juridisk – Antatt juridisk kompleksitet for å gjennomføre tiltaket



Organisatorisk – Antatt endringskompleksitet ved å gjennomføre tiltaket



Gjennomsnittsscore: 3,83